MATVRINI
MONTANI PETRAGORICI COMMENTARII

In Nouellam Iustiniani Imp. siue Auth.

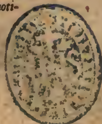
De Hæred. ab intest. uenient.

ET

De Agnatorum iure sublato.

In quibus ab incunabulis legis XII. tabularum breuiter methodico ordine tota successionis intestatæ materia tractatur: res quotidiana, & quæ in foro magnum usum habet.

Adiecta sunt eiusdem quædam singularia successionis in feudo.

Pisa

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM,

M. D. XLIX.

CLARISSIMO VIRO D. GVLIELMO COMITI CVRIAE BVRDIGALENSIS PRAESIDI MATVRINVS MONTANVS S. P. D.

VM *superiori anno nostri Tuberonis exemplum secutus relicto foro ad pristina iuris ciuilis studia reuersus essem, Praeses aequissime ac integerrime, & in hac Pictonum urbe legum iurisq; studio florente pestilentiae metu uerius, quàm pestilentia saeuiente, optimatum consilio iuris ciuilis clausae essent scholae, ne malum latius serperet: nihil habui antiquius, nihil mihi prius faciendum putaui, quàm ut studijs filij tui mihi in disciplinam traditi cōsulerem, & ut raram diuinamq; huius indolem, atque aetatem spei maximae plenam pro uirili parte alerem. Quare cùm intra priuatos parietes illi unà cum aliquot nobilibus adolescentibus successionem testamentariam docendi quadam perpetua breuitate perlegissem: nostri officij esse duximus, ad inuestigandos successionis intestatae gradus, Nouellam Constitutionem, siue* Νεαρὰν *Iustiniani, quae iura agnationis & cognationis tollit, & successiones ab intestato praescribit, illi discendam proponere, saepius offensus interpretis non ignoratione modò, & inscitia rerum, sed etiam infantia ac impuritate loquendi: ut is gustata semel frugum optimarum suauitate glandem posthac fastidire, & fucata à natiuis, uera & proba à falsis & adulterinis dignoscere inciperet. Et quò facilius percepto fuco id fieret, Graecam* Νεαρὰν *cum uulgata receptaq; translatione coniunxi. Id cùm facerem, obiter fortè inchoaui quoddam eius constitutionis ueluti argumentum, ac tandem breuem Commentarium ex optimis qui-*

busque collegi, illiq; ac cæteris, qui tum mihi operam dabant inter legendum dictaui: Quem ut emitterem & diuulgarem, non solum ij, sed etiam æquales mei quotidiano prope conuitio efflagitabant. Equidem optabam eum esse, qui & aliorum expectationi respondere, & quod est de me opinionis, siquid est modò, & quicquid tandem id est, tueri, uel me potius ab omni culpa liberare posset. Nam multis inanem & ieiunum, qui mihi talis uideretur, uideri posse facile augurabar: in quo non ingenium modò aliquod non ostendere, sed nec diligentiam ullam ostentare possem. Ideoq; supprimere animus erat, nisi eum Petrus Du Mas affinis tuus, & discipulus noster antiquus, & diligentissimus, atque etiam doctissimus quotidianis efflagitationibus extorsisset: dum serius affirmabat è re iuuentutis futurum, si in manus hominum deueniret. Quare ut meo & hortatorum studio satisfacerem, tandem irrumpere, & quod otium dabatur, in hoc negotium conuertere coactus fui. hoc est, quid in hac Nouella constitutione explicanda possem, siquid possem modò, quod certè sentio quàm sit exiguum, experiundo tentare. Itaque eo maiore fiducia aggressus sum, quòd in hoc argumento quædam sic à me tractata sunt, ut laborem meum tibi non ingratum fore confidam. Etenim dedi operam, non ut uulgus interpretum subtilitate uincerem, quod plerique ad ingenij ostentationem faciunt, nec adeò futurum erat difficile, sed primùm ut ueriora, certiora, atque utiliora traderem: deinde ut omnia purius, nitidius, distinctius, & clarius docerem, quàm ab eis factum sit. Quod uolui, fortassis usquequaque consecutus non sum. Nec mihi tantùm arrogo, ut plenè cumulateq; id à me præstitum arbitrer. Attamē in hac parte nonnihil nos iuuasse discentium studia, quibus nonnullorum in hanc Nouellam præsertim scripta magnopere adhuc officere uisa sunt, ipse opinor non negabis. Hæc igitur si non prima,

ma, at certè omnium princeps causa. Habes, Præses illustrissime, non solum cur hoc negotium susceperim, sed etiam quid effecerim, aut efficere conatus sim. Quicquid in hac re mihi confectum est, hoc qualecunque est, tuo nomine diuulgandum existimaui, propterea quòd si more maiorum Commentarius noster aut patronum adoptat, aut (ut ait M. Tullius) quasi munusculum leuidense mittitur, hic neque patrocinium fidelius quàm tuum, neque uirum digniorem, cui generis huius munera afferantur, inuenire posset. Neminem (quod sciam) reperiet usquam politicum magis, atque scientiæ ciuilis amantiorem, & qui maiore studio literatos omnes & munus è literis amplectatur. Si quærit hominem mansuetum, mitem, molestiarum patientem, qui nulli noceat, utilitati communi seruiat, quoniam is maxime natus est ad societatem comitatemq; generis humani, non uideo quem nomine comitatis, clementiæ, benignitatis, consociationis humanæ tibi præferri posit. Si igitur tractari cupit ab eo, cui uis est innata iuris, qui ius & æquitatem uincula ciuitatis obseruat, nullum cognoui (me Dij ament) cui natura sit ad æquum bonumq; propensior, callido uersutoq; iuri magis inimica: cui uilis semper fuit pecunia, uilior auara nundinatio, multo fœdissima in exigendo supprimendoq; nummo impudentia: cuius domus est miserorum perfugium, bonorum liberale, & splendidum hospitium. Et hoc nomine apud inclytam & illustrem Nauarræ reginam, præstantissimam, sanctissimamq; fœminam, & supra muliebrem sexum, literis omnibus eruditam, magno semper in pretio & honore fuisti. Scio, & certò scio non defuturos qui me grauiter arguendum putent, quòd decimam fortè, uel duodecimam tuarum laudum partem attigerint. Sed cogitent me spatijs iniquis exclusum fuisse, & ante oculos semper habuisse, os illud uerecundum, quod non solum blanditias & assentationes (à quibus semper ipse abhorreo)

 reo)

reo) sed etiam notam ueramq́ laudem ferre non posset. Quod superest, Præses clarissime, uehementer te etiam atque etiam rogo, ut hanc qualemcunque lucubratiunculam oblatam benigno animo, ac hilari fronte suscipias: & pro ea humanitate, qua hactenus me es prosecutus, tanquam Aiax ille Homericus periclitantem sub clypeo tuo protegas. Uale.

De Hæredibus ab intestato uenientibus, & de Agnatorum iure sublato.

Ἡ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΡΙΗ´ ἈΝΕΡΟΥ͂ΣΑ τὰ ἀγνατικὰ καὶ κογνατικὰ δίκαια, καὶ τυποῦσα τὰς ἐξ ἀδιαθέτου κλήσεις.

COLLATIO NONA.

IMPERATOR IUSTINIANUS *A. Petro gloriosiss. Præfecto sacrorum prætoriorum Orientis.*

PLURIMAS & diuersas leges ueteribus temporibus prolatas inuenie͂tes, per quas non iustè differentia ab intestato successionis inter cognatos ex masculis & fœminis introducta est: necessarium esse perspeximus, omnes simul ab intestato cognationum successiones, per præsentem legem clara compendiosaq́ diuisione disponere. Itaq́ prioribus legibus pro hac causa positis uacantibus, de cætero ea sola

Ὁ ΑΥΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ Πέτρῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ὑπάρχῳ τῶν ἱερῶν τῆς ἑώας πραιτωρίων.

ΠΟΛΛΟΥΣ καὶ διαφόρους νόμους ἐν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις ἐκπεφωνημένους εὑρίσκοντες, δι' ὧν οὐ δικαίως διαφορὰ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς μεταξὺ τῶν συγγενῶν ἐξ ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν εἰσενήνεκται: ἀναγκαῖον εἶναι συνείδομεν. πάσας ὁμοῦ τὰς ἐξ ἀδιαθέτου τῆς συγγενείας διαδοχὰς διὰ τοῦ παρόντος νόμου σαφεῖ καὶ συντόμῳ διαιρέσει διατυπῶσαι, ὥστε τῶν προτέρων νόμων τῶν ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας τεθειμένων ἀργούντων, τοῦ λοιποῦ ταῦτα μόνα παραφυ-

λάτ

ſeruari, quæ nunc conſtituimus. Quia igitur omnis generis ab inteſtato ſucceſsio tribus cognoſcitur gradibus, hoc eſt aſcendentium, & deſcendentium, & ex latere (quę in agnatos cognatosq́ʒ diuiditur) primam eſſe diſpoſuimus deſcendentium ſucceſsionem. Si quis igitur deſcendentium fuerit ei, qui inteſtatus moritur, cuiuslibet naturæ aut gradus, ſiue ex maſculorum genere, ſiue ex fœminarum deſcendẽs, & ſiue ſuæ poteſtatis, ſiue ſub poteſtate ſit: omnibus aſcendentibus & ex latere cognatis præponatur. Licet enim defunctus ſub alterius poteſtate fuerit: tamen eius filij cuiuslibet ſexus, aut gradus ſint, etiam ipſis parentibus præponi pręcipimus, quorum ſub poteſtate fuerit, qui defunctus eſt, in illis uidelicet rebus, quę ſecundum noſtras alias leges parentibus non acquiruntur. Nam in uſu harum rerum, qui debet acquiri aut ſeruari, noſtras de his omnibus leges parentibus cuſtodimus: ſic tamen, ut ſi quem horum deſcendentium filios relinquentem mori contigerit, illius filios, aut filias, aut alios deſcendentes, in proprij parentis locum ſuccedere, ſiue ſub poteſtate defuncti, ſiue ſuę poteſtatis inueniantur: tantam de hæreditate morientis accipientes partem quanticunque ſint, quantam eorum parens ſi ui-

λάττεσθαι ἅπερ νῦν διατυποῦμεν. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσα ἡ τοῦ γένους ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ τρισὶ γνωρίζεται τάξεσι, τουτέστι τῇ τῶν τε ἀνιόντων, καὶ τῇ τῶν κατιόντων, καὶ τῇ τῶν ἐκ πλαγίου, ἢ τις εἰς ἀγνάτους καὶ κογνάτους διαιρεῖται: πρώτην εἶναι τὴν τῶν κατιόντων διαδοχὴν τυποῦμεν. Εἴ τις τοίνυν τῶν κατιόντων ὑπείη τῷ ἀδιαθέτως τελευτήσαντι, οἵας δήποτε φύσεως ἢ βαθμοῦ, εἴτε ἐξ ἀῤῥενογονίας, εἴτε ἐκ θηλυγονίας καταγόμενος, καὶ εἴτε αὐτεξούσιος, εἴτε ὑπεξούσιος εἴη: πάντων τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν προτιμάσθω. κἂν γὰρ ὁ τελευτήσας ἑτέρου τινὸς ὑπεξούσιος ἦν, ὅμως τοὺς αὐτοῦ παῖδας οἵας δήποτε ἂν ὦσι φύσεως ἢ βαθμοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν γονέων προτιμᾶσθαι κελεύομεν, ὧν ὑπεξούσιος ἦν ὁ τελευτήσας: ἐπ' ἐκείνοις δηλαδὴ τοῖς πράγμασιν, ἅτινα κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους τοῖς πατράσιν οὐ προσπορίζεται. Ἐπεὶ γὰρ ὧν χρῆσις τῶν πραγμάτων τούτων ὀφείλει προσπορίζεσθαι ἢ φυλάττεσθαι, τοὺς περὶ τούτων ἡμῶν νόμους τοῖς γονεῦσι φυλάττομεν: οὕτω μέντοι γε, ὥστε εἴ τινα τούτων τῶν κατιόντων παῖδας καταλιπόντα τελευτῆσαι συμβαίη, τοὺς ἐκείνου υἱοὺς, ἢ θυγατέρας, ἢ τοὺς ἄλλους κατιόντας, εἰς τὸν τοῦ ἰδίου γονέως τόπον ὑπεισιέναι, εἴτε ὑπεξούσιοι τῷ τελευτήσαντι, εἴτε αὐτεξούσιοι εὑρεθεῖεν, τοσοῦτον ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ τελευτήσαντος λαμβάνοντες μέρος, ὅσοι δήποτε ἂν ὦσιν, ὅσον ὁ αὐτῶν γονεὺς, εἰ περιῆν, ἐκομίζετο, ἥν τινα διαδοχὴν in ſtirpes

ueret, habuiſſet: quam ſucceſſionem in ſtirpes uocauit antiquitas. In hoc enim ordine gradum quæri nolumus, ſed cum filijs & filiabus ex præmortuo filio, & filia nepotes uocari ſancimus: nulla introducēda differentia ſiue maſculi, ſiue fœminę ſint, & ſeu ex maſculorū ſeu fœminarum prole deſcendant, ſiue ſuæ poteſtatis, ſiue ſub poteſtate ſint conſtituti. Et hæc quidem de ſucceſsione deſcendentiū diſpoſuimus. Conſequens autem eſſe perſpeximus, & de aſcendentibus conſtituere, quomodo ad deſcendentium ſucceſsionem uocentur. Si igitur defunctus deſcendentes quidem non relinquat hæredes, pater autem, aut mater, aut alij parentes eis ſuperſint, omnibus ex latere cognatis eos præponi ſancimus: exceptis ſolis fratribus ex utroq; parente coniunctis defuncto, ſicut infrà dicemus. Si autem plurimi aſcendentium uiuunt, hos præponi iubemus, qui proximi gradu reperiuntur, maſculos & fœminas: ſiue paterni, ſiue materni ſint. Si autem eundem habent gradum, ex æquo inter eos hæreditas diuidatur: ut medietatem quidem accipiant omnes à patre aſcendentes, quanticunq; fuerint: medietatem uerò reliquā à matre aſcendentes, quantoſcunq; eos inueniri contigerit. Si uerò cum aſcendentibus in-

pes ἢ ἀρχαιότης ἐκάλεσεν. Ἐπὶ ταύτης γὰρ τῆς τάξεως τὸν βαθμὸν ζητεῖσθαι οὐ βουλόμεθα, ἀλλὰ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τοὺς ἐκ τοῦ προτελευτήσαντος υἱοῦ ἢ θυγατρὸς ἐγγόνους καλεῖσθαι θεσπίζομεν. οὐδεμιᾶς εἰσαγομένης διαφορᾶς, εἴτε ἄρρενες, εἴτε θήλειαι ὦσι, καὶ εἴτε ἐξ ἀρρενογονίας, εἴτε ἐκ θηλυγονίας κατάγονται, εἴτε ὑπεξούσιοι, εἴτε καὶ αὐτεξούσιοι εἴησαν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν κατιόντων διαδοχῆς διετυπώσαμεν. Ἀκόλουθον δὲ εἶναι συνείδομεν καὶ περὶ τῶν ἀνιόντων διατάξασθαι ὅπως ἂν εἰς τὴν τῶν κατιόντων κληθεῖεν διαδοχήν. Εἰ τοίνυν ὁ τελευτήσας κατιόντας μὲν μὴ καταλίποι κληρονόμους, πατὴρ δὲ ἢ μήτηρ ἢ ἄλλοι γονεῖς αὐτῷ ἐπιζήσουσι: πάντων ἐκ πλαγίου συγγενῶν τούτους προτιμᾶσθαι θεσπίζομεν, ἐξῃρημένων μόνων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπαίδων ἐξ ἑκατέρου γονέως συναπτομένων τῷ τελευτήσαντι, ὡς διὰ τῶν ἑξῆς δηλωθήσεται. Εἰ δὲ πολλοὶ τῶν τοιούτων περίεισι, τούτους προτιμᾶσθαι κελεύομεν, οἵτινες ἐγγύτεροι τῷ βαθμῷ εὑρεθεῖεν, ἄρρενάς τε καὶ θηλείας, εἴτε πρὸς πατρὸς, εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν. Εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ἔχουσι βαθμὸν, ἐξ ἴσης εἰς αὐτοὺς ἡ κληρονομία διαιρεθήσεται, ὥστε τὸ ἥμισυ λαμβάνειν πάντας τοὺς πρὸς πατρὸς ἀνιόντας, ὅσοι δήποτε ἂν ὦσι: τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἥμισυ τοὺς πρὸς μητρὸς ἀνιόντας, ὅσους δήποτε ἂν αὐτοὺς εὑρεθῆναι συμβαίη. Εἰ δὲ μετὰ τῶν ἀνιόντων εὑρεθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ, ἢ ἀδελφόπαιδες ἐξ ἑκατέρων γονέων συναπτόμενοι

τῷ

uenîantur fratres, aut forores ex utrifq; parentibus coniuncti defuncto: cum proximis gradu afcendētibus uocabuntur. Si autem pater aut mater fuerint, diuidenda inter eos quippe hæreditate fecundum perfonarum numerum, uti & afcendentium & fratrum finguli æqualem habeant portionem, nullum ufum ex filiorum aut filiarum portione ualente patre in hoc cafu fibi uendicare: quoniam pro hac ufus portione, hæreditatis ius & fecundum proprietatem per præfentem dedimus legem: differentia nulla feruanda inter perfonas iftas, fiue fœminę, fiue mafculi fuerint, qui ad hæreditatem uocantur: & fiue per mafculi, fiue per fœminæ perfonam copulantur: & fiue fuæ poteftatis fiue fub poteftate fint eius cui fuccedunt fratres. Reliquum eft ut tertium ordinem decernamus, qui uocatur ex latere, & in agnatos & cognatos diuiditur: ut etiam hac parte difpofita undique perfecta lex inueniatur. Si igitur defunctus neque defcendentes, neque afcendentes reliquerit, primùm ad hæreditatem uocamus fratres & forores ex eodem patre & ex eadem matre natos: quos etiam cum patribus ad hæreditatem uocauimus. His autem non exiften tibus in fecundo ordine illos fratres ad hæreditatem uoca-

τοῦ τελευτήσαντι: μετὰ τῶν ἐγγυτέρων τοῦ βαθμοῦ ἀνιόντων κληθήσονται: εἰ καὶ πατὴρ ἢ μήτηρ εἴησαν, διαιρουμένης εἰς αὐτοὺς δηλαδὴ τῆς κληρονομίας κατὰ τὸν τῶν προσώπων ἀριθμόν, ἵνα καὶ τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕκαστος ἴσην ἔχῃ μοῖραν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες τὴν μοῖραν τοῦ ἰδίου γονέως λαμβάνουσι. οὐδὲ μίαν χρῆσιν ἐκ τῆς τῶν υἱῶν ἢ θυγατέρων μοίρας ἐν τούτῳ τῷ θέματι δυναμένου τοῦ πατρὸς ἑαυτῷ παντελῶς ἐκδικεῖν: ἐπειδὴ ἀντὶ ταύτης τῆς χρήσεως μέρος αὐτῷ τῆς κληρονομίας καὶ τὸ τῆς δεσποτείας δίκαιον διὰ τοῦ παρόντος δεδώκαμεν νόμου. οὐδεμιᾶς φυλαττομένης, διαφορᾶς μεταξὺ τῶν προσώπων τούτων, εἴτε θήλειαι, εἴτε ἄῤῥενες εἴησαν οἱ πρὸς τὴν κληρονομίαν καλούμενοι. καὶ εἴτε δι' ἄῤῥενος ἢ θήλεος προσώπου συνάπτονται, καὶ εἴτε αὐτεξούσιος, εἴτε ὑπεξούσιος ἦν, ὃν διαδέχονται. ὑπόλοιπόν ἐστιν, ἵνα καὶ τὴν τρίτην ὁρίσωμεν τάξιν, ἥτις ἐκ πλαγίου καλεῖται, καὶ εἰς ἀγνάτους ἢ κογνάτους διαιρεῖται, ἵνα καὶ τούτου τοῦ μέρους διατυπωθέντος πανταχόθεν ὁ νόμος τέλειος εὑρεθείη. εἰ τοίνυν ὁ τελευτήσας, μηδὲ κατιόντας, μηδὲ ἀνιόντας καταλείψει: πρώτους πρὸς τὴν κληρονομίαν καλοῦμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς τεχθέντας, ὁμοίως δὲ καὶ ἀδελφόπαιδας, οὓς καὶ μετὰ τῶν πατέρων πρὸς τὴν κληρονομίαν ἐκαλέσαμεν. τούτων δὲ μὴ ὑπόντων, ἐν δευτέρᾳ τάξει ἐκείνους τοὺς ἀδελφοὺς πρὸς τὴν κληρονομίαν καλοῦμεν, οἵτινες ἐξ ἑνὸς γονέως συνάπτονται τῷ τελευ-

mus, qui ex uno parente coniuncti sunt defuncto, siue per patrem solum, siue per matrē. Si autem defuncto fratres fuerint; & alterius fratris, aut sororis præmortuorum filij, uocabuntur ad hæreditatem isti, cum de patre & matre theiois masculis & fœminis, & quanticunq; fuerint, tantam ex hæreditate percipient portionem, quantam eorum parens futurus erat accipere, si superstes esset. Vnde consequens est, ut si fortè præmortuus frater, cuius filij uiuunt, per utranq; partem nunc defunctæ personæ iungebatur, superstites autem fratres per patrem solùm forsan, aut matrem ei iungebantur: præponantur istius filij proprijs theiois, licet in tertio sint gradu, siue à patre, siue à matre sint theioi: & siue masculi, siue fœminę sint, sicut eorum parens præponeretur, si uiueret. Ex diuerso siquidem frater superstes ex utroq; parēte coniungetur defuncto, pręmortuus autē per unum parētem iungebatur: huiusmodi filios ab hęreditate excludimus: sicut ipse si uiueret, ab hæreditate excludebatur. Huiusmodi uerò priuilegiū in hoc ordine cognationis solis prębemus fratrum masculorū & fœminarū filijs, aut filiabus, ut in suorum parētum iure succedant. Nulli alij omnino personę ex hoc ordine ueniēti hoc ius largimur.

τελευτήσαντι, εἴτε διὰ τοῦ πατρὸς μόνου, ἢ τῆς μητρός. Εἰ δὲ τῷ τελευτήσαντι ἀδελφοὶ ὑπεῖσαν, καὶ ἑτέρου ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς προτελευτησάντων παῖδες: κληθήσονται πρὸς τὴν κληρονομίαν οὗτοι μετὰ τῶν πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς μητρὸς θείων ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, καὶ ὅσοι δ' ὑπότε ἂν ὦσι, τοσοῦτον ἐκ τῆς κληρονομίας λήψονται μέρος, ὅσον ὁ αὐτῶν γονεὺς ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ ἐπέζησεν. Ὅθεν ἀκόλουθόν ἐστιν, ἵνα εἰ τυχὸν ὁ προτελευτήσας ἀδελφὸς, οὗ υἱοὶ περίεισι, δι' ἑκατέρου γονέως τῷ νῦν τελευτήσαντι προσώπῳ συνήπτετο, οἱ δὲ περιόντες ἀδελφοὶ διὰ τοῦ πατρὸς μόνου τυχὸν ἢ τῆς μητρὸς αὐτῷ συνήπτοντο: προτιμηθῶσιν οἱ τοιοῦτοι παῖδες τῶν ἰδίων θείων, εἰ καὶ τρίτου εἰσὶ βαθμοῦ, εἴτε πρὸς πατρὸς εἶεν οἱ θεῖοι, εἴτε πρὸς μητρὸς, καὶ εἴτε ἄρρενες, εἴτε θήλειαι, ὥσπερ ὁ αὐτῶν γονεὺς προυτιμᾶτο, εἰ περιῆν. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἰ μὲν περιὼν ἀδελφὸς ἐξ ἑκατέρου γονέως συνάπτεται τῷ τελευτήσαντι, ὁ δὲ προτελευτήσας δι' ἑνὸς γονέως συνήπτετο: τοὺς τοιούτους παῖδας ἐκ τῆς κληρονομίας ἀποκλείομεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς, εἰ περιῆν, ἐξεκλείετο. Τὸ δὲ τοιοῦτο προνόμιον ἐν ταύτῃ τάξει τῆς συγγενείας, μόνοις παρέχομεν τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἀρρένων ἢ θηλειῶν υἱοῖς ἢ θυγατράσιν, ἵνα εἰς τὰ τῶν ἰδίων γονέων δίκαια ὑπεισέλθωσιν. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ παντελῶς προσώπῳ ἐκ ταύτης τῆς τάξεως ἐρχομένῳ τοῦτο τὸ δίκαιον συγχωροῦμεν.

λείπει

*Sed & ipsis fratrum filiis tunc hoc beneficiũ conferimus, quãdo cum propriis uocãtur theiois masculis & fœminis, siue paterni, siue materni sint. Si autem cũ fratribus defuncti etiã ascendẽtes (sicut iam diximus) ad hæreditatem uocantur: nullo modo ad successionẽ ab intestato fratris aut sororis filios uocari permittimus, neq; si ex utroq; parente eorũ pater, aut mater defuncto iungebantur: quandoquidem fratris & sororis tale priuilegium dedimus, ut in propriorũ parentum succedentes locũ, soli in tertio constituti gradu, cum iis, qui in secundo gradu sunt, ad hæreditatem uocentur. Illud palàm est, quia theiois defunctis masculis & fœminis, siue à patre, siue à matre, præponuntur, si etiam illi tertium cognationis gradum similiter obtineant. Si uerò neque fratres, neque filios fratrum (sicut diximus) defunctis reliquerit: omnes deinceps à latere cognatos ad hæreditatem uocamus secundũ uniuscuiusq; gradus prærogatiuam, ut uiciniores gradu, ipsi reliquis præponãtur. Si autem plurimi eiusdem gradus inueniantur, secundum personarum numerum inter eos hæreditas diuidatur; quod in capita nostrę leges appellant. Nullam uerò uolumus esse differentiam in quacunq; successione, aut hæreditate inter eos, qui ad hæredita-

λείπει

ὁπότε τοίνυν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς παισὶ τοῦτο προνόμιον δεδώκαμεν, ἵνα τὸν τῶν γονέων ὑπεισιόντες τόπον μόνοι τρίτου ὄντες βαθμοῦ μετὰ τῶν ἐκ πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ πρὸς τὴν κληρονομίαν καλῶνται· ἐκεῖνο πρόδηλόν ἐστιν, ὅτι τῶν θείων τοῦ τελευτήσαντος ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, εἴτε πρὸς πατρὸς, εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν, προτιμῶνται, εἰ καὶ ἐκεῖνοι τρίτον ὁμοίως συγγενείας βαθμὸν ἔχοιεν. Εἰ δὲ μήτε ἀδελφοὺς, μήτε παῖδας ἀδελφῶν (ὡς εἰρήκαμεν) ὁ τελευτήσας καταλείψει: πάντας τοὺς ἐφεξῆς ἐκ πλαγίου συγγενεῖς πρὸς τὴν κληρονομίαν καλοῦμεν, κατὰ τὴν ἑνὸς ἑκάστου βαθμοῦ προτίμησιν, ἵνα οἱ ἐγγύτεροι τῷ βαθμῷ αὐτοὶ τῶν λοιπῶν προτιμῶνται. Εἰ δὲ πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εὑρεθῶσι, κατὰ τὸν τῶν προσώπων ἀριθμὸν μεταξὺ αὐτῶν ἡ κληρονομία διαιρεθήσεται, ὅπερ In capita οἱ ἡμέτεροι λέγουσι νόμοι. Οὐδεμίαν δὲ βουλόμεθα εἶναι διαφορὰν ἐν οἱᾳδήποτε διαδοχῇ ἢ κληρονομίᾳ μεταξὺ τῶν πρὸς τὴν κληρονομίαν κα-

tem uocantur, masculos & fœminas, quos ad hæreditatẽ cõmuniter diffiniuimus uocari: siue per masculi, siue per fœminæ personam defuncto iungebantur: sed in omnibus successionibus, agnatorum cognatorumq; differentiã præcipimus uacare, siue p̃ fœmineã p̃sonã, siue per emãcipationẽ, siue per alium quemlibet modum prioribus legibus tractabatur, & omnis sine qualibet huiusmodi differentia secũdum proprium cognationis gradũ ad cognatorũ successionem ab intestato uenire præcipimus. Ex his autẽ quæ de hæreditate diximus & disposuimus; & quæ de tutela sunt, manifesta consistunt. Sancimus enim unumquenque secundum gradum & ordinem quo ad hæreditatem uocatur, aut solum, aut cum aliis etiam functionem tutelæ suscipere: nulla neq; in hac parte differentia introducẽda de agnatorum seu cognatorũ iure: sed omnibus similiter ad tutelã uocãdis, quiq; ex masculorum, quiq; ex fœminarũ prole descendũt minori cõiũcti. Hoc aũt dicimus, si masculi & pfectæ ætatis sint, & nulla lege prohibeãtur tutelam suscipere, neq; excusatione cõpetẽte sibimet utãtur. Mulieribus eñ etiã nos interdicimus tutelæ subire officiũ, nisi mater uel auia fuerit. His eñ solis secundũ hæreditatis ordinẽ et tutelã subire p̃mittimus, si inter

λουμένων ἀρρένων ἢ θηλειῶν, οὓς πρὸς τὴν κληρονομίαν κοινῶς ὡρίσαμεν καλεῖσθαι, εἴτε διὰ ἄρρενος, εἴτε διὰ θήλεος προσώπου συνήπτοντο τῷ τελευτήσαντι: ἀλλ' ἐπὶ πασῶν τῶν διαδοχῶν τὴν τῶν ἀγνάτων τε καὶ κογνάτων διαφορὰν ἀργεῖν κελεύομεν, εἴτε διὰ θῆλυ πρόσωπον, εἴτε διὰ ἐμαγκιπατίονα, ἢ ἕτερον οἷον δήποτε τρόπον τοῖς προτέροις ἐτραχταΐζετο νόμοις καὶ πάντας δίχα τινὸς διαφορᾶς τοιαύτης κατὰ τὸν τῆς ἰδίας συγγενείας βαθμὸν εἰς τὴν ἐξ ἀδιαθέτου τῶν συγγενῶν διαδοχὴν ἐλθεῖν κελεύομεν. Ἐξ ὧν δὲ περὶ τῆς κληρονομίας εἰρήκαμέν τε καὶ διετυπώσαμεν, καὶ τὰ περὶ τῆς ἐπιτροπῆς δῆλα καθέστηκε. θεσπίζομεν γὰρ ἕκαστον τὸν βαθμὸν καὶ τὴν τάξιν, καθ' ἣν πρὸς τὴν κληρονομίαν καλεῖται, ἢ μόνους, ἢ μεθ' ἑτέρων, καὶ τὸ λειτούργημα τῆς ἐπιτροπῆς ὑπελθεῖν: οὐδὲ μιᾶς οὐδὲ ἐν τούτῳ τῷ μέρει διαφορᾶς εἰσαγομένης ἐκ τῶν ἀγνατικῶν τε καὶ κογνατικῶν δικαίων, ἀλλὰ πάντων ὁμοίως εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καλουμένων τῶν τε δι' ἀρρενογονίας τῶν τε διὰ θηλυγονίας τῷ ἀνήβῳ συναπτομένων. Ταῦτα δὲ λέγομεν εἰ ἄρρενες καὶ τέλειοι τὴν ἡλικίαν ἦσαν, καὶ ὑπὸ μηδενὸς νόμου κωλύονται τὴν ἐπιτροπὴν ὑπελθεῖν μηδὲ ἐξκουσατίονι ἁρμοζούσῃ αὐτοῖς κέχρηνται. ταῖς γὰρ γυναιξὶ καὶ ἡμεῖς ἀπαγορεύομεν τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπελθεῖν λειτουργήματα, εἰ μὴ μήτηρ ἢ μάμμη εἴη. ταύταις γὰρ μόναις κατὰ τὴν τῆς κληρονομίας τάξιν καὶ ἐπιτροπὴν ὑπελθεῖν ἐφίεμεν, ἐὰν ἐν ὑπομνήμασι καὶ γάμοις ἑτέροις, καὶ τῇ

Βοη

gesta & nuptijs alijs & auxilio Velleiani s.c. renuntiant. Hęc enim seruantes omnibus à latere cognatis, quo ad tutelam præponuntur, testamentarijs solis tutoribus præcedentibus eas. defuncti nanque uoluntatem & electionem pręponi uolumus. Si autem plurimi eiusdem cognationis gradum habentes, ad tutelam uocantur: iubemus cõmuniter inuenientibus apud iudicem, cui huius partis solicitudo est, unum aut plures, quanti ad gubernationem substantiæ sufficiant, ex ipsis eligi, & denuntiari, et eum uel eos minoris res gubernare, tutelæ periculo omnibus imminente, qui ad tutelam uocantur, & substantijs eorum minori ætate tacite subiacentibus pro huiusmodi gubernatione. Hæc autem omnia quæ de succeßionibus sancimus, obtinere in illis uolumus, qui catholicæ fidei sunt: in hæreticis autem iam à nobis positas leges firmas præcipimus esse, nullam nouitatem aut immutationem ex præsenti introducentes lege. Quæ igitur per hanc constitutionem in perpetuum obseruandam sanciuit nostra tranquillitas, in illis uolumus obtinere casibus, qui à principijs Iulij mensis præsentis sextæ indictionis seu uenerunt, seu posthac emergent. Præcedentes nanque casus, qui usque ad memoratum tempus

βοηθείᾳ τοῦ Βελλιανοῦ δόγματος ἀπαγορεύουσι. Ταῦτα γὰρ φυλάττουσαι πάντων ἐκ πλαγίου συγγενῶν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν προτιμηθήσονται, ὅτι ταῖς γυναιξὶν ἀπηγόρευται τὰ τῶν ἐπιτρόπων ὑπέρχεσθαι λειτουργήματα, εἰ μὴ μήτηρ ἢ μάμμη εἶεν· τῶν τεσταμενταρίων μόνων ἐπιτρόπων προλαμβανόντων αὐτάς. Τὴν γὰρ τοῦ τελευτήσαντος βούλησίν τε καὶ ἐπιλογὴν προτιμᾶσθαι βουλόμεθα. Εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν τῆς συγγενείας ἔχοντες βαθμὸν καλοῦνται πρὸς τὴν ἐπιτροπήν: κελεύομεν αὐτοὺς κοινῇ συνελθόντας παρὰ τῷ ἄρχοντι ᾧ τούτου μέλει τοῦ μέρους ἕνα ἢ καὶ πλείονας, ὅσοι πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς οὐσίας ἀρκοῦσιν, ἐξ αὐτῶν ἐπιλέξασθαι καὶ ὀνομάσαι: καὶ τοῦτον ἢ τούτους τὰ τοῦ ἀνήβου πράγματα διοικεῖν. τοῦ τῆς ἐπιτροπῆς κινδύνου πᾶσιν ἐπικειμένου τοῖς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν καλουμένοις, καὶ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν σιωπηρῶς ὑποκειμένων τῷ ἀνήβῳ ὑπὲρ ταύτης τῆς διοικήσεως. Ταῦτα δὲ πάντα, ὅσα περὶ διαδοχῶν τοῦ γένους ἐθεσπίσαμεν ἐπ' ἐκείνοις βουλόμεθα κρατεῖν, ὅσοι τῆς καθολικῆς ὑπάρχουσι πίστεως. ἐπὶ γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς τοὺς ἤδη παρ' ἡμῶν τεθέντας νόμους βεβαίους εἶναι κελεύομεν, μηδένα καινισμὸν ἢ ἐλάττωσιν ἐκ τοῦ παρόντος ὑφισταμένους νόμου. Ἅπερ τοίνυν διὰ ταύτης τῆς διατάξεως τῆς εἰς τὸ διηνεκὲς φυλαττομένης ἡ ἡμετέρα ἐθέσπισε γαληνότης ἐπ' ἐκείνοις βουλόμεθα κρατεῖν τοῖς θέμασιν, ἅτινα ἐκ προοιμίων τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς παρούσης ς. ἐπινεμήσεως συνέβη, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα συμβήσεται. Τὰ γὰρ προλαβόντα θέματα, τοῦ μέχρι μνημονευθέντος χρόνου ἀποβάν-

pertransierunt, secundum ueteres leges incidi præcipimus. Tua igitur gloria per præsentem legem à nobis dispositā, ad omnium cognitionem uenire procuret. in hac enim regia ciuitate edictis consuetè propositis: in prouincijs autem præceptis dirigendis, ad clarissimos præsides earum: ut nulli nostri imperij subiectorum sit ignota nostræ circa eos mansuetudinis prouidentia: ita tamen, ut sine omni dispendio ciuium, aut prouincialium, in omni loco præsentis legis fiat insinuatio.

τα, καὶ τοὺς πάλαι νόμους τέμνεσθαι παρακελευόμεθα. Ἡ ἐνδοξότης τοίνυν ἡ σὴ τὰ διὰ τοῦ παρόντος, παρ' ἡμῶν διατυπωθέντος, εἰς τὴν ἁπάντων γνῶσιν ἐλθεῖν προνοησάτω, ἐν ταύτης μὲν τῇ βασιλίδι πόλει ἐδίκτων κατὰ τὸ συνηθὲς προτιθεμένων, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις προσταγμάτων πεμπομένων πρὸς τοὺς λαμπροτάτους τούτων ἡγουμένους, ὥστε μηδενὶ τῶν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ ὑποκειμένων ἄγνωστον γενέσθαι τὴν τῆς ἡμερότητος περὶ τούτους πρόνοιαν. οὕτω μέντοι γε, ὥστε δίχα πάσης ζημίας τῶν πολιτῶν καὶ ἐπαρχιωτῶν ἐν παντὶ τόπῳ τὴν τοῦ παρόντος νόμου ἐμφάνειαν γίνεσθαι.

MATVRINI MONTANI IN EANDEM IVSTINIANI NOVELLAM COMMENTA RII.

PLurimas & diuersas leges ueteribus temporibus prolatas inuenientes.

VOTIES iuris ciuilis iactationem, uariamq; uicissitudinem animo repeto, uidere mihi uideor quendam Euripum reciprocis irrequietisq; motibus huc & illuc fluctuantem. Habuit enim ius Quiritum suas æstuarias uices, plurimamq; mutationem. Quod uel ex sententia Iuliani consultissimi ac sapientissimi uiri conijcere licet: qui, ut refert Iustinianus, ait: Nullam legem, neque Senatusconsultum prolatum, uideri ad omnia fuisse sufficienter promulgatum, ut ad naturæ uarietatem & eius machinationem sufficiat. Idq; non iniuria. Nam ea est hominum ambitio & auaritia, ut frequenter redeuntes mali mores efficiant, ut sæpe edantur bonæ leges. Quare ea, quæ ex uario multarum rerum euentu desiderari uidebantur, adijcere, & quæ emendanda esse admonuerat grauissimus legum omnium censor & explorator usus, quiq; prioris magister esse dicitur, posterior dies, innouare coactus fuit Imper. Iustinianus: ac pro uarietate incidentium rerum, & nouis & melioribus æquitatis rationibus emergentibus, multas uetustissimi iuris ac mediæ iurisprudentiæ leges etiam abrogare: ut in hac Nouell. consti. ac in cæteris uidere licet. Cæterum ne quid penitus antiquitatis ignoretur, & quod uel sublatum est, uel innouatum, non sit incognitum: historiam emendati iuris successionis intestatæ ab incunabulis legis XII. Tabula. à materia, qua de hic agitur, paucis repetere non erit alienum. Siquidem is qui principium nescit, rem ipsam non rectè percipit, cuius potissima pars principium est, Caio & Pompon. testibus

locupletissimis in ll. 1. & 2. ff. De orig. iuris.

Historia emã dati iuris.

LEX XII. Tabul. inter successores intestati, primos fecit liberos utriusq; sexus, qui in potestate defuncti tempore mortis fuerant: Verba legis hæc fuisse accepimus.

INTESTATORVM HAEREDITATES, PRIMO SVORVM HAEREDVM, VELINT NOLINT VE, SVNTO.

HIS DEFICIENTIBVS AGNATVS PROXIMVS FAMILIAM HABETO.

HVIVS legis meminit Iustin. in §. j. Instit. De hæred. quæ ab intest. defer. Intestatorum autem, inquit, hæreditates ex l. XII. Tabul. primùm ad suos hæredes pertinent. Soli nanq; illi inter liberos admittebantur ad successionem defuncti, necq; cuiquam liberorum dabatur successio in bonis maternis, quia matris nulla est in liberos potestas. §. Fœminæ. Instit. De adoptio. Caius in l. Nulla. ff. De suis & leg. hæred. Atque hic quidem fuit primus gradus hæreditariæ successionis uetustissimo iure. Superstitibus enim liberis qui in potestate morientis fuerant, nulli ascendentes, aut cognati transuersales, ad successionem intestati admittebantur. Vnde dicti sunt Sui, qui hoc gradu ad successionem uocantur, tanquam illi, qui uiuente patre quodammodo domini existimentur. Paul. in l. In suis. ff. De liber. & posth. Et ij quidem uellent nollent hæredes erant, adeò lex XII. Tabul. stricto iure utebatur, & consequens esse ducebat, ut qui dicerentur Sui, ijdem & necessarij essent, ne fluctuaret ac incerta uideretur successio. Voluerunt enim prisci in hoc constantiam quandam esse, & inflexibilem iuris ordinem.

EMANCIPATI uerò liberi iure ciuili nihil iuris habebant: neque enim sui hæredes erant, qui in potestate parentis esse desierant, necq; ullo alio iure per legem XII. Tabul. uocabantur. Cæterùm Prætor Senatus æquitatem sequutus, dedit eis bonorum possessionem. Vnde liberi, perinde ac si in potestate tempore mortis fuissent, siue soli, siue cum suis hæredibus concurrerent. Instit. De hæred. quæ ab intestato defe. §. Cùm autem quæritur. Iniquum enim illi uisum est, emancipatos liberos paterna hæreditate excludi, quòd sui iuris facti fuissent. Et hæc olim recepta fuerunt tam in suis hæredibus, quàm emancipatis liberis primi gradus utriusque sexus.

IN Nepotibus autem Neptibus & similibus descendentibus, aliud antiquitati placuit. Quum enim uetustas ex maribus progenitos plus diligeret, solis nepotibus neptibusq;, qui per

uirilem ſexum deſcendebant, iura ſuorum hæredum dabat, & agnatorum quoq; iure, eos anteponebat: Nepotes uerò & pronepotes ex filia & nepte natos, nullo modo admittebat cum nepotibus ex filio. Nam tunc demum ad ſucceſsionem tam aui materni, quàm auiæ, proauiæ, ſiue paternæ, ſiue maternæ eos uocabat, cùm nulli extarent agnati. Et in hoc nimis à natura diſcedebat, quòd diſcrimen tam magnum inter maſculos & fœminas, quatenus ad bona paterna attinet, conſtitueret. §. Cæterum. Inſtit. De leg. agna. ſucceſs. l. Maximum uitium. C. De liber. præt. Et ideo poſteriores Cæſares ueteris iuris iniquitate reiecta atq; exploſa, eos cum filijs, & ex eis deſcendentibus ad aui auiæ'ue ſucceſsionem ſumma iuris æquitate uocauerunt: cum trientis tamen diminutione, quem præcipui cuiuſdam iuris loco adiecerant nepotibus ex filio. Iuſtin. tamen præcipuum hunc trientem poſtea ſuſtulit, & nepotes omnes æquo iure ſuccedere uoluit. §. Item uetuſtas. iuncto §. Sed nos. Inſtit. De hære. quæ ab inteſta. deſe. Quæ uel locum quoque obtinent, cùm nepotes unà cum filijs, aut ſuperſtitibus filiabus, ad aui auiæ'ue ſucceſſionem admittuntur. Reliqui uerò omnes ad defuncti hæreditatem uenientes dicuntur Extranei hæredes, tanquam illi qui cùm eſſent extra poteſtatem defuncti, ad eius ſucceſsionem accerſerentur. §. Cæteri. Inſt. De hære. qual. & diffe. Cæteri, inquit Iuſtinianus, qui teſtatoris iuri ſubiecti non ſunt, Extranei hæredes appellantur. Itaque liberi quoq; noſtri, qui in poteſtate noſtra non ſunt, hæredes à nobis inſtituti, Extranei hæredes nobis uidentur. Inter Extraneos autem hæredes proximum ſucceſsionis gradum obtinebant ſuperioris ordinis cognati, quibus turbato mortalitatis ordine non minus piè relinquitur, quàm liberis. Papin. in l. Nam etſi parentibus. ff. De inoffic. teſtam. iure tamen uetuſtiſsimo, filio in poteſtate patris conſtituto, nullus hæres eſſe poterat, quoniam nulla bona habebat. Vlpian. in l. Placet. ff. De acquir. hæred. Placet, inquit, quoties acquiritur per aliquem hæreditas, uel quid aliud ei, cuius quis in poteſtate eſt, confeſtim acquiri ei, cuius eſt in poteſtate, nec momento aliquo ſubſiſtere in perſona eius per quem quæritur. Filio tamē emancipato ſine liberis mortuo pater olim tanquam agnatus ſuccedebat, ſi contracta fiducia eum emancipaſſet: ſi uerò non contracta fiducia per bonorum poſſeſsionem Vnde x. perſonæ. §. fi. Inſtit. De leg. agna. ſucceſsio. Mater tamen excludebatur. Modeſti. in l. Si ad patrem. ff. de ſuis & legit. hære. Pater ideo matri præferebatur, quia ius antiquum non obſtante S. C. Tertyll. illi

reseruatum fuerat.l.ij.C.Ad S.C. Tertyll. Et cum agnatis nulla omnino fœmina ad hæreditatem admittebatur, nec ullis fœminis patebat locus succedendi ab intestato, nisi cum suis hæredibus; isto nanque solo gradu fœminæ pariter cum masculis ad hæreditatem paternam admittebantur. Ex hoc itaque loco, ut rectè teneas uetustissimi ac summi iuris differentias, illud obserua: Quòd lex XII. Tabul. stricto quidem iure utebatur, proponebatque masculorum progeniem, & eos qui per fœminini sexus necessitudinem sibi iungebantur prorsus, ut suprà dixi, non agnoscebat: adeò ut nec quidē inter matrem & filium filiam'ue hæreditatis capiendæ ius daret; donec ius Honorarium eam admisit post agnatos. Postea constitutio imperatoris Claudij intestati sineque liberis defuncti filij simpliciter detulit matri, si modo ea quatuor peperisset filios. Sed S.C. Tertyll. addidit quandam distinctionem, ut ingenuę mulieri satis esset ius trium liberorum. Posteriores constitutiones aliorum principum aliquam hæreditatis portionem matri ademerunt; nempe trientem, qui dandus erat patruo defuncti, uel patrui filio: sed alio nomine matri succurrerunt, quam iure trium liberorum destitutam ita adiuuerunt, ut saltem consequeretur trientem. Iustiniano uerò, qui admodum fauit mulieribus, id non fuit satis: sed primò sustulit conditionem ius trium, aut quatuor liberorum. l.ij.C.De iur.libe.subla. Deinde alia constitutione, eam omnino prætulit patruo patrui'ue filio, sine ulla trientis diminutione. Deinde addidit, ut etiam cum fratribus defuncti, uel uterinis, uel consanguineis succederet: & tum diuideretur in capita hæreditas. Sed si solæ sorores essent, cum quibus mater succederet: tum mater sola unum semissem haberet, alterum sorores.l.fi.C. De S.C. Tertyllia. Rursus S.C. Orphicia, quod Orphicio & Ruffo consulibus effectum est, imperantibus M.Aelio patre, & Antonino filio, circa CHRISTI annum 180. Senatus dixit sibi placere, ut testatæ matri uel auiæ succederent liberi utriusque sexus, siue legitimi essent, siue uulgò concepti, exclusis quibuscunque agnatis: quæ successio minima capitis diminutione non perimebatur: nam capitis diminutio autore Vlp. saluo statu contingens, nil nocet ad legitimam hæreditatem.

NAM Vetus sola hæreditas, quæ ex lege XII. Tabul. defertur, capitis diminutione perimebatur: nouæ uerò, uel ex lege, uel ex S.C. delatæ, non perimebantur capitis diminutione. toto tit.De S.C. Tertyll. Instit. Proinde siue quis ante delatam, siue post delatam, capite minuebatur, ad legitimam hæreditatem

tem admittebatur; nisi magna capitis diminutio interuenisset. Vlp. in l. j. ff. Ad S. C. Tertyll. Cæterùm si hæreditas ipsa omnino delata, adita, acquisita ue esset: ne ueteri quidem iure XII. Tabul. perimebatur propter sequentem capitis diminutionem.

IN Successione autem nepotis, olim auus patrem, pater matrem, mater auum excludebat. l. j. §. Nepos. ff. Si à paren. quis manu. fue. l. Si ad patrem. ff. De suis & leg. hære. l. ij. §. Sed neque auus. ff. Ad Tertyll. Quibus omnibus superstitibus cæteris potior auus erat. l. Aequissimum. ff. Ad Tertyll. Quod mirum uideri potest, ut mater eum uincat, qui matris potiorem superare solet. l. de accessio. ff. de diuer. temp. præscrip. Rursus ut auus solam matrem excludere non possit, cùm patrem simul & matrem superare ualeat: cur enim si utrunque simul, alterum per se uincere nequit? arg. Nouell. Itaque. C. Commu. de success. His Achilleis argumentis iuris interpretes uarie respondent. & imprimis Bart. in l. j. §. Qui habebat. ff. De bon. posses. contra tabul. Auum idcirco præferri, quòd ex patris, qui matre potior est, persona succedat. Sed ex eo carpitur Bart. quòd in ascendentibus, quia illis non ita ut descendentibus debetur successio, alter alterius sedem minime ingreditur. Papin. in l. Nam etsi parentibus. ff. De inoffi. test. Nouell. Defuncto. iuncta Glos. in uerbo gradus. C. Ad Tertyll. Præterea quãdo nepos ab auo emancipatur, ille tantum qui manumisit succedere posset, non pater, qui ob emãcipationem perinde ac emancipatus iure ciuili incognitus est. Vlp. in l. j. §. Nepos. ff. Si à paren. quis manu. fuerit. Theoph. Inst. de leg. par. tute. Bal. tamen aliter respondet, quem uide in l. fi. C. Ad Tertyll. Et Alcia. lib. Paradoxorum 6. cap. j. Vtriusque tamen sententiam Loriotus haud dubijs arg. refellit: cui hæc potior uisa est sententia. Matrem omnino ideo potiorem auo fuisse, quòd illa iure ciuili, auus uerò iure prætorio, quod non adeò forte est, succedebat. Inst. Ad Tertyl. in prin. §. Quos autem. Inst. De bon. posses. Auus uerò patri preferebatur, quia pater respectu aui tacito tantum iure, quod leuius est, succedebat, arg. l. Expressa. ff. De reg. iur. Glo. in uerbo facultates. l. qui se patris. C. Vnde lib. Respectu uerò matris, duplici iure, unde mater præferebatur propter duo uincula. l. ij. §. Sed neque. uersi. uideamus. ff. Ad Tertyl. iuncto §. Cuius. Inst. de here. quæ ab intest. defer. Et hæc ad ueterum legum declarationem scribere uoluimus: quæ recepta olim quidem fuerunt, in cognatis inferioris ac superioris ordinis.

INTER extraneos autem hæredes transuersales primum

successionis gradum obtinebant iure XII. Tabul. agnati, hoc est, illi qui per uirilis sexus cognationem coniuncti erant. Instit. De leg. agna. succes. in princ. Si nemo, inquit Iustinianus, suus hæres, uel eorum quos inter suos hæredes Prætor, uel constitutiones uocant, existat, qui successionem quoquomodo amplectatur, ex l. XII. Tabul. ad agnatum proximum pertinet hæreditas. Obserua quæso hîc quòd hæc lex simplicitatem iustitię amicam amplexa non distinguit inter agnatos masculos & fœminas, sed omnes ex æquo ad successionem uocat: Certè in hoc laudanda, quoniam proximè ad naturam directa fuit: quippe cùm successio sicut & alimentorum ratio inter uiuos, ex æquitate charitateque sanguinis descendat. Vlp. in l. Si quis à liberis. §. Vtrum autem. ff. De liber. agnosc. Hæc tamen legis simplicitas succedentibus autoribus, qui in iure se peritiores putabant, adeò displicuit, ut subtili quadam excogitata ratione cœperint agnatos distinguere: ut inter masculos quidem agnationis iure hæreditas, etiamsi longissimo gradu essent, ultro citroque caperetur. Ex agnatis uerò mulieribus nulli penitus, nisi sorori, ad agnatorum successionem per mediam iurisprudentiam dabatur aditus: quamuis prætoris beneficio post omnes demum agnatos cognatosque per Vnde cognati ad bonorum possessionem admitterentur. Iustin. tamen legis XII. Tabul. simplicitatem est secutus: & à iure cognationis etiam unum transtulit gradum in legitimam successionem, uoluitque ut non solùm filius & filia ad successionem patrui sui uocentur, sed etiam uterinæ uel consanguineæ sororis filius filia'ue ad auunculi successionem unà cum filijs fratrum defuncti, non etiam cum ipsis defuncti fratribus admittantur in capita scilicet, non in stirpes. §. Hoc autem addendum. Instit. De leg. agn. successio. Hæc XII. Tabul. lex non omnibus simul agnatis dabat hæreditatem, sed ijs duntaxat qui tunc proximiore gradu erant, cùm certum esse cœperat aliquem intestatum decessisse. Vlp. in l. Post consanguineos. §. Hæreditas. ff. De suis & leg. hære. Quare patruus in successione fratris sine liberis mortui patruelibus præferebatur. §. Si plures sint. Instit. De leg. agna. succes. Nec cessat lex XII. Tabul. edictum successorium de gradu in gradum: unius enim capitis persona defecta, sequentes in gradu personę admittuntur. §. Placebat autem. Instit. De leg. agn. succes. Adeo ut omnes agnati, siue masculi, siue fœminæ pari ratione ad iura successionis ab intestato uocentur, etsi decimo sint gradu, exclusis omnibus cognatis, hoc est, per fœminini sexus personas descendētibus, quos

natura

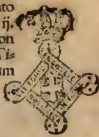
natura quidem nouerat, sed angustiæ iuris, quod ex l. XII. Tabul. descendebat, nesciuerant. Et ideo prætor æquitate motus, post omnes iam dictos Cognatos proximitatis nomine per Vnde cognati, tertio ordine uocauit.

LIQVET autem ex his quę hactenus de iure succedendi ab intestato diximus, nulli fuisse locum, nisi defunctum intestatum iure liberorum, aut parentum, aut agnatorum, uel cognationis iure contingerent. Proinde cùm coniuges nullo istorum iurium uinculo sibi inuicem coniuncti essent, sequebatur ut uxor mariti, & maritus uxoris, hæreditate excluderetur. Nam fiscus hoc iure utebatur, ut non superstitibus ijs, quibus leges deferebant hæreditatem, sibi eam, tanquam legitimo hærede carentem, uendicaret. Vt ff. & C. De iure fisci. Prætor igitur duxit, & in hoc casu interponendam suam esse æquitatem, & per Edictum Vnde uir & uxor, ad mutuam successionem coniuges admisit. l. j. ff. & C. Vnde uir & uxor. Atque id fecisse cùm uerisimile est ratione necessitudinis matrimonialis, non (ut quidam falsò putauerunt) affinitatis: cùm affinitatis nulla sit successio. l. Affinitatis. C. Commu. de success. Iam igitur obseruent iuris candidati, iure uetustissimo ac medio, quod inter uetus & nouissimū fuit, quatuor fuisse constitutos gradus succedendi ab intestato. Primus suorum hæredum, Secundus parentum & agnatorum, Tertius cognatorum, Quartus uiri & uxoris. Vlp. in l. j. ff. Vnde liberi. Sed successionem, inquit, Prætor in plures partes quidem diuisit, fecit enim gradus uarios: Primùm liberorum, Secundum legitimorum, Tertium cognatorū, Deinde uiri & uxoris. Eundem & per eosdem fere gradus successionum ordinem præscriptum esse à Domino refert Moyses Num. cap. 27. Et obseruent etiam delatam fuisse talibus hæredibus successionem, quocunque gradu ad hæreditatem uenietibus, ratione naturali magis quàm ciuili. Suadet enim ęquitas naturalis, ut talium necessitudinum, in succedēdo pręcipua habeatur ratio. Verùm uisum est legumlatoribus & ciuilis necessitudo, quæ est inter adoptantē & adoptatum, inter arrogatorem & arrogatum, inter patronum & libertum, ac inter manumissorem & manumissum, satis habere causæ, ut inter huiusmodi personas propter eam detur hæreditaria successio. Sed de hac ciuili necessitudine in succedendo, infrà suo loco pluribus disseremus. Nunc his iactis fundamentis ad Nouellæ nostræ interpretationem accedamus, quæ sola iuri ciuili aliquid de successionis intestatæ materia præscribenti autoritatem addit, sola detrahit, sola nouam formam ac normam

attribuit. Siquidem pro uarietate incidẽtium rerum, & nouis & melioribus æquitatis rationibus emergentibus, multæ uetustissimi iuris ac mediæ iurisprudentiæ leges abrogantur, multæ autoritatem recipiũt, quæ in prioribus compositionibus, uel temere omissæ, uel de industria reiectæ erant, multæ etiam in hac in nouum coacta sunt ordinem, multa ad clariorem intellectum reuocata: multa quæ pugnantiæ in alijs speciem præ se ferre uidebantur, ad concordiam redacta. Ne interim dicamus, quàm multa, imo innumera, & nouiter & subtiliter passim decidantur. Sed quid multis? cùm ista, uel nobis nolentibus, in lectione Nouellæ nostræ sese offerant.

§ HAEREDITAS, à qua hæredes deducuntur, est successio in uniuersum ius, quod defunctus tempore mortis post se reliquit. Iulianus in l. Hæreditas nihil aliud est. ff. De reg. iur. Hæc definitio apertior est, quàm ut pluribus debeat inculcari: in ea saltem hoc obseruandum est, quod docet hæreditatis appellatione nõ res ipsas uenire, quas defunctus post se reliquit: quemadmodum à Cicerone in Topicis accipitur, quando ait: Hæreditatem esse pecuniam, quæ morte alicuius ad quempiam peruenit iure, sed successionem in uniuersum ius defuncti: quod idem Caius testatur in l. Nihil aliud est. ff. De rerum & uerbo. signific. & Papin. in l. Hæreditas. ff. De petitio. hæred. Hæreditas, inquit, etiam sine ullo corpore iuris intellectum habet: & defuncti personam sustinet, non hæredis. Vnde in multis iuris partibus, pro domino habetur, quod intelligimus hæreditate necdum adita: Nam si adita fuerit, desinit esse hæreditas: nisi ἀναφορικῶς etiam adita sic dicatur, quia hæreditas fuerit, sicuti in l. Falcidia accipitur, quæ quartam partem hæreditatis detrahit. & in S. C. Tertyll. hæreditatem ex ui nominis dici Iurisconsultus ait, in l. j. §. Si quis adita. ff. Ad Tertyll. quæ adita semel fuit, licet deinde in integrum hæres restitutus fuerit. Idem & in pluribus legibus probatur, quibus hæreditatem uendi, cedi, restitui dicitur, & de adita intelliguntur: absurdumq́ esset toties impropriè locutos Iurisconsultos credere. Et hoc ius defuncti in quo successio est, ab eo tempore consideramus, quo Deo naturæq́ concessit. Hoc siquidem tantùm transferre potuit, utpote quod habuit: fieri enim non potest, ut plures res, item plus iuris olim habuerit, sed quod ipse prius perdiderat, quàm sit defunctus, quare non transtulit quod apud ipsum esse desinit. Rectè itaque à tempore mortis supputationem facimus: quapropter uulgati Codices uerbum, tempore mortis, subiungunt in hunc modum:

dum: Hæreditas nihil aliud est, quàm successio in uniuersum ius, quod defunctus habuerat tempore mortis, sed fortè ex interpretamento, ut ait Ferrarius Montanus, irrepsit, de quo tamen non contendo. Ex hac quoque definitione creditur hæreditatem iuris ciuilis esse, cùm hoc à lege indictum sit, ut in id ius ipsi defuncto succedere censeantur. Sunt autem qui potius iurisgentium successiones existiment, cùm in Biblijs, & apud Diogenem Laërtium appareat usum testamentorum apud alias gentes quàm Romanos fuisse, & ex eis hæreditates deferri solitas. Sed eò deuentum est, ut cum Andrea Alciato existimemus, origine quidem tam testamenta, quàm hæreditates iurisgentium fuisse, naturalique ratione & æquitate inductas. Verùm cum deinde Romanorum legibus alia testamentorum forma constituta sit, aliusque deferendarum hæreditatum modus, iuris ciuilis esse cœperunt, quæ sententia receptissima est. Quapropter qui iura ciuilia amittunt, ut deportati, nullam testamenti factionem habent. l. j. C. De hæred. instit. Hincque consequens est, ut legibus municipalibus & dari, & adimi hæreditates possint, & quoquomodo legislatoribus placuerit, immutari: quoniam ea quæ iuris ciuilis sunt, contrario municipum iure eorum arbitratu subuerti possunt. Testis locupletissimus Alexander in consil. ij. in secundo uolu. in fine. Hæc apud iurisconsultos quandoque legitima, interdum etiam iusta appellatur. Legitima hæreditas proprie dicitur illa, quæ ab intestato defertur. Vlp. in l. j. ff. De suis & leg. hæred. Sed & quæ ex testamento defertur, legitima quoque non improprie, latiore tamen sensu, dicitur; ea enim à lege XII. Tabul. confirmatur, dum in illa constitutum est, uti quisque rei suæ legasset, ita ius esset. Iusta uerò hæreditas est illa, quæ iure sanguinis gentilitatisque defertur. Paul. in l. Ea uerò. ff. Pro socio. Ea enim omni æquitate subgerente, & omni iure tam naturali, quàm ciuili debita est, & ideo iusta dicitur: quoniam id nomen emphasim quandam habet, ut uult Alcia. Legalis nostræ Reipub. facile princeps, quale apud Græcos ἀκριβὴς, uel ἱκόμενον. Igitur si de iusta hæreditate qualiscunque dispositio mentionem faciat, de ea intelligemus, quæ ab intestato defertur. Si uerò de legitima dictum sit, utranque contineri ex ui uerborum certi iuris est. Et ideo, qui sibi & hæredibus suis legitimis stipulatur, etiam de his sensisse uidetur, qui tametsi extranei, testamento hæredes instituti fuerint: licet Alexand. in consil. LVI. in ij. uolu. aliter uisum sit, cuius sententia, ut sentit Alcia. uera non est, nisi ex subiecto argumento hoc persuadeatur. ut si quis Titium

tium in regno, & eius legitimam successionem instituat. Abbas in consil. iij. iij. dub. in ij. uolum. accipietur enim de filijs primo genitis hæredibus, quoniam natura successionis huiusmodi hoc indicat. Idem si aliquo modo afficitur hæredis sui agnatis, quos prima spes successionis attingit: his enim uerbis de huiusmodi propinquis intellexisse uidetur. Hermoge. in l. Ex facto. in fi. ff. Ad Trebell. Quapropter filio instituto, si sine liberis decesserit, cùm Titius pater bona sua se fratri & illius hæredibus legitimis masculis relinquere dixisset, & post conditionis euentum, is testatoris frater hærede extraneo instituto, si sine liberis decessisset: Alcia. respondit ad fideicommissum agnatos, qui eiusdem cum Titio familiæ erant, uideri uocatos: Verborum enim proprietas, & suæ gentis affectio hanc in sententiam iure illum traxerunt. Nec obstat quod à substituto, extranei, non autem legitimi, hoc est, agnati essent instituti: quia licet in contractibus stipulans sibi & suis hæredibus legitimis, non censeatur agnatis stipulatus, nisi sint hæredes: quia non est uerisimile uelle aliquem alteri, quàm hæredi stipulari: in præsenti tamen fideicommisso aliud est dicendum, ex Titij uoluntate, quem non est uerisimile in bonis suis uoluisse fideicommissum facere elusorium, & cuius uires ex grauati uoluntate penderent, ut si alios quàm legitimos instituerет, onus fideicommissi extingueretur. Illud nõ diffiteor, quoties testator ipse & tabellio ignari & idiotæ probarentur, ex uulgari usu illa uerba de filijs accipi, non de agnatis. Hæreditas ergo quæ legitima appellatur, intelligenda est illa, quæ propriè legibus ab intestato defertur. Paul. in l. Iurisconsultus. ff. De grad. aff. & nomi. eorum. Iurisconsultus, inquit, cognatorum gradus & affinium nosse debet: quia legibus hæreditates, & tutelæ ad proximum quenque agnatum redire consueuerunt. Defert autem lex hæreditates non omnibus, sed proximo duntaxat. Vlp. in l. Post consanguineos. §. Hæreditas. ff. De suis & legit. hæred. Hæreditas, inquit, proximo agnato, id est ei, quem nemo antecedit, defertur. Item non semper, sed quando ex testamento adiri non potest hæreditas. Vlpian. in l. Quandiu. ij. ff. De acquir. uel omitt. hære. uidelicet ab intestato, cuius successionis species mox referemus, simulatq; quid ab intestato succedere sit, & quot modis quis intestatus decedere dicatur, ostenderimus.

SVCCEDERE igitur ab intestato, est legitimo iure, id est legis potestate succedere. Vlp. in l. Lege obuenire. ff. De uerb. & uerb. signific. Paulus in l. Conficiuntur. ff. De iure codicill. Sed

& qui ab inteſtato ueniunt,iudicio defuncti tacito ſemper,nonnunquam etiam expreſſo ſuccedere dicuntur. Paul. in citata l. Conficiuntur.iuncta l.Si quis ita hæres inſtituatur. ff.De hære. inſtit.Si quis ita hæres,inquit Scæuola, inſtituatur,ſi legitimus hæres uendicare nolit hæreditatem meam: puto deficere conditionem illo uendicante. Vnde hæredis appellatione à teſtatore facta,comprehenduntur,poſſuntq́ perinde atque hæredes ſcripti grauari, priuariq́ defuncti ſucceſsione, ſi intra annum uoluntatem illius exequi neglexerint. Bart. in l.Ex duobus.§.Filium.ff.De uulg.& pupil.l.j.§.fi.ff.De leg.iij. Nouell. Hoc amplius.c.De fideicom. Nam etiam ea legata in quibus ſcripti hęredes grauati erant, rupto teſtamento præſtare compelluntur.l. Eam quam. c.De fideicom. Hactenus quid ſit ſuccedere ab inteſtato docuimus: uerùm hoc parum proderit, ſi ignoremus, quid ſit ab inteſtato decedere.

TESTARI uerbum inter alia ſignificat ſuam ſententiam expromere: unde Teſtimonium,& Teſtamentum deducuntur, atque etiam Inteſtatus, cuius uocis triplex eſt ſignificatio. Primò decedit inteſtatus,qui teſtamentum nullum fecit. Vlp.in l.j. in princ.ff.De ſuis & legit.hæred.Sed & qui aliquem articulum in ſuo teſtamento præteriuit, illo reſpectu inteſtatus decedere dicitur.Paul.in l.Inteſtato. ff.De legit. tutor. Inteſtatus autem, inquit, uidetur decedere, non tantum is qui teſtamentum non fecit: ſed & is qui teſtamento tutores liberis ſuis non dedit. Quantum enim ad tutelam pertinet, inteſtatus eſt. Et hæc certiſsima ſunt in eo,qui cum iure teſtari poterat, teſtamentum tamen non fecit: Paul. in d.l.j.ff.De ſuis & leg. hæred. Sed dubium eſt,an is qui teſtamenti faciendi ius non habebat,puta,furioſus,pupillus,prodigus,inteſtatus decedere dicatur. Bald. & Angel.in tit.De hæred. quæ ab inteſtato deferuntur. in principio.Inſtit. & Alexand.in l.Generaliter.c.De inſtit. & ſubſti.putant illos proprie inteſtabiles eſſe. Quod prorſus cum Lorioto falſum eſſe arbitror: quoniam inteſtabilis is eſt, qui nec in contractu quidem, uel alteri teſtis eſſe, uel ſibi teſtem adhibere poteſt.Caius in l.Cum lege.ff.De teſta. & per conſequens nec ſibi acquirere,nec in iudicio agere,nec alios actus, qui probationem requirunt,exercere poteſt.Gloſ.fi.l.Is qui.§.fi.ff.De teſta.Vnde cùm leges de inteſtabili loquuntur, de damnato ob carmen famoſum,uel ob aliud ſimile delictum, cuius obſtaculo acquirere nō poſſumus, exemplum proponunt. teſtes locupletiſsimi ſunt Arca.qui & Chariſius dictus eſt libr. ſingulari de teſtibus in l.

ob carmen famosum.ff.De testib. & Vlp.in l.Lex Cornelia. §. Si quis librum ad infamiam.ff.De iniur. & famos. libell. Nihil igitur commune habet uerbum, Intestabilis, cum intestato, licet Alciatus diuersum crediderit. Verùm eò unde digressi sumus, reuertamur. Vlp.in l.j.ff.De suis & legit.hæred.ait, eos propriè non esse intestatos, qui si uoluissent, testari non poterant: cùm nullus testandi præcesserit habitus. Arg. l.Decem. cum similibus.ff.De uerb.oblig. Vnde plerique existimauerunt, ut refert Alexand.in l.Generaliter. c.De instit. & substit. l.Municipali cauente, ut filio intestato agnati succedant non mater, si filius impubes decedat; quo casu non proprie intestatus est, cum testamentum facere non poterat, matrem, non agnatos succedere debere Bart. respondit. quoniam in statutis uerba in propria ac genuina significatione accipienda sunt, asserente Vlp. in l.Ait prætor.§.Hæc uerba.ff.De neg.gest. Sed ego cum Lorioto contrariam Bart.& multorum aliorum sequor sententiam. Cum ex communi usu loquendi (qui potius quàm propria uerbi significatio, maxime apud idiotas & imperitos attenditur) etiam impubes, quamuis testari nequeat, intestatus decessisse dicatur. Gl. l.Quòd si nepos.ff.De testa.tute. Iabolenus in l.Qui duos. iuncta l.Lucius.ff.De uulg.& pupil. substit. Huc accedat statuti ratio, quæ nulla alia esse potuit, quàm ut uel agnatis conseruaretur hæreditas; uel ut his qui intestati sine hæredibus decedunt, hæredem faceret. Arg.§.Cæterùm.uersic. Quod ideo.Instit.De legit.agna.succes. quæ ratio perinde in his qui iure testari non possunt, militat atque in aliis ex sententia Philippi Decij in d. l.Generaliter. Quocirca ex rationis similitudine legem ipsam municipalem extendendam arbitror.

SECVNDO Intestatus dicitur, qui testamentum ex se quidem ualidum fecit, sed ex eo corruit, quia hæredes instituti noluerint adire; & hic sensus quoque non improprius est. Verùm in hac significatione Bart. in l.j.ff.De suis & leg. hæred arbitratus est, uerbum Intestati, impropriè dici, & eam ob rem nec in lege municipali de intestato mentionem faciente, comprehendi: quoniam mortis tempore (quod considerari debet) certum est testatorem testatum decessisse. Hæc Bart. sententia legi repugnat dicenti, Intestatum eum propriè esse, cuius hæreditas adita non est: magis enim effectum, & consummationẽ (quæ non nisi post aditam hæreditatem esse potest) respicere debemus, quàm simplicia uerba. Vlpian. in d.l.j.ff.De suis.& in l.j.§.hæc autem uerba.ff.Quod quisq; iur. in alter. & maximè in testamento, in

quo

quo tria tempora, nedum mortis obseruatur tempus. Florentinus in l.Si alienum.§.In extraneis.ff.De hæred. instit. Et in hac sententia sunt Alciatus & Loriotus atque etiam Theophilus ille iuris autor, qui haud dubijs uerbis testatur, cùm testamentum rumpitur, ut quis intestatus decessisse dicatur, id tempus, non aliud, attendi, quo testamentum destituitur. Theoph. in §. Verùm enimuero. Instit. De leg. agna. succes.

TERTIO modo Intestatus decedit, qui testamentum quidem iure firmum fecit, sed posteà per capitis corruit diminutionem: aut præteriti posthumi natiuitatem, uel secundi testamenti factionem, uel inofficiosi querelam: & alijs similibus modis, quibus testamenta iniusta, uel irrita pronuntiantur. §. Alio. Instit. quibus modis testa. infirm. Vlp. in l. iij. ff. de iniusto rupto & irrito facto testa. §. Posteriore. Instit. eod. tit. l. Vt liberis. in princ. C. De colla. Idem enim est testamentum omnino non facere, uel huiusmodi facere, quod nullum pronuntietur. Iust. in tit. De hære. quæ ab intest. desc. in princip.

Quia igitur omnis generis ab intestato successio tribus cognoscitur.

QVemadmodum testandi causa, ex uoluntate relinquentis bona sua dependet: ita successio ab intestato gradus habet, ne tota cognatio irruat in bona defuncti intestati. Gradus autem dicti sunt, ut id obiter dicamus, ad similitudinem scalarum, locorumùe procliuium, quos ita ingredimur, ut à proximo in proximum, id est, in eum qui quasi ex eo nascitur, trãseamus. Eorum, ut compendiariam rationem habeas, aduertendum est, graduum cognationis alios superioris ordinis esse, ut parentum, alios inferioris, ut liberorum, alios ex transuerso, siue à latere, ut fratrum, sororum, & ex his descendentium. Sciendum tamen est, eos, qui in eodem gradu sunt, in successione tunc concurrere, quando sunt eiusdem ordinis, aliàs qui est in proximiore ordine, quamuis in quarto gradu esset, præfertur illi qui in secundo ordine est, tametsi ille in primo gradu esset. §. Repetitis. iuncto §. Amotis. Instit. De seruili cogna. Theophilus in §. Ex his. Instit. De gradibus. Descendentes, hoc est liberi, alios omnes excludunt successione, ut hîc. Quia illis, naturæ simul, & communi parentum uoto debetur successio, etiam si eorum parentes emancipati sint. Papin. in l. Scripto. ff. Si tabul. test. nullæ

exta. Non sic, inquit, parentibus liberorum, ut liberis parentum debetur hæreditas; quoniam parentes ad bona liberorum ratio miserationis admittit, liberos naturæ simul & commune parentum uotum. Idem lib. iij. Quæstionum. in l. Nam etsi parentibus, ff. De inoffic. test. Paul. lib. singulari de portionibus, quæ liberis agnatorum conceduntur in l. Cùm ratio. ff. De bonis damnato. Cùm ratio naturalis, inquit, quasi lex quædam tacita liberis parentum hæreditatem adijciat, ueluti ad debitam successionem eos uocando, propter quod & in iure ciuili suorum hæredum nomen eis indictum est: ac ne iudicio quidem parentis, nisi meritis de causis submoueri ab ea hæreditate possint. Huc etiam pertinet oratio M. Antonij ad senatum, cuius meminit Vulcatius Galliganus in Audio Casio: nec non epistola Aureliani Imperatoris de Hæraclamone ad Mallium Chilonem, quam recitat Flauius Vopiscus in eodē. Horum omnium sententiam haud dubijs uerbis secutus est Paulus Apostolus lumen gentium in posteriore epistola ad Corinth. cap. xij. Non debent, inquit, filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs. Qui tamen sub cynosura nauigant, esse quasdam insulas referunt, ubi causa successionis prima sit fratrum, non filiorum, quòd fratres sint certi, filii incerti: id'que uerum esse maximus poëtarum Homerus affirmat, qui in Odyssea natura incertos esse patres ostendit his uersibus:

Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ οἶδ', οὐ γὰρ πωτὶς ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Quos Andr. Alciatus ita uertit:

Illius esse quidem mater me prædicat, ipse
Nescio, nanque suum certus scit nemo parentem.

Leges tamen nostræ aliud præsumunt. Vlp. in l. Filium eum definimus. ff. De ijs qui sunt sui uel alieni iuris.

QVICVNQVE igitur ex hoc ordine erunt, si sui sunt, aut suorum loco habeantur, cæteris omnibus, licet gradu potioribus, præferuntur. l. iiij. C. Ad Orficia. Paul. in l. Iurisconsultus. §. Cognati. ff. de grad. affi. & nomi. eorum.

CAETERVM descendentes, ita defuncto succedunt, ut gradus in eo ordine non quæratur: Veluti, si unum filium habuero, & ex altero filio nepotes, ille non insolidum, licet sit in primo gradu, sed in dimidia tantùm parte, isti in altera dimidia mihi succedent, & semper in stirpes, non in capita: ut suo loco infrà pluribus ostendemus. §. Cùm filius. Instit. hoc tit. Cùm filius, inquit Iustin. filia'ue, & ex altero filio nepos neptis'ue existunt,

ſtunt,pariter ad hæreditatem aui uocantur, nec qui gradu proximior eſt ulteriorem excludit. Cæterùm quoniam diximus, deſcendentes cæteris præferri, ſi ſui, aut ſuorum loco habeantur. Scire oportet, qui ſint iſti, & qui non ſint, atque etiam qui effectus ex huiuſmodi ſuitate proueniant,à qua ſui deducuntur. Suitas quid ſit, plerique definire fruſtra tentauerunt, hactenus pauci ſat rectè iudicio Alciati, qui eam ſic rectè finiri poſſe putat:Suitas eſt,inquit,hæredum qualitas,qui primum in poteſtate paterna locum tenent, cõtinuationem dominij neceſsitatemq́ ſucceſsionis ipſo iure inducens. §.Sui autem. Inſtit. De hæred. qualit.& differ. Alciat.lib. Parergon iuris V.cap.XIX. Petrus Loriotus Salinenſis eam ita finiri poſſe credidit. Suitas eſt continuatio dominij ſine ulla aditione non hæreditatem, ſed bonorum adminiſtrationem transferens. Caius in l.In ſuis.ff.De ſuis & leg.hæred. In ſuis, inquit, hæredibus aditio non eſt neceſſaria: quia ſtatim ipſo iure hæredes exiſtunt. Paul. in l.In ſuis. ff. De liber.& poſth. Quam inueniſſe ius ciuile Paul.refert in l.fin. in princ.ff.De bonis damna.nec non Pap.in l. Scripto. ff. Vnde liberi.propter ſcilicet naturalem rationem & parentum uotum. Quæ natura & uotum, cùm & in emancipatis & matrum filijs procedant: mirum uidetur cur tales ſui non dicantur.l.De emãcipatis.uerſic.Cùm enim. c.De leg.hęre.l.Matris pietas. c.Qui pe.tuto.Caius in l.Nulla fœmina.ff.De ſuis & legit.hære.Hanc ob tres rationes ſimul iunctas inuentam fuiſſe poſteris ſcriptum reliquit Loriotus, puta ob rationem naturalem, poteſtatem, & paternam familiam. ut in d.l.fi.ff.De bonis damna. iuncta l.Lege Cornelia.ff.De teſt.& d.l.In ſuis.uerſic.unde.Sed proximior cauſa familiæ eſt: unde ſui dicuntur,quia domeſtici, hoc eſt, familiares, & hi ſoli qui proximiores ſunt, quos Galli *heritiers preſumptifs* uocant. §. Sui. uerſic. ſed ſui. Inſtit. De hære. qual. & di.l.Quod ſi nolit. §.Idem Pædius. ff.De ædilitio edicto.l.iiij. ff.De his qui ſunt ſui uel alie. iur.d.l.In ſuis. Nepotes uerò quia niſi filijs deficientibus neque ſui ſunt,neque in familia: nepotes familiarum non dicuntur. §.Ita demum.Inſtit.hoc titul. Paul.in l.Pronuntiatio. §.Iure. in fin. ff.De uerb. ſignific. Cum igitur emancipatus, uel filius matris in familia non ſint: neque ſui eſſe poſſunt.Sui itaque, ſi conſideremus quod euenire poteſt,omnes deſcendentes effici poſſunt. Gl.l.Si fœmina.c.Ad Turpil. Sed ut quis uerè Suus ſit,duo neceſſario requiruntur,quòd & in poteſtate ſit, & mortis tempore proximior. §.Emancipati. Inſtit. hoc titul.d.§.Sui autem. Et ob hæc duo,in dubium uocari non

Suitas quid ſit.

potest, an posthumus qui cùm antequam nascatur non sit in potestate, non suus, sed futurus suus dici debeat? l. fi. ff. De assig. liber. Ego reiectis opinionum nænijs arbitror posthumum in his, quæ illius tantùm commodum respiciunt, haberi pro nato, ut in tutela, legato, & similibus. Paul. in l. Qui in utero. ff. De statu homi. §. Cum autem. Instit. De tute. §. Posthumus. Instit. De lega. Secus autem in his, quæ sibi damnosa, ut patria potestas, uel alteri utilia, aut damnosa esse possunt. Iason in l. Si à primo. ff. De liber. & posth. l. ij. §. Qui autem in utero. ff. De excu. tuto. l. Cùm quidam. §. j. uersic. Si fuerit æditus. ff. De acquir. hæred. Vnde testamentum non rumpere. Vlp. in l. iij. ff. De iniusto rup. & irr. facto. neque suum, nisi largè dici, sed tantum futurum suum. §. Posthumi. Instit. hoc tit. Cùm largè omnes, qui sui futuri sperantur, sui dici possunt. Vlp. in l. iiij. ff. De hæred. instit. Nepotes uerò sui sunt, si morte aui sint proximiores, uel destituti testamenti tempore. § Ita demum. Instit. hoc tit. Caius in l. Posthumorum. ff. De iniusto rup. Paul. in l. Si quis posthumos. §. Si filium exhæredauero. uersi. Sed etsi. ff. De lib. & posth. Sed etsi, inquit, hæres institutus omiserit hæreditatem, erit legitimus hæres; quoniam hæc uerba, Si intestatus moriatur: ad tempus mortis referuntur, quo testamentum destituitur. quia illud non mortis tempus, ab intestato, aut quando nemo mortis tempore propter præteriti uel exhęredati impedimentum suus est, consideratur. Vlp. in l. Si quis filio. uersic. Nam agnascendo. ff. De iniusto testamento. Aphricanus in l. Si filius hæres. ff. De lib. & posth. l. Qui in aliena. §. Interdum. ff. De acquir. uel omitt. hæred. l. fin. uersic. neque enim. ff. De condi. instit. Nepotes ergo in hoc ordine, quia mortuis patribus sui sunt, in stirpes non solum inter se, sed & cum patruo concurrunt. l. ij. & iij. c. De suis & leg. hære. Quinimo nepos ante patruum, non post genitus, ex primo nato filio præfertur in regno, quod per statutum, non filio primo genito sed simpliciter primo genito defertur. Clementina Pastoralis. De re iudic. Bald. in d. l. iij. c. De suis & leg. hære. Alexand. in l. Is potest. ff. De acqui. uel omitt. hære. cap. licet uniuersis. de uoto. Multi multa in hanc rem posteris scripta reliquerunt, sed hæc receptior uidetur sententia. Secus si post secundogenitum natus sit, nam tunc nunquam præfertur: quoniam primogenitus non est. l. Quod certatum. c. De posth. hæred. instit. Idem erit si ante natus esset, modo statutum filio primogenito regnum deferat: quippe cùm filii appellatione nepos non ueniat. Paul. in l. Filij appellatione. ff. De rer. & uerb. signific.

signific. Loriotus in tit. De gradi. Alciat. cap. XV. lib. VIII. Parergon iuris.

NEPOS uerò post mortem aui conceptus, licet quædam iura habeat, non tamen suus est. l. Paul. respondit. §. Paulus. ff. De bonis liber. §. Cùm autem. Instit. hoc tit. Sicut nec is qui se patris hæredem negauit. l. Qui se patris. c. Vnde libe. Qui sui sunt, ex suprà scriptis nullo negotio intelligi potest. Nunc qui effectus ex suitate proueniant, paucis ex mente Lorioti ostendamus.

SVI sine ulla hæreditatis aditione, hæredes existunt, etiam inuiti, & ob id necessarij appellantur. Caius in l. In Suis. ff. De suis & legit. hæred. In suis, inquit, hæredibus aditio non est necessaria: quia statim ipso iure hæredes existunt. tametsi ex prætoris beneficio, nisi naturales essent, per curiæ oblationem legitimi facti, abstinere possint. §. Et quoniam uariæ. suprà Quibus mod. nat. efficia. sui. §. Sui autem. Instit. De hære. qual. & differ. Sui igitur per hæreditatis obuentionem, cum à defuncto ad illos continuari dominium dicatur, nihil, quod nouum sit, acquirere præsumuntur: adeò ut titulo pro hærede careant. Caius in d. l. In suis. Ang. in §. Sui autem. Instit. hoc tit. l. Nihil. cum ibi notatis. c. Pro hærede. Vnde in plerisque locis, quibus lex municipalis est, ut pro noua acquisitione alicuius dominij census aliquis, aut tributum pendatur, sui hæredes hæreditatis causa nihil persoluunt: quod statutum iuri ciuili conuenit. d. l. fin. ff. De bonis damna. d. l. In suis. cum similibus. ff. De liber. & posth. Habent & sui hæredes alia multa commoda: nam etiam ignorantes hæreditatem acquirunt. §. Sui. Instit. hoc tit. Et ea, quæ in testamento descripta sunt, scire præsumuntur. Aphricanus in l. Eius, qui in prouincia. ff. Si certum pet. alij uerò hæredes si inscij sunt, hæreditatem acquirere minime possunt. Glos. in l. Is potest. ff. De acquir. hæred. Effectus suitatis.

FVRIOSVS item, & pupillus, si sui sunt, ipso iure hæredes fiunt. citato §. Sui. Instit. hoc tit. Si uerò non sint, citra curatoris, uel tutoris autoritatem adire nequeunt. Vlp. in l. More nostræ ciuitatis. ff. De acquir. uel omitt. hære. Item qui sui sunt hæredes, & non alij, hæreditatem non aditam ad proprios hæredes transmittunt. Iustin. in l. Vnica. §. Nouissimo. c. De cad. tollend. Martianus in l. Si ex pluribus. ff. De suis & leg. hæred. Sed contra quispiam opponet: matris filij, qui respecta matre licet sui non sint, hæreditatem tamen non aditam transmittunt. Caius in l. Nulla. ff. De suis & legit. hære. iuncta l. Vnica. c. De his qui ante aper. tab. hære. transmittunt.

RESPONDENDVM est filios siue patris, siue matris, ad liberos sola consanguinitatis, non suitatis ratione hæreditatem trāsmittere, ut in d.l. Vnica. Ad extraneos uerò hæredes, etiamsi ex superiore cognatione essent, nemo ex eo solum quòd consanguineus sit, nisi & suus, ipsi defuncto hæres esset, hæreditatem non aditam, transmittere posset. l. ij. c. Ad s. c. Orficia. & ibi Glos. l. Apud hostes. c. De suis & legit. hære.

ALIVM præterea effectum producit Suitas, quoniam impedit, ne hæreditas aliquo tempore iaceat, cùm illam ipso iure transferat. Gl. l. Cùm hæreditas. c. Depo. d. l. In suis. ff. De suis & leg. hær. Vnde Bald. in citata. l. Cùm hæreditas. existimauit, contra huiusmodi hæreditatem, quasi iacentem, non agi, nec illi curatorem dari posse. Verùm huic sententiæ Paul. Castr. in l. In suis. ff. De liber. & posth. refragatur: non enim iacere dicitur hæreditas, quoties de Suorum commodo tractatur. Paul. in l. Liber homo. §. Apud Labeonem. ff. De stip. seruo. Secus si agatur de aliorum damno. arg. l. iiij. ff. De bonor. possess. contra tabul. Et idcirco cùm isti sui abstinendi beneficium habeant, licet ob id ipso iure hæredes esse desinant, tamen creditorum respectu, pro emancipatis habentur, ita ut si hæreditatem relinquere uelint, nullo modo conueniantur. §. Sui autem. Instit. De hære. qual. & diffe. l. j. §. Qui sunt in potestate. ff. Si quis omissa causa. l. Nam nec emancipati. ff. De leg. j. l. Necessarijs. ff. De acquir. hæred. Vnde aduersus hæreditatem ceu iacentem creditores, ne moram diutius patiantur, agere poterunt. Arg. l. j. in princ. ff. De success. edic.

EST & alius suorum effectus, quòd si hæreditatem repudient, olim adhuc perpetuò illam consequi poterant: hodie intra triennium tantum: modò res hæreditariæ alienatæ non sint. Vlp. in l. Si quis suus. ff. De iure deliber. l. fin. c. De repu. hære. Quamuis enim ab hæreditate se abstineant, propter Suitatem nihilominus, hæredes remanent: quoniam cùm etiam ante defuncti mortem quodammodo, ut diximus, domini essent, quod iam acquisitum est, amplius repudiari non potest. Vlpian. in l. Cùm quasi. §. Sed etsi suus. ff. De fideicommiss. liber. d. l. In suis. l. j. §. Decretalis. ff. De succes. ædic. Sed an sicut quasi domini uiuente patre existunt Sui, ita & quasi possessores dicantur: & dici nonnulli uoluerunt, adeò ut sine ulla possessionis apprehensione (quod in alijs hæredibus secus est) rerum hæreditariarum possessores essent. Glos. in uerbo quodammodo. d. l. In suis. Quorum opinio uera esse potest, in possessione impropria: in

ca

ca uerò, quæ post defuncti mortem uera per apprehensionem effici solet, illius continuatio sine apprehensione nunquam intelligitur. Vlp. in l. j. §. Scęuola. ff. Si is, qui test. li. esse iussus erit. certum est autē solum defunctum & non alium (cum duo eiusdem possessionis respectu insolidum possidere nequeant) uerè possedisse. Vlp. in l. Si ut certo. §. Si duobus uehiculum. ff. Commoda. ueramq; illam possessionem animo retinuisse: qui animus per mortem cesset, & illa quoque uera possessio extinguitur, d. l. Si ut certo. l. Possessio. §. j. ff. De acquir. possess. l. Licet. C. eod. l. iiij. ff. Locati. l. Qui uniuersas. §. Quod colonus. ff. De acquir. possess. Vnde noua apprehensione opus non est.

RVRSVS dubitatur de Emancipatis, qui licet olim sui non essent, nec præteriti, iure ciuili testamentum rumperent, sed tantùm iure prætorio, si exhæredati non essent, uel tempore exclusi, aut in arrogationem se non dedissent, per bonorum possessiones admittebantur. §. Emancipati. Instit. hoc titu. §. Emancipatus. Instit. De exhære. libe. Paul. in l. iiij. ff. Vnde libe. Liberi & capite minuti, inquit, per edictum prætoris ad bono. possess. uocantur parentum: nisi adoptiui fuerint, hi enim & liberorum nomen amittunt post emancipationem. Vlp. in l. j. iuncta l. Si postea, quàm. ff. eod. Hodie tamen ex communi interpretum sententia, inter emancipatos & suos nulla, saltem ab intestato, uidetur esse differentia. Dd. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. De liber. & posth. §. Nullam. infrà hac Nouell. l. adeò ut plerique existimauerint, omnes ab intestato bonor. possessiones, nec non tit. De coniung. cum emanc. lib. superflue nobis tradi. Glo. Rubr. ff. De coniung. cum emanci. libe. Egu. Baro uir nostræ ætatis alter Papinianus, iure huius Nouell. constitutionis emancipatos absque prætoris beneficio hæredes fieri asserit.

VERVM Andre. ille Alciatus lib. Parad. iij. ca. x. & Perrotus in §. Et quid si tantùm. d. l. Gallus. contrà senserunt, sublatam patriæ potestatis & emancipationis differentiam minimè esse: sed tantùm agnationis & cognatio. Hoc tamen in emancipatis correctum fuisse, quòd in fratrum bonis æqualiter admittantur, cùm olim in patris duntaxat admitterentur successione, Iustinia. in l. Meminimus. C. De legiti. hæred. Cùm igitur, inquit, Prætor filium emancipatum, licet subtili iure capite fuerat diminutus, attamen in patris successionem sine ulla diminutione uocare manifestißimus est, non eodem autem iure etiam ad fratrum suorum successionem ab eo uocabatur, sed nec filij eius iure legitimo suis patruis succedebant: necessarium duximus

hoc primum corrigere, & legem Anastasianam iusto incremento perfectam ostendere: ut emancipatus filius & filia non solùm in paternis bonis ad suorum similitudinem succedant: sed etiam in fratrum uel sororum suorum successione (siue omnes sui, siue omnes emancipati sunt, siue misti) æquo iure inuicem sibi succedant. Hoc item ad ius antiquum auctum fuit, ut emancipati parentibus, etiam in potestate morientibus succedant. §. Si quis igitur. intra hac Nouella lege. Crediderim igitur cum Corioto emancipatos Suitatis iura minime habere, sed tantum unà cum alijs iure Prætorio per bonorum possessio. succedere posse: Aut si iure ciuili hodie succedere possint cum Mathexillano arbitror, non ut sui hæredes, sed ut extranei admittendos esse, cum ius nouissimum de Suitate non loquatur: Nam, inquit, succedant filij aut filiæ cuiuscunque gradus siue alterius potestati subiecti, siue potestate soluti sint, & siue per masculinam, siue per fœmininam sobolem descendant. Ecce cùm de fœminis loquatur, quæ suos hæredes non habent, aperte ostendit, de Suitate nihil disserere uelle.

HVIVS quæstionis inuestigatio, non est inutilis, cùm inter suos & emancipatos hodie etiam sit differentia: quòd hæredum suorum (quos præsumptiue sic appello) pater materna bona administret, & fructus percipiat, per eos acquirat. l. Cum oportet. C. De bonis quę liberis. §. j. Instit. Per quas perso. nob. acqui. Quod emancipatis non conuenit. Aliquando tamen hic emancipatus omnia suorum retinet commoda: ueluti si per alicuius dignitatis adeptionem sui iuris factus est, uel si alicui extraneo in adoptionem datus sit, uel si in monasterium ingrediatur: tunc enim licet in abbatis potestatem transeat, patri nihilominus ceu suus succedit. §. j. Constitutio, quæ dignita. & episcopa. fili. lib. suprà l. penul. §. Sed si quid. C. De Adop. Bart. in l. fi. C. De episco. & cleri. Glos. l. Si ex causa. §. Papinianus. ff. De mino. Hoc tamen casu nonnulli contendunt, siue pater, siue filius monasterium ingressus sit, sublatam non esse patriam potestatem: cùm quia aliter iure cautum non reperitur: tum quia abbatis potestas non nisi spiritualis est. Mathexilla. in tractatu succes. ab intestato.

CAETERVM dubitari potest, quid de filiabus: nam licet inter suos connumerentur hæredes, illarum tamen liberi, auo materno extranei sunt: quoniam illos in potestate non habet. §. j. Instit. hoc tit. §. fi. Instit. De pat. potest. Ad ipsius nihilominus hæreditatem admittuntur, perinde ac matres. §. Neque illo.

suprà

suprà De triente & semisse. licet olim cum diminutione tertiæ partis duntaxat succederent. §.fin. Instit. hoc tit. Sciendum tamen est filias per legem municipalem ab hæreditate extantibus masculis plerunque excludi, tuncq́ desinunt inter suos hæredes annumerari, adeò ut nec illis ulla legitima debeatur: ut sentit Bart. in l.j.§.Sciendum.ff.De suis & legit.hære. cuius sententiam sequitur Philipp. Decius in l. Iura sanguinis. ff. De regul. Sed nunquid huiusmodi statuto filiarum liberi exclusi erunt? Si consideremus statuti rationem à Theoph. iuris autore traditam in §.Hæreditas. Instit. De leg. agnato. succ. masculos ideo præferendos esse, quòd Reipub. sint utiliores, dum bella gerunt, sacra faciunt, & muneribus publicis funguntur, uidentur non excludi: cùm huiusmodi munera, si masculi sint, subire possint. Contraria tamen opinio iure uerior est, nam ubicunque mater excluditur, ita & illius liberi. §.Ex diuerso. hac Nouell. Adhæc qui mulierem aliquam uxorem ducere non potest, nec illius filiam habere potest. §.Fratris uerò filiam. Instit. De nuptijs. Illud tamen prætereundum non est, suprascripta lege municipali fœminas non impediri quominus matri intestatæ succedere possint. argu. l.ij.ff.De leg. hære. cur enim naturam qua fœminæ natæ sunt accusare uolumus? l.Maximum uitium. C. De liber. præte. Sed nec illam legem municipalem iure subsistere posse Bald. in l.fin. C.De dotis promiss. putat, nisi filia uel à patre, uel à fratre (dos enim matris illam à patris, uel fratris success. non excluderet) dotata fuerit. Idq́ receptissimum esse haud dubijs uerbis testatur idem Bal. in l.Mater.C.De iure dotium. & in Nouell. Res quæ. C. Communia de success. Hîc præterea considerandum est, filiam dotatam, nisi dote collata, nunquam succedere posse, ut uidere licet in toto tit. De coll. dotis. ff.

VERVM in dubium etiam uocari potest, quid de filio capto? & certi iuris est filium ab hostibus captum, si ibi decedat, suum non dici, idq́ haud dubijs uerbis testatur Iulianus in l.Lege Cornelia.ff.De testa. secus si (etiam post patris mortem) reuersus sit. §.Si ab hostibus. Instit. Quib. modis ius patr. potesta. soluitur. tunc enim fictione iuris postliminij nunquam captum fuisse fingitur.

DEPORTATVS uerò neque ut suus, neque ut extraneus succedere potest. l.j. C.De hæred. instit. quia per maximam, aut mediam capitis diminutionem ius succedendi perdidit. §.Sed agnationis. Instit. De legit. agna. succes. imo & contrario casu filius illius, qui post mortem perduellionis reus iudicatus est,

adeó suus esse desinit, ut nec iura sepulcrorum retineat. Vlp. in l. j. §. Interdum etiam. ff. De suis & legit. hæred.

DVBITARI etiam potest de filijs adoptiuis, uel arrogatis, nam hi minus iuris habent, quàm naturales & legitimi: cum in feudo non succedant, an Sui sint? sed nos huic quæstioni suo loco pluribus intrà satisfaciemus.

DVBITARI etiam potest, quid de Naturalibus tantùm: nam illi sui non sunt, cùm matris conditionem sequantur, & ideo non agnati. §. Si aduersus. Instit. De nupt. Caius in l. Cum legitimæ. ff. De statu homi. Cum legitimæ, inquit, nuptiæ factæ sunt, patrem liberi sequuntur. Vulgò quæsitus, matrem sequitur: agnatio siquidem à patre proficiscitur. Caius in l. Sunt autem agnati. ff. De legit. tuto. Isti tamen multis modis & sui, & agnati effici possunt, ut suprà Quib. mod nat. effic. sui. Et quib. mod. nat. effic. legit. In hac itaque quæstione sciendum est:

NATVRALES, quorum uariæ sunt species, ut mox infrà docebimus, ex copula carnali inhonesta, sed non prohibita natos, ad ius suorum multis modis peruenire, unaq́ cum naturalibus & legitimis æqualiter succedere posse, ut in toto tit. suprà Quib. mod. nat. effic. sui. Imprimis hi qui ex concubinatu nascuntur, per subsequens matrimonium sui efficiuntur. l. Cùm quis. C. De nat. libe. etiamsi antequam istud contrahatur, aliam uxorem duxisset post concubinatum hic concubinarius. §. Si uerò & naturalium. uersic. Omnium cum suis autem. suprà Quib. mod. nat. effic. legit. Nam uel in mortis articulo, hoc subsequens matrimonium contrahi potest: Siquidem ad ultimum usque uitæ articulum fieri nuptiæ possunt. Iason in l. Sed est quæsitum. ff. De liber. & posth. Iulianus in l. Hoc genus legati. ff. De condi. & demonstr. Nec urget quòd dos in articulo mortis utiliter minime constituatur: sine cuius tamen dotis dotaliumq́ instrumentorum confectione per subsequens matrimonium nati ex concubinatu legitimi non fiant. Paul. in l. Iulianus. ff. De iur. dotium. §. fin. Instit. De nuptijs. Quod iure ciuili uerum est, secus iure Pontificum, quo hanc dotis, dotaliumq́ instrumentorum solennitatem necessariam non esse, indubitati iuris est: cui iuri quoad matrimonium attinet, stare nos oportet. cap. Tanta est uis. Qui filij sunt legitimi. Glos. ab omnibus approbata Instit. De nupt. in princ. Quòd si quis rursus obijciat, nullos legitimos fieri posse, nisi hi qui matrimonium contrahunt, spem suscipiendæ sobolis habuerint, qua spe priuatur qui in articulo mortis est. l. Nuper. uersic. sufficiat. C.

De

De nat.liberis.Respondemus cum Lorioto sufficere ipem illam quæ natura esse potuit,licet per ætatem,aut ualetudinem impediatur,arg.l.Si quis posthumus.ff.De liber.& posth. Cæterum ut per hoc subsequens matrimonium naturales efficiantur legitimi,necesse est concubinam (nam si meretrix esset,natus ex patre incerto quomodo legitimus fieret?) tempore partus, eius conditionis esse debere, ut cum ea matrimonium contrahi potuisset.Bald.in l.Eam quam.c.De fideicommiss. §.Quibus. Instit.hoc tit.Et idcirco si ex alterius uxore filium susceperim: ille, & si mortuo marito mulierem illam in uxorem duxero, spurius manebit.d.c.Tanta est uis. Qui filij sunt legit. Quod idem iure ciuili esset in nobili aliquo qui rem cum uili muliere haberet: illam nanque uxorem habere non potest,nisi iure Canonico,cui hac in re,ut dixi,standum est.§.Sed & aliud.suprà Quib. mod. nat.effic.c.Inter opera.De sponsali.c.penulti.De secund. nupt.

SECVNDO Naturales efficiuntur legitimi, si in instrumento,tribus testibus subsignato,pater illos nominauerit filios, neque addiderit naturales.§.Ad hoc autem.suprà Vt liceat ma.& aui. Cùm enim solo consensu nuptiæ fiant, per huiusmodi filij nominationem, concubinam illam uxorem suam esse affirmat, modò tamen tali professioni mulier assentiat, nimirum, quòd citra illius consensum matrimonium non subsistat.l. Nuptiæ.ff. De regul.iur.citato §.Ad hoc.in fi.Bald.in d.tractatu in j.parte Nu.27. Sed & partus tempore mulierem talem esse oportet, ut eam concubinarius uxorem habere potuerit.d.§.Ad hoc. At cōtrà,ex sola filij uel fratris nominatione,imo nec ex publica quidem fama,si alijs non adiuuetur adminiculis & signis, non præsumitur quis filius, aut frater esse, & si in testamento esset facta talis professio, ob quam etiam inter nominatos, ceu inter fratres, diuisa esset hæreditas.l.Non nudis.iuncta l. Non epistolis. c.De probatio.l. Neque professio matris.c.De testa.ordi. Imo nec etiam in pijs causis, huiusmodi nominationes probationes inducere solent.l.Iubemus.c.De libe.causa. His argumentis respondendum est, ex filij nominatione, aliquem non plenè probari filium esse, sed semiplenè tantùm. Scæuola in l.fi.in prin.ff. De probatio.cui semiplenæ probationi, dum contrarium probatum non fuerit, standum est,Bart.authore in l. Item quod.§. Item per contrarium.ff.De libe.agno. Adde etiam hanc filij nominationem, si uel in iudicio, uel extra iudicium parte præsente, non alterius rei quàm filij agnoscendi causa fieret, plenam faceret probationem, ut tradunt utriusque iuris interpretes in c.

per tuas.extra, Qui filij sint legitimi.& in lege Non epistolis, cum sequenti.c.De proba.Argu.etiam legis,Certum.§.Si quis absente.ff.De Confessis. Cùm igitur pater filium in instrumento tribus testibus subsignato, non ob aliam causam, quàm ut filium naturalem legitimum faciat, nominauerit: mirum non est si plena sit probatio, & ideo efficax, ut ex ea professione fratres eius qui nominatus est, legitimi quoque efficiantur.d.§. Ad hoc. Tertiò,naturales efficiuntur legitimi,dum curiæ offeruntur,uel filiæ fiunt legitimæ si curialibus nupserint.§.fi.Instit.De Nuptijs.cum similibus.l. Si quis.c.De Natu.libe. Fit autem hæc curiæ oblatio per patrem, uel inter uiuos, quando illos curiæ offert, uel in testamento, cùm scribit eos curiales fieri oportere. §.Si quis igitur fuerit.suprà Quib.mo.nat.eff.sui. Potest etiam naturalis tantùm filius, sponte propria curiæ se offerre, sed tunc legitimus non erit, si aliqui naturales & legitimi supersint.§. Si quis igitur ex qualibet.suprà Qui.mod.natu.effi.sui. Secus cùm patris adest consensus, nam tunc unà cum alijs suus hæres est: soli tamen patri fit hæres legitimus, non alijs agnatis, licet per subsequens matrimonium istis agnasceretur.per text.in l.Communium.c.De natu.libe. Quartò,per principis rescriptum naturales efficiuntur legitimi. Nouell.Præterea.c.De natur.liberis.Sed hoc solus princeps, aut alius qui hanc à principe specialiter potestatem habet, rescribere potest: non autem is qui principe inferior est. Argu.l.j.§.Qui mandatam.ff.De off.eius cui mand.est iurisdi.c.per uenerabilem.uersi.Insuper. Qui filij sunt leg.Vnde sicut ciuitas natalibus restituere uel ingenuitatem dare prohibetur, ita etiam & legitimum facere: hoc enim & restitutioni æquiparatur.l.j.c.De iure aureo.anu.§.si quis sanè.suprà Quib.mod.nat.eff.legi. Sed & si pater in testamento suo, se uelle,ut filij sui naturales legitimi fiant,asseruerit,legitimi erunt principe hanc assertionem postea approbante: modò tamen alij non supersint legitimi & naturales.Nouell. Item fine.c. De natu.libe. Hoc tamen rescripto is qui ex damnato coitu natus est, legitimus etiam effici potest.d.cap. Per uenerabilem.circa principium. Cæterùm ut legitimatio per rescriptum principis facta iure subsistat, oportet eum qui legitimus efficitur sub imperio rescribentis esse. Argu.l.fi.ff. De iurisdict.omnium iudi. Necesse est item omnia ea in rescripto inserere, quibus princeps hinc inde potuit commoueri, uel ad concedendum, uel ad denegandum.c.2.De filijs presbyterorum. Præterea & clausula derogatoria in rescripto exprimi debet,qua iuri spurium succedere non

posse disponenti, derogatur. Glos. in uerbo participium. §. fi. supra Quib. mod. natur. eff. sui. Sufficiet tamen generalis hæc derogatio, Non obstantibus quibuscunque legibus. ut asserunt iuris interpretes in citato cap. Per uenerabilem. Quinimo absque clausula illa certam principis rescribentis scientiam sufficere profitentur doctores, Arg. l. Qui in prouincia. §. j. ff. De ritu nuptia. Denique hoc silentio inuoluendum non est, omnes legitimationis modos, ita demum ualere quos suprà recensuimus, si is de cuius legitimatione agitur, consentiat. d. §. Generaliter. suprà Qui. mod. natu. eff. sui. Alioquin beneficium in inuitum conferri non posset: & maximè in hoc casu, quo nemo inuitus in patriam reduci potest potestatem, sicut nec ab ea liberari. Paul. in citata l. Inuito. ff. De reg. iuris. §. fi. Instit. Quib. mod. ius patriæ potestatis soluitur. Verùm si patre, uel eo, qui legitimus efficitur patris consensu postulante, legitimatio fiat: nullus agnatorum requiritur consensus. ut uult Bar. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. De libe. & posthu. Nam pater de bonis suis, ut liber, disponere potest: tametsi nulla legitimatione interueniente naturalibus quicquam concedere non posset, nisi omnibus naturalibus & legitimis deficientibus l. Cùm adoptio. ff. De adoptio. Nouell. Licet. C. De natu. liberis. Si uerò ex legitimatione nullus patris interueniret consensus, solus princeps, alios legitimos & naturales non ignorans, naturalem hoc postulantem legitimum efficere potest, cùm ius agnationis quod abstulerat, restituere possit. ut Nicol. ab Vbaldis in tractatu successionum nu. 79. asserit. l. Prætor ait. §. Merito. ff. Ne quid in loco uel itinere publico fiat. Sed quid si non sint descendentes legitimi, sed tantùm transuersi? illorum consensum non esse requirendum Abbas existimat in c. Per uenerabilem. Qui filij sint leg. in cuius sententiam descendunt reliqui omnes, nisi quando illis præiudicaretur: puta, si legitimatio post patris mortem, qui nunquam consenserat, fieret. quo casu & adhuc principem, si uellet, illis non uocatis legitimum facere posse certi iuris est. Arg. l. penult. ff. De natal. restitue. Marcell. in l. 2. in fin. ff. eo. Verùm inferioris ordinis successionem nunc his iactis fundamentis, breuissimis reg. complectamur.

ORDINIS inferioris, ut suprà docuimus, sunt: qui deorsum uersus descendunt liberi, ut filij utriusque sexus, nepotes, neptes, & infra hos etiam posteriores, quibus hęreditates omnibus alijs exclusis ex intestato deferuntur. Et hi aut naturales & legitimi sunt, ut qui ex iustis nuptijs procreati sunt: aut legitimi

mi tantùm, ut adoptiui, aut illegitimi, & horum uariæ sunt species: alij enim sunt naturales tantùm quos Græci φυσικὸς uocant, hoc est, qui ex concubina domi retenta & quam habere licuit, sunt nati: & ij licet ab alijs lege ueteri non distarent, tamen lege Nouell.Iustinia.priuilegium in causa intestati consequuti sunt, ut suo loco ostendemus. Sunt & naturales, qui ex matre nati sunt, cum qua stuprum non esset: ut quia liberta sit, quæ etiam inuito patrono alicui se in concubinatum dederit: uel ingenua sit, dum tamen obscuro loco nata, seu quæ corpore quæstum fecerit.l.penult.& cum huiusmodi filijs post Diui Antonini constitutionem habebat pater testamenti factionem: antè non habebat.l.Cum tabulis.§.j.ff.De his qui.ut indig. Alij sunt nothi, quæ dictio, ut Fab.Quintil.libr.3.c.8. ait, latine explicari non potest: ij sunt & ipsi ex concubinatu progeniti, qui nulla lege pœnam indictam habet, hocq; distāt à naturalibus, quòd ij non adeò custodita matre, nec quæ loco uxoris haberetur nati sunt: ideòque nullam eis ab intestato portionem lex defert. Rubr.Nouell.Græca, De nothis. Aliàs quib.mod.nat.eff.sui. Vnde pauci uerè naturales sunt, ut rectè Bald.docuit, in Consilio 242.in j.uolum.& Oldra.in consilio 196. At nothi plerique sunt, qui naturales & ipsi sunt, sed non adeò certo patre: nam & hoc nomine continentur qui ex scortis & meretricibus suscipiuntur, quos lex ἰμφατικωτέρως, & speciali significatione spurios uocat, quasi uulgo conceptos, παρὰ τὸ σποράδην, ut Iustinia.ait, in §. Si aduersus.Instit.De nuptijs. Istis autem seu naturalibus, seu nothis lege antiqua nihil relinqui poterat: quoniam lex, ut Iusti.ait, in l.j.iuncta l.Nec apud.C. De hæred.institu.iuncta l.j. §.2.ff.De lega.3.eos habebat tanquam ἐκφυλον τι καὶ παντελῶς ἀλλότριον τοῦ πολιτεύματος. hoc est, peregrinos & omnino à iure ciuitatis alienos. Post constitutionem autem Diui Antoni.cœpit patri cum eis testamenti factio esse; poteratque pater eos cohæredes iusto filio dare, uel substituere, uel aliter arbitratu suo eis legare. Paul.in l.Lucius.ff.De uulg.& pup. Donec recentiorum imperatorum legibus arctata est hæc potestas: & imprimis à Constantino eorum patrum respectu, qui dignitate aliqua præfulgerent.l.j.C.De natu.lib. Deinde Valentiniani lege, quæ Constantianam aliquatenus restringit, & in Codice Theodo.etiamnum extat: mox Arcadij & Honorij Constitutione, quæ extat in l.2.C.De natu.libe.tandemque Iusti. Nouella, qui unciam eis duntaxat relinqui posse sanxit, si alij legitimi extent: alioqui uel totum. Nouell.Licet.C.De natu.libe. Alij sunt spurij

rij ex coitu damnato procreati, id est à lege uetito, & punito: ut si ex matre nati sint cum qua stuprum committeretur, & ij semper incapaces fuerunt: nisi quatenus beneficio principis impetratum esset, ut eis usque ad certum modum relinqui posset, hoc est, ad alimenta usque. Sic enim interpretatur leges Andr. Alciat. Reip. nostræ legalis ornamentum, quæ eorum mentionem faciunt. Iustinia. tamen Constantianę legis exemplo nec ali illos uoluit. Nouell. Ex complexu. C. De incestis nupt. §. fin. suprà Quib. mo. na. eff. sui. Pontificum tamen humanitate hodie receptum est, ali debere, ut pluribus suo loco ostendemus. Sicque rursus ius uetus restitutum illis quod ad alimenta attinet, est. Hinc que satis apparet, lege ueteri nullam fuisse inter hosce spurios differentiam: sed omnes latinæ seu peregrinæ conditionis fuisse, nec ab intestato succeßisse, ex testamento uerò nihil ultra alimenta consequi potuisse, Iustinia. uerò secundum suprascripta distinxisse. Erat & alia species naturalium, quos quis ex ancilla suscepisset; & quia partus uentrem sequitur, tales seruilis conditionis erant, nisi quatenus à domino matris manumißi essent: quo casu Latinæ conditionis efficiebantur. l. 2. C. Si manc. ita fuer. alie. l. Cùm seruus. ff. Manda. Hodie uerò Latina libertas sublata est, efficiunturque manumißi ciues Romani. l. j. C. De lat. liber. toll. Cæterùm non me latet Oldradum consil. 196. & Bart. in l. fin. ff. De his quib. ut indignis, existimauisse cum ijs duntaxat filijs, qui ex concubina domi retenta nati sunt, testamenti factionem patri hodie esse, non cum Nothis: quod falsum esse, & aduersus Iustiniani constitutionem, si quis eius uerba diligenter in Græco autographo inspexerit: in eo enim Nothos & Physicos commemorat, & agnoscit: At qui in latinum eam constitutionem transtulit, ambos uno nomine naturales uocat: unde doctoribus nostris obortæ sunt tenebræ. Distinctio ergo illa solùm in succeßione intestati propter incertitudinem patris, locum sibi uendicat: at in succeßione testati secus est: in qua sufficit quòd pater eum in filium agnouerit, ex sententia Alciat. & Salice. in Nouella ex complexu. C. De incest. nup. Cæterùm hîc primum de succeßione naturalium & legitimorum primi gradus disseramus.

Prima regula de succeß. primæ speciei liberorum.

PRIMA igitur omnium succeßio est filiorum naturalium & legitimorum cuiuscunque sexus, ex eodem matrimonio, siue in potestate, siue emancipati sint, iam nati, uel posthumi, hoc est, post obitum patris nati. Et succedunt parentibus tam paternis, quàm maternis ab intestato in capita: exclusis omnibus

ascendentibus & ex transuerso cognatis. §. Si quis igitur descendentium. hac Nouell. Consti. iuncto §. j. Insti. eo. titu. Paulus lumen gentium Galat. 4. Si filius, ergo hæres. Est autem hæreditatem in capita diuidi, ut id obiter dicamus, nihil aliud quàm eam in tot partes, eas'que æquales dispelci, quot sunt capita, quibus solet deferri, in quo cum succedēdi gradum consideramus, qui est proximior, & à capite successionis pari iure constitutus. Verbi gratia, Sempronius diem suum obiens, Titium & Mæuium filios post se ab intestato reliquit, fit ut in Sempronij hæreditatem, quam in duas partes æquales diuidi necessum est, Titius & Mæuius uterque in semissem atque in capita succedant, quia primum gradum & succedendi caput faciunt, apud Iurisc. Vlp. in l. Post cōsanguineos. §. Hæreditas. ff. De suis & leg. hęre.

IN stirpes uerò successio diuiditur, quando liberi parentis sui locum assumentes in eam duntaxat hæreditatis partem succedunt, quam parens, ubi superstes esset, adsequutus fuisset: sic nuncupata, quòd non primum gradum atque adeò caput ipsum, sed eam prolem quæ ex capite defluit, quasi stirpem & gentilitiæ domus radicem conspicit, in hunc fermè modum Titius ex intestato filios non reliquit, sed ex Seio nepotes duos, ex Caio nepotes tres, omnes patrueles, atque hæredes proximè successuros, quorum duo ex Seio nati in semissem, tres uerò quos Caius dedit, in alterum semissem, utique in stirpes uocantur: Nam quòd Titio auo succedunt, defuncti parentes occasio sunt atque medium, unde nepotes ceu stirpes in successionem dispergunt, qui rursus paternam singuli portionem uiritim dispescunt. Et hæc successio quæ in stirpes est, ueteri quidem iure inter descendentes solùm obtinebat, sed recentiori Imperatorum iure in transuersales etiam est transfusa, fratrum quoque filij cum patruis in hæreditatem alterius defuncti patrui admittuntur in stirpes: nam cessantibus primo descendentis, deinde ascendentis lineæ hæredibus, uocantur ad hæreditatem fratres in capita & fratrum qui superstites sunt filij in stirpes. Instit. De leg. ag. succe. in §. Hoc etiam. Nouell. Cessante. iuncta Nouell. post fratres. C. De leg. hæred. §. Sin autem defuncto. hac Nouel. Constit.

1. Regula. SI ex pluribus filijs aliquis fuerit mortuus relictis ex se filijs, hi succedunt auo cum patruis, loco sui patris in stirpes, seu iure ut uocant repræsentationis: hoc est, quotquot sunt, tantam partem accipiunt, quantam pater eorum si uiueret accepturus esset. d. §. Si quis igitur descendentium. iuncta l. ultima. §. hoc etiam

cogni

cognitum.c.De epiſ.& clericis.Caliſtratus in l.liberorum.ff.De rer.& uerb.ſig.Ne quis nouum eſſe putet nepotes cum filio ſuccedentes, ſuccedere in ſtirpes eadem fuit olim lex Athenienſium, cuius uerba Demoſthenes in oratione ὑπὲρ Ἁγνίου refert. quem conſule.

MONSTROSVS partus non ſuccedit.Paul.in l.Non ſunt liberi.ff.De ſtatu homi.

LIBERI ſecundi uel ulterioris gradus, hoc eſt, nepotes uel pronepotes, præ cæteris omnibus cognatis, ſuccedunt auo ſuo in ſtirpes,non in capita,ſiue in linea æquali fuerint, ſiue inæquali,ſemper ſeruato iure repræſentationis,ut quiſque locum ſui patris præmortui obtineat. Vt, exempli cauſa, Auus habet duos filios: Ex altero duos ponamus, ex altero ſex nepotes: moriuntur filij ſuperſtitibus nepotibus: mox auus.Quomodo iam ſuccedent auo nepotes? Certè in ſtirpes: quia locum patrum ſuorum præmortuorum, hæreditatem in duas partes diuident.§. Item ſi ex duobus.Inſtit.De hære.quę ab inteſtato deferuntur.l. Vt liberis.c.De colla. 3.Regu.

LIBERI diuerſarum nuptiarum, ſuccedunt parentibus ſuis præ omnibus alijs, in bonis dotalibus illius matrimonij ex quo nati ſunt. Vt uerbi gratia, Si mater contracto matrimonio ſuſcipiat liberos:deinde mortuo marito eodemque patre, nubat iterum,& ex eodem quoque coniugio naſcantur liberi:tum matri demum mortuæ ſuccedunt liberi, in ſui quotquot ſunt matrimonij dotibus & lucris nuptialibus.§. Nec illud quoque.ſuprà De non elig.ſecu.nube.iuncto §. Si uerò ueniat.ſuprà Necp uirum quod ex dote. Idem autem eſt de patre iterum, uel tertiùm, aut quartùm cõtrahente nuptias.In alijs uerò bonis quàm dotalibus, liberi multarum nuptiarum, ſuccedunt parentibus æqualiter, ut probatur locis iam citatis. 4.Regu.

De ſecunda ſpecie liberorum legitimorum tantùm, hoc eſt, adoptiuorum,& quomodo ſuccedant parentibus.

LIBERI adoptiui,uel arrogati, minus iuris habent, quàm naturales legitimi: cùm in feudo non ſuccedant.§. Adoptiuus. Titu. Si de feudo defuncti.ut nos infrà ſuo loco oſtendemus. Adoptiui itacp ſi ab extraneo adoptati ſint, huic extraneo olim ſui erant, niſi emanciparentur.l.Cùm in adoptiuis.c. De adoptio. In princip.ſed quia per hanc emancipationem, & illius extranei, & patris naturalis ſucceſsione priuabantur: hodie tamen ſiue tanquam filius, ſiue tanquam nepos ab extraneo adoptentur,

tur, omnia naturalis patris iura retinent. §. Adoptiui. Instit. De exhæred. libero. l. penult. §. Quæ in filio. C. De adoptio. Et sicut patri naturali, non extraneo usumfructum acquirunt: ita eidem patri hodie ab intestato, uel ex testamento sui sunt, & si præter-eantur, testamentum impugnare possunt. §. Sed hodie. Instit. De adoptio. d. l. penult. §. j. iuncto §. Sed ea omnia. Instit. De hære. quæ ab intesta. defer.

5. Regu. LIBERI igitur adoptiui si extraneo fuerint in adoptionem dati à parente, qui eorum potestatem habet; tunc cum alijs illius filijs succedunt ab intestato æqualiter, ut est uerior doctorum sententia. Non extantibus uero alijs liberis naturalibus, succedunt parenti adoptiuo in omnibus bonis si ab illo emancipati non fuerint, exclusis etiam ascendentibus. d. l. penult. §. Sin autem. iuncto §. Sed ne articulum. Extraneus tamen in testamento illos impunè præterire poterat ut in citato §. Sin autem. Vnde disputant doctores an à tali extraneo educari debeant. Sed respondent Faber & Angelus in citato §. Sed ea, non debere, nisi pater naturalis egenus esset, aut operas illi extraneo præstarent. argu. l. penul. ff. De adoptio. cui tamen semper reuerentiam exhibere tenentur. arg. l. In rebus. §. Possunt. ff. Commoda. Nec illum in ius, uenia non impetrata uocare possunt, secūdum Angel. in citato §. Sed ea. Nec refert quòd illos in potestate non habeat, siquidem nec mater, nec pater emancipator, qui potestate carent, in ius sine uenia uocantur. l. fi. C. De in ius uocando.

6. Regu. LIBERI legitimi tantum, siquidem auo materno uel proauo in adoptionem sint dati, sui hæredes sunt, & non aliter succedunt, quàm naturales & legitimi: quia concurrunt duo uincula in unam personam, & naturalia, & adoptionis iura. §. Sed hodie. Instit. De adoptio. d. l. Cùm in adoptiuis. l. Si te. C. De suis & leg.

7. Regu. LIBERI arrogati sine ulla differentia succedunt arroganti, nisi emancipatio soluerit ius liberorum. l. 2. & l. Si arrogator. C. De adopt. Adeò ut si pupillus esset, qui sine iusta causa emanciparetur, uel exhæredaretur, aut præteriretur, arrogatoris quartam bonorum partem, præter illa quæ ad arrogatorem transtulit, aut postea quæsiuit habere debet. §. Cùm autem impubes. Institu. De adopt. in qua quarta duntaxat tali pupillo substituere, sed non illum per fideicommissum grauare arrogator potest. l. Si arrogator. ff. De adoption. Quartam autem intelligo, nòn omnium bonorum arrogatoris, sed eius portionis, quam arrogatus habere debebat. l. Papinianus. §. Si quis impubes. ff. De inoff. testa.

testa. Alioqui si plures naturales legitimos haberet arrogator, sequeretur illos minus habituros fore, quod minime dicendum est. gloss. in uerbo, quartam partem. d. §. Cùm autem impubes. Proinde cùm hæc quarta præterito arrogato detur, illum Nicolaus ab Vbaldis in tractatu successionum ab intestato existimauit rumpere nō posse, licet naturalis prẹteritus rumpat. Plus enim, inquit, naturæ fauendum est, quàm accidenti. d. §. Sed hodie. Nec huiusmodi quarta, eodem Nicolao autore, hodie aucta est, tametsi ascendentium & descendentium sint auctæ. Glos. in uerbo, hoc obseruando. suprà De triente & semisse. Veruntamen hæc Vbaldi sententia uera non uidetur: cum hæc quarta cotantum casu introducta sit, ut sentit Loriotus, quo arrogatus impubes sine iusta causa emanciparetur.

LIBERI naturales tantum legitimati propter iuris autoritatem perinde succedunt, ac si ex legitimo matrimonio nati fuissent. suprà Quib. mod. natu. eff. legi. & quibus mod. natu. eff. sui. 8. Regul.

De tertia specie liberorum, qui naturales tantùm dicuntur.

LIBERI naturales tantùm nec legitimati (utendum enim est uulgo notis uocibus) ex concubinatu, succedunt patri in duabus uncijs, hoc est, in sexta parte totius hæreditatis, unà cum matre sua, uel etiam si mortua fuerit: in reliquis uerò bonis succedūt proximi cognati. §. Si quis autem defunctus. supra Quib. mod. natu. eff. sui. iuncto §. Si quis igitur habens. eod. Nouell. Licet. C. De natu. liberis. Quæ regu. perpetuo uera est, modò tria interueniant. Primum quòd nulli filij naturales & legitimi supersint. §. Consideremus. suprà De trie. & semisse. licet antiquo iure unciam etiam illis superstitibus haberent. l. Matre. C. De natu. libe. Secundùm, quòd legitima uxor non supersit: illa enim tametsi ab omnibus transuersis excludatur, nihilominus ex concubina natos, licet transuersis potiores, impedit. §. Si quis autem defunctus. suprà Quib. mod. natu. eff. sui. Vlpia. in l. j. in prin. ff. Si tab. testa. nullæ extabunt. Glos. in uerbo, Coniuge. citati §. Si quis autem defunctus. Plerunque enim contingit, ut illis, qui uictores nostros superare solent, potiores simus. Paul. in l. Aequissimum. ff. ad Tertyll. Tertium, quòd cōcubina in domo patris maneat, eius'que sit certus erga concubinam affectus protestatione habita, quòd illam seu concubinam diligat, alioqui iure uxor præsumeretur. d. §. Si quis autem defunctus. Martia. in l. 3. ff. De concubinis. Istis itaque tribus concurrentibus, filius naturalis (non tamen illius parentes, aut liberi) patri succedere 9. Regul.

potest, etiam iure pontificio. §. Filium uerò. suprà Quib. mod. natu. eff. sui. Abbas in c. Tanta. Qui filij sunt legiti. Quoniam Pontifices in hæreditatibus iuris ciuilis dispositionem sequuntur. c. Ad sedem. 35. quæstio. 5. c. Per uenerabilem. Qui filij sint legi. Nec obstat quòd concubinatum reprobent: quia nec illum Iustin. probat, qui tamen ex eo natos ad huiusmodi uncias duas uocare uoluit. c. Nemo. iuncto cap. Meretrices. 32. quęst. 4. & toto titu. De Lenoni. suprà cum similibus. Naturales tantùm nec legitimati matri uel auiæ tamen succedunt unà cum legitimis liberis: nisi sit illustris mulier. §. Nouissime. Institu. De s. c. Orficia. quod de iure uerum est: Nam huius regni moribus inductum est naturales, quos uulgò bastardos dicimus, ut neque patri, neque matri succedant, neque à parentibus quicquam præter alimenta consequantur. Autor est Masuerius in §. Item naturales. titu. De success. & Guil. Benedictus, Gallicanarum consuetudinum peritissimus in cap. Reinutius. in uerbo, & uxorem nomine Adelasiam. nu. 209. Quæ consuetudo legi diuinæ conformis uidetur. Nam Genes. uigesi. primo, & ad Galatas 4. dixit dominus: Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Ea etiam consuetudo legali ratione suadetur, ut Ioannes Corasius insignis iuris ciuilis interpres, & colendissimæ memoriæ præceptor, mihi in maioribus obseruandus, posteris scriptum reliquit. In commentarijs quos scripsit in tit. De Impub. & alijs substitutio. Nam, inquit, nomen hæredis nomen honoris est. l. Filium. §. Sed & si portio. ff. De lega. præstand. naturalibus autem nullus honos debetur, cum saltem de facto infames sint. Azo in summa. c. Ex quib. caus. infa. irro. Bald. in l. 3. ff. De libe. & posthu. & in l. in Bonæ fidei. c. De reb. cred.

De quarta specie liberorum qui spurii uocantur, hoc est, uulgò concepti.

10. Regu. SPVRII, hoc est, uulgò concepti, siue ex publica meretrice nati, patri non succedunt. Tunc enim pater incertus est. §. Si aduersus ea. Instit. De nup. Hieronymus trigesima 4. distinctio. ca. uidua. l. Vulgo. ff. De statu homi. Matris uerò uel auiæ (quoniam semper sunt certæ) non est cur denegetur spurijs successio. l. Ex libera. c. De suis & legiti. l. Quia semper. ff. De in ius uocan. Glos. in cap. Cùm pridem. §. Personæ uerò. De renuntiatio.

De quinta & ultima specie liberorum, qui Incestuosi, nepharii, & adulterini dicuntur.

LIBERI incestuosi, ex cognatis: nepharij, ex descendentibus: Adulterini, ex adulterio nati: parentibus utriusque sexus succedere non possunt. l. Si adulterium. in princ. ff. Ad legem Iul. de adul. l. Quinetiam. ff. De ritu nuptia. §. Ergo non omnes. Instit. De nuptijs. Adeò enim infames, turpes'que existimantur, ut omnium bonorum, dignitatum maximè ecclesiasticarum incapaces existant. c. Consanguineorum. 3. Quæstio. 4. l. Fratres. C. De inoff. testa. l. Generaliter. §. j. ff. De decurio. c. Cum in cunctis. iuncto cap. Innotuit. De electione. Quinimo alimentis non censentur digni iure ciuili. §. fi. suprà Quib. mod. natu. eff. sui. 15. quæsti. ulti. c. Cum multæ. & 32. quæsti. 4. c. Dicat aliquis. Sed pontifices in hoc mitigarunt duritiem summi iuris: nempe quòd iniquum sit, infantem à deo creatum fame necari. c. Cum haberet. De eo qui dux. in uxo. quam poll. per adul. Et quamuis simplicem donationem accipere prohibeantur, alimentorum tamen prætextu, illis relinqui potest l. j. C. De natu. libe. d. c. Cum haberet. Sed ita, ne alimentorum (quia respectu personæ qualitate præstantur) modum excedat: alioqui quod suprà esset, seu fraudulentum inutile iudicaretur. l. Si quis à liberis. §. Denique. ff. De lib. agnos. Bar. in Nouell. Ex complexu. C. De incest. & inut. nuptijs. Cum etiam id quod non excedit, ut uult Loriotus, post mortem sit restituendum alimentorum instar, quæ morte finiuntur. Nicolaus ab Vbal. in tractatu success. Vlpia. in l. Cùm ij. §. Modus. ff. De transac. Vnde subsequens est, dotem filiæ spuriæ concessam illa mortua esse restituendam, sicut & eo casu, quo aliunde uictum habere posset: tunc enim & si per xxx. annos dotem possedisset, eam nihilominus restituere tenetur, siue bona fide non possederit, quo casu nunquam præscribit, siue bona fide possedit, siquidem, quod ad usucapio. attinet, iuris error prodesse nunquam potest. Vbal. in citato tractatu success. Barto. in consi. 119. c. Possessor. de reg. iur. in 6. Vlp. in l. Nunquam in usucapionibus. ff. De usucapio. Veruntamen à marito quandiu constat matrimonium, dos illa, cùm ipsam ex onerosa causa habeat, repeti minime potest, nisi præter alimentorum modum, mulieris conditionem non ignorans dotem acceperit: tunc namque in fraudem uidetur data, & sibi imputare debet, qui cum huiusmodi matrimonium contraxit. Bart. in l. fi. §. Si à socero. ff. De his quæ in fraud. idē in l. si gener. ff. De his quib. ut indignis. Vnde secus esset si ignorans nuptias contraxisset. c. nuper. De dona. inter uir. & uxo. c. 2. De coniug. seruo. Sed iam satis dictum est de successione descendentium: nunc de ascendentium eodem ordine

11. Regu.

ordine dissceramus.

De successione ascendentium.

Si igitur defunctus descendẽtes non relinquat quidem hæredes: pater, aut &c.

DEficientibus descendentibus, qui sui hæredes dicuntur, uocantur ad succesſionem aſcendentes omnes, hoc eſt, parentes utriuſque ſexus ſecundum graduum prærogatiuam, ut ſcilicet, qui in eodem & proximiore gradu erunt, præferantur cæteris excluſis, & non in capita, ſed in ſtirpes æqualiter ſuccedunt. ut hac Nouell. conſtit. cernere licet. Illud tamen hîc obſeruandum eſt, tot eſſe ſpecies aſcendentium, ſiue parentum, quot diximus eſſe deſcendentium, filij enim & parentes ſunt correlatiua, & correlatiuorum eadem eſt natura. l. ſi. iuncta glo. c. De indicta uidui. toll. Dic ergo quinque eſſe ſpecies parentum: puta naturales & legitimi, legitimi tantùm, naturales tantùm, parentes ſpuriorum, & parentes inceſtuoſorum ac nephariorum. Primùm de naturalibus & legitimis parentibus diſſeramus.

De successione parentum naturalium & legitimorum.

11. Regu. PARENTES naturales & legitimi, quorum ſucceſsio (ut iam diximus) ſecunda poſt liberos eſt, ſuccedunt liberis ſuis prę cæteris omnibus cognatis, ſiue filij de quorum ſucceſsione quæritur, ſint in poteſtate, ſiue ſint emancipati, nec pater hodie præfertur matri ut olim. Vlpi. in l. 2. ſf. Ad Tertyl. ſed cùm in eodem gradu ſint, æqualiter admittuntur, & ſi alter tantùm ſuperſit, auo auia quę & reliquis ſecluſis, ſolus uocabitur. Gloſſa in Nouel. Defuncto. in uerbo gradus. c. Ad Tertyl. Vtroque uerò defuncto, aui & auiæ, tam paterni quàm materni, ſed in ſtirpes, ſuccedunt: adeò ut auia materna, ſi ſola ſit, tantum habeat, quantum auus paternus, & auia paterna. ut hîc in §. noſtro. Hæc reg. intelligenda eſt, de bonis filij mortui aduentitijs: nam in illis quæ à patre ſunt profecta, aut à matre, uel per lineam paternam aut maternam, pater excludit matrem: & contrà mater patrem, teſte Bar. in l. Quod ſcitis. §. Sin autem. c. De bonis quę liberis. Et in Nouella. Itaque. c. Commu. de ſucceſs. Accedit §. 1. Inſtit. Per quas perſo. nob. acqui. Quæ enim, inquit Iuſtinia. inuidia eſt; quod ex patris occaſione profectum eſt, hoc ad eum reuerti ? Et hæc ſententia uerior eſt quicquid rixetur Bald. Hæc regu. certis quibuſ

quibusdam casibus locum non habet. Primus est in usufructu aduentitij peculij.l.Si quis.§.Sin uerò.c.Ad tertyll.Nam filius, uel castrense peculium habet, aut quasi castrense. Et hæc duo peculia propria adeò filius habet, ut nec illa post patris mortem conferre teneatur. Vlpi.in l.j.§. Nec castrense.ff. De coll.bono. cùm nec illorum usufructus patri fuisset quæsitus.l.Cùm oportet.c.De bonis quæ libe.Habet & filius peculium profectitium, in quo,cum à patris bonis dicatur profectum, præter administrationem filius nil habet, sed post patris mortem inter hæredes est diuidendum.§.Sancitum.Instit. Per quas perso.no.acqu. l.Certum.c.Famil.hercisc. Est & quartum, quod dicitur ex eo aduentitium, quòd fortuito adueniat.§.j.Instit. Per quas perso. nob.acqui.& huius proprietas etiam olim patri acquirebatur.l. Placet.ff.De acqui.hæred. Hodie uerò usumfructum duntaxat consequitur.d.l.j.iuncta l. Cum oportet. Imo nec illum habet si uel pater remiserit, uel si incestas nuptias contraxerit, uel bona sua dissipauerit,aut unà cum filio in fratris sororis'ue hæreditate succedat.d.l.Cum oportet.§. Sin autem res.§.j.suprà De incestis & nefarijs nupt.§. Quia uerò quædam.infrà Vt nulli iudi. l.Si quis.c.Ad Tertyll.& hic in hoc §.Idem est,si filio acquirere uolenti non consenserit, uel ea lege aliquid filio ita donetur, ut insolidum illud percipiat.l.fin.in fi.c.De bon.quæ lib. Vt liceat matri & auiæ.suprà in princ. Sed & si filius emancipatus esset, in præmium emancipationis, pater, non dominij eorum dimidiam partem,sed usufructus solùm retinet.d.l.Cùm oportet.§. Cùm autem.in hoc igitur usufructu, non solùm patrem matre potiorem credidit Loriotus, uerùm etiam auum paternum: illi enim ratione potestatis, perinde ac patri debetur.d.l. Si quis. c.Ad tertyll.citato §.Cùm autem in uerbo maiores.

SECVNDVS casus est, in lucris nuptialibus, in quibus parens ille,à quo prouenerunt,ut sit quisq; ad dotandum pronior, cæteris præfertur.l.2.iuncta l. Quod scitis.c.De bon.quæ lib. Quinimo æquum est non solùm in illis lucris, sed & in quibuscunque alijs bonis illum anteponi, à quo prouenerunt ut tradit Mathex ill.in tractatu success.Quod & in trãsuersis,quibus non ita, ut ascendentibus debetur hæreditas, obseruari solet.l. De emancipatis.§.Exceptis.c.De leg.hæred.Idem dicendum est in peculio profectitio, in quo idcirco pater præfertur,quòd ab illo proueniat.§.j.Instit.Per quas perso.nobis acqui.

TERTIVS casus est, quando frater, uel soror, ex utroque latere coniuncti, aut etiam illorum filij supersint, unà cum pa-

tre & matre defuncti, non in stirpes, sed in capita æqualiter succedunt. §. Hoc itaque. suprà Vt frat. filij. & hic in uer. si uerò. Exceptis unius fratris aut sororis filijs, qui in stirpes duntaxat succedunt. §. Cum filius. Instit. De hæred. quæ ab int. defe. d. §. Hoc itaque. Et hæc uera sunt, non solum quando frater uel soror, cum patre & matre, aut altero illorum concurrunt, uerùm etiam quando cum auo, aut auia alijs'ue superioribus. Glos. penult. d. Nouell. Defuncto. Nonnulli tamen contendunt fratres istos omnes præter patrem aut matrem, ascendentes excludere: ea sola ratione moti, quòd fratres, cum proximioribus tantùm concurrere soleant. d. uers. Si uerò. Hoc tamen §. illorum sententia communi interpretum suffragio & calculo explosa est: Mortuo enim patre & matre, proximior auus dicendus est, cùm illum nemo antecedat. Vlpi. in l. 2. §. Hæreditas. ff. De suis & leg. hæred. Succedant igitur aui cum fratribus in capita: adeò ut si duo proaui, duæq; proauiæ paternæ existerent, & unus maternus, unà cum isto fratre, in sex portiones diuidenda est hæreditas, quæ aliàs fratre illo non superstite, in duas tantùm diuideretur, proauo materno tantum consequente quantum omnes alij paterni. §. Consequens. Hac Nouell. constit. Mathe. in d. tract. success. Sæpe etenim contingit nos alieno beneficio multa consequi posse, quæ nostro habere non possumus. l. fi. ff. Ad s. c. Tertyll. cum similibus. Quoties igitur concurrunt isti fratres cum ascendentibus, nunquam parentes aliquem usumfructum sibi uendicare possunt: ut hîc. Quod in parentibus maternis est intelligendum: nam paterni ratione potestatis quam habent etiam in liberorum uita, usumfructum habent, quem sua morte tantùm, non liberorum perdere possunt. l. j. c. De bonis mater. §. Finitur. Instit. De usuf. Marcell. in l. Si quis Titio. ff. De leg. 2. Sed hîc in dubium uocari potest, si supersint pater, auus, & frater, & pater repudiet, an auus perinde cum fratre admittatur, ac si pater non extaret? Et respondet Mathesillanus in tracta. succes. non admitti: pariа enim sunt repudiare, & mortuum esse, aut nunquam fuisse. Argu. l. unicę. c. Quando non pet. par. pete. accres. Vlpian. in l. 2. §. Si sit consanguinea. ff. Ad Tertyll. Proinde frater, uel soror ex altero tantùm latere proueniens, licet olim etiam cum ascendentibus concurreret, l. Si quis in principio. c. Ad Tertyl. hodie tamen à quocunque ascendente excluditur, nisi is, qui defuncti frater est, eius quoque filius esset, qui defuncto uult succedere. Exempli causa: Si quis relicta tantùm matre, & uterino fratre decesserit: Qui matris ex alio marito filius est, hunc Paul.

Castr.in d.Nouell. Defuncto, censet unà cum matre succedere debere. Sed Loriotus iure dubitat, cùm magis ascendentibus, quàm transuersis debeatur successio, & si in eodem gradu existant, uel etiam in remotiore. Vnde frater utrinque coniunctus, qui in secundo gradu est, licet cum patre, qui est in primo gradu, concurrat: non tamen auum, uel proauum, quamuis in tertio gradu sit, excludere solet.d.Nouell. Defuncto, cum Glos. Sed cum suprà diximus, filium fratris utrinque coniuncti cum defuncti patre concurrere, an idem in illius fratris nepote dicendum sit? Et uno ore atque consensu negant omnes, hunc nepotem huiusmodi beneficium habere. Arg. §.Neque.Hac Nouell. constitu. Cùm enim lex ius corrigens, de filio duntaxat loquatur, extendenda non est ad nepotem, qui in correctoria lege appellatione filij nunquam uenit.suprà Vt fratrum filij, in principio.Vlpi.in l.Quod si nepotes.ff.De testa.tute.

QVARTVS casus est, quando parentes filij tutelam sine causa recipere recusant.Marcel.d.l.2.§. Si mater.ff. Ad Tertyll. Nam pater quemadmodum bonorum filij in potestate existentis legitimus administrator est, ita quoque & emancipati filij legitimus est tutor.l.j.C. De bonis maternis.Instit. De legit.par. tute.quam tutelam si excusatione aliqua detrectet, puto eum nec hæredem filij esse posse: Legitimæ etenim hæreditates, legitimarum tutelarum onus annexum habent, quod onus si quis extraneus, uel ex iusta causa, recuset, legato plerunque priuabitur.Vlpi.in l.j.in princi.ff.De leg.tuto.Paul.in l.Nesennius Apollinaris.ff. De excu.tuto. Vnde multò magis pater qui non adeò facilè sese à tutela excusare potest. Paul.in l. Amicissimos. §.fi.ff.eod.Sed hæc suo loco infrà pluribus ostendemus.

QVINTVS casus est, quando parentes, matrimonium secundò, tertiò, uel deinceps, contrahunt.§.Et hæc communis.suprà De nuptijs.Nouell.Ex testamento.C. De secun.nupt.gloss. rub.eo. Nam quamuis pater per secundas nuptias filij tutela nō priuetur, etiam si intra annum à morte uxoris secundo nuptias contraxerit, etiam filij tutela non reddita.Bal.in Nouell.ijsdem nume.8.C.De secun.nupt. Attamen obstantibus his nuptijs, filio, in bonis à matre prouenientibus, non succedit (nam in alijs bonis omnibus etiam in proprietate succedit) quæ à coniuge illius, qui ad secundas nuptias conuolat, profecta sunt.l.Generaliter.C.eo.§. Quia uerò contra binubos.iuncto §.Cùm igitur aliquando.suprà De non eligendo secun.nub. Similiter cùm contra binubos eædem sint uiri & mulieris pœnæ, mater secundò

 nubens

nubens in præfato tantum ſuccedit uſufructu.d.§. Quia uerò contra binubos.iuncta Nouell.Ex teſtamento.C.De ſecun.nup. Imo ſi intra annum luctus, uel etiam poſt, ſed ante tutelam redditam, quando tutrix erat, ſecundò nupſerit in nullis bonis filio ſuccedere poteſt.d.Nouell.iiſdem. Sed nec alijs, niſi agnatis intra tertium gradum exiſtentibus.l.j.in fin.C.De ſecun.nupt. Et hæc omnia locum habent, non ſolùm in matre, uel patre; ſed etiam in alijs aſcendentibus, qui ſecundas contrahunt nuptias, uel poſt primum matrimonium luxurioſè uiuunt ex ſententia Hoſtienſis in ſumma,De ſecun.nupt.in §.Quare & qualiter.iuncto §.Cùm igitur.ſuprà De non elig.ſecun.nub. Cæterùm hic ultimus caſus locum ſibi non uendicat, ſi filij huic ſecundo conſentirent matrimonio ex ſententia glo.in uerbo,copulantur.§. Hæc conſtitutionibus.ſuprà De non elig.ſecundò nubentes. Nam cùm in illorum, ex primo matrimonio natorum fauorem priuetur ſecundò nubens, illis conſentientibus nulla fit iniuria. Vlpia.in l.j.§.uſque adeò.ff. De iniur.idq; etiam pluribus uerbis teſtatur Ariſtoteles lib. Ethico.5.cap.9.& 11. Sed & ſi filius nullis fratribus, aut ſororibus relictis decedat, quamuis uiuo illo parens ſecundò nupſerit, nihilominus in omnibus bonis ſuccedet.l.Fœminæ.in fin.C.De ſecun.nupt. Certi enim ac explorati iuris eſt parentem ſecundò nubentem, omnibus filijs, ſine liberis præmorientibus, ſuccedere debere, modo teſtamentum non fecerint.§. Hoc autem.ſuprà De non elig.ſecun.nube.nam ſcripti hæredes matri, cui legitima relicta fuit portio, ſemper præferuntur.l. Quandiu.2.ff.De acqui.uel omitt.hære. Et hæc recepta ſunt quoad parentum naturalium & legitimorum ſucceſsionem.

De ſucceßione parentum legitimorum tantùm.

Regu.13. PARENTES legitimi tantùm, aut ſunt adoptiui, aut Arrogatores: Parentes adoptiui, ſi eos quos adoptauerunt, in poteſtate habeant, ueluti ſi conſanguinei ſint, puta nepotes ex filia, perinde ſuccedunt, ac ſi eſſent naturales & legitimi parentes.§. Sed hodie.Inſtit.De adopt.l.penul.§.Si uerò pater.uerſi.eiq; acquiratur.C.eod.titu. Si uerò illos in poteſtate non habeant, illis tunc minimè ſuccedere poſſunt: ut in d.§. Sed hodie.iuncta l. Cùm in adoptionibus.§. Sed ne articulum.C.eo.Quare de matre uel auia quæritur fruſtra, quoniam neque adoptare poſſunt, neque liberos in poteſtate habent.§.Fœminæ.Inſtit. De Adop. l.Matrem.C.eo. Verùm cùm de correlatiuis idem ſoleat eſſe iudicium

dicium per text.in l.fin.C.De ind.uidu.toll. cur adoptiuus pater ei, quem in potestate non habet, non succedit: cùm uice uersa, filius ille, & si in potestate non sit, ipsi patri adoptiuo, ab intestato etiamsi alij supersint naturales & legitimi hæres sit? Bologninus in additio. ad Mathexilla.doctè ac ingeniosè respondet, patrem testamentum facere posse in quo huiusmodi filium præterire licet.d.l.penult.§. Sed ne articulum.unde cùm testamentum non facit, tacitè uidetur illum unà cum reliquis ab intestato succedere uelle.l.Conficiuntur.in princ.ff.De iur. Codicill. At contrà cùm filius adoptiuus, quoniam in patris naturalis remanet potestate, testamenti factionem non habet, unde cùm hæredem legitimum, nimirum naturalem patrem, qui potestatis causa legitimus est, habere debet.d.l.penulti.§. Sui autem.l. Qui in potestate.ff.De testa.tute.§.fi.Institu. De legitima agnatorum succeß.

PARENTES arrogatores liberis arrogatis, modò puberes decesserint, non aliter succedunt, quàm naturales & legitimi parentes.§. Mortuo.Instit.De acqui.per arroga. Nam cùm puberes decesserint, testamentum in castrensibus, & quasi castrensibus bonis facere poterant.§.fin.Instit.De mil.testa. Nam non faciendo tacitè uidentur illos succedere uoluisse.d.l. Conficiuntur. Quæ ratio cessat in arrogato impubere, cui ideo succedunt hi, qui uocarentur, si facta non fuisset arrogatio.§.Cùm autem impubes.Instit. De adopt. Sed quid si quis patrem naturalem, & matrem, item legitimum patrem habens decesserit? Mathesillanus in d.tractatu succeß.existimauit matrem pro dimidia bonorum parte admittendam esse, duos uerò patres pro alia dimidia. Bologninus uerò contrariam est secutus sententiam in d.tractatu succeßio.credidit que eos æqualiter succedere debere. Loriotus tamen putat matrem semper pro dimidia admittendam esse: illi enim ex patrum facto præiudicium adferri non potuit. Argu.titul. De succe.feud.in princ.& De alie.feud.pater.in prin.in usibus feudorum.Sed cum patrem qui defunctum in potestate habebat, in alia dimidia succedere.d.l. De emancipatis cum similibus. Ratio in promptu est. Nam si illa potestas hoc operatur, ut filius patri succedere debeat.§.j.Instit. De hæred.quæ ab intesta.defe.& uice uersa operabitur, ut filio pater succedat, si pubes decesserit. Arg.d.l.fi.cum similibus.C.de ind. uidui.tolle. Regu.14.

De succeßione parentum naturalium tantum.

Regu.15. PARENTES naturales tantùm, ita succedũt liberis ex concubinatu, sicut liberi talibus parentibus succedere suprà ostendimus. Nam eadem est inter eas relatio iuris. §. De nepotibus. suprà Quib.mo.natu.eff.sui.l.Nam & si parentibus.ff.De inoff. testa. Quòd si pater & mater in bonis filij naturalis concurrant, ille in duabus uncijs, hæc in x. Si naturalis filius, neque legitimam uxorem, neque filios legitimos habeat.§. In quibus casibus.iuncto §. Si quis autem defunctus.suprà Quib.mod.natu. eff.sui.§.fin.Instit.De Tertyll.etiam si sint illustres matres.Arg. l.Si qua illustris.c. Ad Orfic.& l.fin.c.De ind.uidu.tolle.Licet Glos.in §.fin.Instit. Ad Orfic. absque ratione contrarium affirmauerit: tametsi uice uersa illustri matri, non semper succedant naturales filij: hoc enim non in matris odium sed legitimorum fauorem constitutum fuit.

De successione parentum ex damnato coitu.

Regu.16. PARENTIBVS non datur ulla successio liberorum ex damnato coitu, sicut nec talibus liberi succedunt parentibus: alimenta tamen parentibus æquitate canonica secundum ea quæ suprà declarauimus, præstare oportet.§.fin.suprà Quib.mod. nat.eff.sui.c.cùm haberet.De eo qui dux.in uxo.quam per adul. pollue. Adeò autem inter istos parentes & liberos prohibetur successio, ut nec legi municipali contrarium disponenti standum sit.Barto.autore in l. Testamenti factio.ff.De testa. Imperator enim obstat, quominus tale introducatur statutum.§.penul.suprà Quib.mod.natu.eff.sui. Mater tamen eadem ratione spurijs succedit, qua spurij succedunt matri, ut suprà ostendimus: nisi filij spurij, liberos ex se reliquerint, qui matrem excludunt. Caius in l. Hac parte.ff.Vnde cog. Vlpi.in l.Siue ingenua.§.Liberi.ff.Ad Tertyll. Hactenus de parentum successione; superest ut de collateralibus, quorum tertia est successio post descendentes & ascendentes, differamus.

De successione transuersorum: & primò fratrum naturalium & legitimorum.

Si igitur defunctus neque descendentes neq; ascendentes reliquerit, &c.

SI QVIS decesserit nullis relictis descendentibus, neque ascendentibus, tunc uocantur ad successionem fratres & sorores

rores utrinque coniuncti,fratrum sororum'que liberi. Meminceris autem & hic quoque tot esse fratrum species, quot diximus esse filiorum & parentum: quare de singulis nominatim & ordine differamus.& primùm de naturalibus & legitimis simul.

FRATRES defuncti naturales & legitimi succedunt æqualiter in capita, secundum numerum personarum,ut in hoc §.uidere licet. Succedunt etiam sorores utrinque coniunctæ, etiamsi ab eorum patribus dotatæ fuerint, nec dotem illam conferre tenentur,tametsi ad collationem obnoxiæ essent,si de patrum ipsarum successione ageretur.l.j.cum glos.fin.C.De leg.hæred.iuncto toto titu.ff.De coll.dot. Nec refert item, an unus fratrum qui succedit, emancipatus sit,& alter in potestate.l.j.C.Commu. de succes.l.De emancipatis.C.De leg.hære. Animaduertendum est autem, fratrum utrinque coniunctorum filios, non solum,ut diximus,fratribus ex altero parente coniunctis præferri,uerùm etiam patruis ipsius defuncti. Vt frat.fil.in princ.suprà iuncto §.illud palam. Hac nouella constit. Regu.17.

FILII fratrum quoties concurrunt cum defuncti fratribus, uel sororibus, succedunt in stirpes loco patris sui præmortui.ut in hoc §.Si igitur.uers. Sin autem defuncto. Quod tamen non ultra fratrum filios conceditur.ut hic in §.huiusmodi uerò. Regul.18.

MAGNVM inter iuris interpretes certamen fuit, est'que etiamnum,ut clarissimus ille senator Parisiẽsis Andreas Tiraquellus latè docet, in commentarijs quos scripsit de utroque retractu, in Pictonum consuetudines, Vtrum filij fratrum,soli & sine patruis succedant in capita,an in stirpes ueniant? Hæc quæstio Cimmerijs prope tenebris obscurior est, magnisq; testibus res ita agitur,adeò ut caussa non solùm uocibus,uerumetiam ratione ponderanda sit, ut cognoscant lectores utra earum numero, an solida potius ratione uincere debeat. Nam in capita iure eos succedere tradidit Azo huius opinionis ueluti Antesignanus in summa C. De leg.hæred.& Accur.ipsius discipulus, nec eo magistro indignus, in §. Hoc etiam.in uerbo superstites. Instit.De leg.ag.succes.& in l.2.§.Hęreditas.in uerbo in tres partes.ff. De suis & leg.hæred.qui tamen alijs in locis contrariam est secutus sententiam, ut suo loco ostendemus. Et alter Azonis discipulus Roffredus in titu.De bono.poss. Vnde cognati. §.ultimo.& Hostiensis in summa.titu.De success.ab intestato.§. Viso igitur. Vbertus aut,ut alij uocant, Obertus Bob.in Nouell.cessante.C.De leg.hære.prout ab alijs citatur,nec enim eius opera extant: in hac etiam sententia fuit,& Albericus in d. No-

Si plures ad successionem patrui ueniant filij fratrum, uel sororum soli,an in stirpes, an uerò in capita ueniant.

Regul.19.

uell.

uell.Cessante.qui asserit Oldradum etiam hanc secutum fuisse. Guid.Suz.in quibusdam reportatis ut uocant,& Cyn.& Bald. in l.j.§.ulti.ff. Si pars hæred.peta.Iacob.But.Bald.qui hanc dicit esse magis consonam literæ & naturæ,licet cōtrariam in consulendo sequutus sit.& Saly.in d.Nouell.Cessante.& in nouella,Post fratres.C.De leg.hæred.qui hanc dicit solidioribus, & fortioribus argu.fundatam.Iaco.Bel.in c.fi.in fin.titu. De natu. succes.feud.Iaco. Ardiz.in summa titulo De success.feud. Martin.Laud.in c.j.De grad.succes.in feud.Bened.Capra consi.xxj. & 104.in primo dubio,Angel.Areti.in §.Cum filius. Instit. De hære. quæ ab intesta.defe.ubi hanc dicit esse ueriorem De iure, quamuis si casus accideret,uereretur discedere ab opinione Glo. Bart.& Bald.qui contrariam approbarunt sententiam propter immensam eorum authoritatem.Fortu.Garti.in repetitione legis Gallus.§. Idem credendum.ff.De libe.& posth.ubi hanc latissimè doctissimeq; defendit Vlda. Zazius in suis singul.iuris intell.ubi hanc multis adamantinisq; rationibus fulcit ac tuetur. Atq; iterum in epitome feudorum parte 8.in 6.conclu. Vbi dicit hanc in Germania seruari: & approbatam fuisse constitutione Caroli.v.imperatoris in eam edita in conuentu imperij. Ferra.Monta.in commen.Institut.Titu.De hæred.quæ ab inte. defe.in uerbo,non in capita, sed in stirpes.in fine.ubi dicit eam constitutionem editam fuisse anno domini,1529.in comitijs Spirensibus qua Carolus quintus imperator uindicata & asserta iuris ciuilis aperta definitione sanxit filios fratrum inter se partiri hæreditatem patrui in capita, non in stirpes. Iacob.Spiegell.in lexico iur.ciuilis, in uerbo,in capita succedere.& illustrissimus Senator regius in curia Burdigalensi Ferron.legalis nostræ Reipub.ornamentum ac decus,in commētarijs quos scripsit in consuetu.Burdiga.hanc quoque suo suffragio approbarunt Bulga. & Rayne.Forl.ut posteris scriptum reliquit Bald.in c.j.in prin. tit.De succes.feudo.& in c.j.tit.De natu.succes.feud.ubi affirmat omnes qui fuerunt ante Accur.hācopinionem secutos fuisse. Loriotus etiam in commentarijs quos scripsit in titu.ff. De gra.aff.& nomi.eo. Vbi achilleis plane argumentis hanc comprobat,contrariæq; sententiæ argumenta argutè dissoluit.Eguinarius Baro, uir nostra ætate non contemnendus, in commentarijs Institutio.in titu.De legitima agna.succes. Et nouissimè, doctissimus Franciscus Balduì.tam in commentarijs in hanc nouellam legem & alias præcipuas, quàm in institutiones editis.eamq; uerissimam esse cē tumuiralis curia Parisiensis Ar-

resto & S.C. declarauit anno 1519. nec erubuit rescindere contrariam cuiusdam sui S.C. quod ante 8. annos temere pronuntiarat, sententiam, eiusq; errorem agnoscere. hanc ego sententiam cum tantis uiris numero, fateor, inferioribus, sed meo iudicio ratione superioribus, amplector: ut hi fratrum filij soli non in stirpes, sed in capita succedere debeant: hoc enim aperte testantur iurisconsultorum responsa, imperatorum constitutiones, nec non ipse Iustinianus. Vlpi. in l. Post consanguineos. §. Hæreditas. ff. De suis & leg. hæred. idem in l. j. §. fin. ff. Si pars hære. peta. l. penult. circa finem. C. De leg. hæred. §. Hoc etiam. in fine. Insti. De leg. ag. succels. Quare saniores mihi uidentur Græci interpretes, quibus in mentem non uenit confictæ illius correctionis commentum. neque enim putauit Theophilus clarissimus Iustiniani interpres, in patruelibus aliquid esse immutatum. Neque etiam Harmenopulus qui simpliciter lib. 5. titu. 8. tradit eos in capita, non in stirpes succedere: quorum scripta magni facio, quòd pure tractarint puram solidamq; iurisprudentiam, quæ aliorum postea commentis admodum fuit inquinata. Quid ergo? uno uerbo in hac nouella constitutione reposito tot ueterum opiniones correctas affirmare audebimus? proculdubio temerarium erit, cum etiam hæc constitutio repugnet: nam loquitur in casu quo fratrum filij, cum patruis uocentur. Vbi igitur soli erunt, ius antiquum remanet incorrectum, ut scilicet, ibi in stirpes, hic in capita succedant: manifestam affert Lorio. rationem differentiæ, quoniam ubi cum patruis ueniunt, quia uno tantum gradu sunt remotiores, non ex persona sua, sed patrum suorum, qui cum patruis in eodem gradu erant, succedere dicuntur: non igitur plus consequi possunt, quàm patres eorum habituri erant. d. §. Cum filius. suprà Vt fratrum filij. Vbi igitur soli erunt, & sine patruis, tunc omnes ex sua persona uocantur, nec patres repræsentant cùm inter illos nulla consistat suitas: unde necesse est eos æqualiter hæredes esse. Aliud est in descendentibus, inter quos prioribus deficientibus perpetua est suitas, & antecessorum repræsentatio. ut hîc in uersi. ita demum. Quoniam illis magis quàm cæteris naturali uoto debetur hæreditas. l. Scripto. in fine. ff. Vnde cognati.

AT sunt multò plures alterius sententiæ, ut scilicet ij succedant in stirpes, puta ipse Accur. sibi contrarius in Nouell. Cessante. C. De legi. hære. & ibi quoque Dynus, Iaco. Areti. Petrus, Cynus sibi quoque contrarius, Guil. à Cunno, Ioannes Faber, Barto. qui dicit hanc fuisse ex opinionibus, in quibus Accurs.

primùm desciuit à maioribus, illumq; in hanc partem consuluisse. Bene Plumbin. & Angelus, qui dicit opinionem Azonis de iure antiquo securiorem esse, sed hanc de iure nouo procedere & in praxi obseruari. Paul. Castrē. Rapha. Fulgo. & Corneus qui & hanc dicit tanquam communem in decisionibus tenendam in d. Nouell. Cessante. Speculator, Ioann. Andr. & Bal. hîc, ut aliàs sæpe sibi male constans in titu. De success. ab intestato. §. j. uersi. Sed an filij. & sequenti, ubi & ipse. Speculator asserit Alber. Gali. idem tenuisse. Dynus in tractatu success. ab intest. Martin. Lauden. & Cardi. Alexan. titul. De success. fratrum, siue de grad. success. in feudis. Imola, & Cardi. Florenti. qui hanc dicunt communiter approbari. Ioannes de Platea & Christoph. Porcus Insti. De legiti. agna. success. Ioannes Fabr. in §. Cæterum. Instit. eo titu. Vbi hanc quoq; dicit communem Mathesillanus in tracta. success. Ludouic. Bologninus in additionibus ad d. tractatum. ubi ita dicit se consuluisse. Nicola. Vbald. in simili tractatu. Petrus Ferra. tit. Forma libelli pro hærede ab intestato. Alexan. latè consilio 55. cuius initium est, Prospectis his. lib. 4. & consilio 29. lib. 5. ubi & hanc asserit communem, nec ab ea in iudicando esse discedendum. Franc. Aretin. consil. 164. Diligenter Guido Papæ Decisi. Delphi. 134. Sed qualiter. ubi dicit non esse ab hac in iudicando recedendum. Iason consi. 173. Circa primum. lib. 4. Philip. Deci. qui & hanc dicit esse communem in l. Nepotibus. c. Vnde leg. Guill. Bene. in c. Raynutius. in uerbo, & uxorem nomine Adelasiam. De testa. Stepha. Bertr. in l. Hac ædita. li. c. De secun. nupt. ubi & hanc dicit esse communem. Iacob. à sancto Georg. in tractatu feudo. in uerbo, præsentes. Franc. Curtius iunior in simili tracta. Boërius latè consil. incipiente, An filij duorum fratrum, quod consilium posuit post Dynum de regu. iur. in 6. Rochus Curt. in tractatu De iure patronatus. Chassaneus consilio 47. Olden. in commentarijs legum XII. tabula. & nouissimè And. Tiraquell. in commentarijs quos scripsit in consuetudines Pictonum de utroque retractu in hanc uidetur descendere sententiam, ubi παράδειγμα à natura ipsa profectum nec omnino contemnendum, subijcit:

Regu. 20. SI fratres germani extent cum fratribus, uel sororibus consanguineis, uel uterinis defuncti: tunc fratres utrinq; coniuncti, excludunt alios. §. Quia uerò hoc. suprà De cōsan. & uteri. fratr. Germani autem fratres, ut id obiter dicamus, dicuntur ex utroque parente: & isti agnati sunt, sed quoad successionem, olim ab his qui tantùm consanguinei sunt, nihil differebant: & ideò

nomina

nomina cognationis non augent. Consanguinei autem sunt, qui eodem tantùm patre, non etiam ex eadem matre, nascuntur: & isti agnati sunt. Vterini uerò dicuntur qui eandem tantùm matrem habent, sed diuersum patrem, & isti sunt cognati: ob idq; iure tantùm prætorio succedebant. §. Exceptis. Instit. De success. cog.

VBI sunt fratres consanguinei, uel ueterini unà cum filijs fratrum germanorum defuncti, ibi præferuntur filij fratrum, & licet in tertio gradu sint, & fratres consanguinei, uel uterini in secundo: quod tamen ius non egreditur filios fratrum, ut hîc in §. Sin autem defuncto fratres. Regu.21.

FRATRES consanguinei soli, uel uterini soli, succedunt æqualiter, & in capita: filij autem præmortuorum in stirpes ut hîc in §. Illud palam. Regul.22.

SI defunctus habeat tam consanguineos, quàm uterinos fratres, fortè etiam quorundam præmortuorum filios: tunc uidendum est, quænam sint bona defuncti: nam in bonis paternis, hoc est, quæ ex linea paterna ad eum peruenerunt, fratres consanguinei præferuntur. Et ex diuerso, in bonis maternis, uterini præcedunt: in reliquis uerò bonis, utriusque generis fratres simul succedunt æqualiter, filij uerò præmortuorum in stirpes. d. §. Quia uerò hoc agere, l. De emancipatis, C. De legitimis hæredibus. Regul.23.

CVM neq; fratres defuncti uiuunt, neque filij fratrum, tunc omnes deinceps à latere cognati ad hæreditatē admittendi sunt, obseruatis gradibus, ut proximi præcedant, pares simul admittantur in capita: reiecta prorsus masculini & fœminini sexus, item agnationis & cognationis differentia. §. Si uerò neque fratres, Hac Nouell. constit. Regul.24.

De succeßione fratrum legitimatorum.

FRATRVM legitimatorum, eadem est succesio quæ naturalium & legitimorum, de qua iam dictum fuit. Cęterùm ipsi inter se inuicem sibi non succedunt, sicut nec reliqui ex cognatione legitimati. Quod diligenter obserua. §. Filium uerò, suprà Quib. mod. natu. eff. sui. Regul.25.

De succeßione fratrum legitimorum tantùm.

FRATRES legitimi tantùm, si ab auo fuerunt adoptati, succedunt sibi quoque mutuo. Sin autem ab extraneo adoptentur, quanquam parentis adoptiui succesionem habeant, ut suprà Regul.26.

ostendi; ipsi tamen inter se & ad totam adoptiui familiam, nullum succedendi ius adquirunt. l. Cum in adoptiuis. §. Sed ne articulum. c. De adopt. Fratres autem legitimos seu adoptatos, neminem puto tam stultè interpretaturũ, ut opinetur posse quenquam loco fratris adoptari. id enim cum natura pugnaret, quoniam ex se nemo gignat fratrem: sed ita sunt accipiendi fratres, ex sententia Oldendorpij, si ab uno eodemq; adoptentur patre loco filiorum. l. Nec apud. c. De Hæred. insti. §. Minorem. iuncto §. Et tam filium. Instit. De adopt.

De successione naturalium tantùm.

Regu. 27. FRATRES naturales tantùm, siue consanguinei ex eodem patre, siue uterini ex eadem matre, succedunt sibi mutuo: nisi fratres naturales & legitimi, hoc est, ex iusto thoro nati, consanguinei uel uterini simul extent, qui illegitimos excludunt. Ratio in promptu est, quia nec legitimi per oblationem curiæ naturales, acquirunt succesionem agnatorum, uel cognatorum parentis. d. §. Filium uerò. Nec obstat quod dicitur in §. ulti. Insti. De seru. cognat. quòd fratres & sorores licet capite diminuti debeant cognatis præferri. Nam non pertinet ad naturales tantùm, seu illegitimos.

De successione fratrum spuriorum, nephariorum, & incestuosorum.

Regul. 28. FRATRES spurij ex eadem matre, sibi succedunt inuicem: secus de his qui ex eodem patre sunt, puta si quis ex duabus meretricibus filios suscipiat. §. Vulgo quæsitos. Institu. De success. cogna. l. 2. iuncta l. Si spurios. ff. Vnde cogna. Ratio diuersitatis est. Nam omnem succesionem oportet esse legibus adiutam, aliàs non recipitur. Sed spurij, quatenus ad patrem attinet, prorsus reijciuntur. §. Si aduersus ea. Instit. De nupt. §. si uerò effusa. suprà Quib. mod. natu. eff. sui.

Regul. 29. FRATRVM incestuosorum, & qui ex damnato ac uetito coitu procreantur, nulla plane succesio est, ut suprà pluribus ostendimus: imo nec quicquam ex testamento illis relinqui posset, tametsi quilibet extraneus institui posset. Mathesilla. in tractatu succes. l. Extraneum. c. De hæred. institu.

VBI neque liberi, neque parentes supersunt: ibi respiciendum est ad gradus reliquorum cognatorum. Modesti. in l. Non facile. in princip. ff. De gra. affi. & nomini. eorum. definit septimum gradum, quatenus, inquiens, extra eum ferè gradum re-

rum

rum natura cognatorum uitam consistere non patitur. cui uidetur subscribere Vlpia. in l. j. §. Hæc autem bonorum possessio. ff. Vnde cogna. Sunt tamen qui existimant successionem usque ad x. gradum porrigi in cognatis. Glos. in Nouell. in successione & ibi Bar. & Ioan. Fabri. C. De suis & leg. hæred. Bald. & alij doctores in l. Certum. C. Vnde legit. Azo in summa. C. De leg. hæred. Petrus & Cynus in l. Cum rem alienam. C. De lega. Iason in l. Exigendi. C. De procu. Andr. Tiraquell. in commentarijs quos scripsit, De utroque retractu.

SI defunctus neque liberos, neque parentes, neque ullos cognatos habeat prædicti gradus, quod utique rarius fuerit: tunc successio ad coniuges deuoluitur iure ciuili: ut scilicet uir uxori, & uxor uiro succedat. l. j. C. Vnde uir & uxor. Veruntamen ut hæc successio locum sibi uendicet, iustum debet esse matrimonium. l. j. ff. Vnde uir & uxor. Vnde concubinatus, aut meretricium, successionem hanc excludit: similiter sponsalia, non præsentia sed futura. c. in illis. De desponsa. impu. lib. 6. Debet item mortis tempore esse matrimonium. d. l. j. Vnde si fiat thori separatio, ille, cuius culpa facta erit, non aliter successione hac priuabitur, uel etiam uterque, si utriusque adsit culpa: si neutrius (ueluti cum ob castitatis mutuum uotum sese separant) neuter ab alterius hæreditate excluditur, præterquam in feudo, in quo neuter alteri unquam succedere potest. Arg. l. Si ab hostibus. §. Si uir uxorem. cum Glos. ff. Solu. matri. Vbald. & Mathes. in tractatu success. Et doctores in l. j. C. Vnde uir & uxor. Addit Vbaldus in d. tractatu, uxorem si intra annum luctus secundò nuberet, successione priuari. Verùm cum hæc sit inter maritum & uxorem mutua successio possitq; maritus intra annum secundò matrimonium contrahere, non putarem cum Lorioto Vbal. sententiam procedere posse: cùm correlatiuorum ibi diuersa non subsit ratio, & eadem sit natura. c. j. An maritus succedat in feudo. d. l. j. ff. Vnde uir & uxor. l. uxores. ff. De his qui not. infa. Proinde aduertendum est hodie, quòd si matrimonium sit absque dote, & alter coniugum præmoriens locuples sit, alter superstes pauper, hic unâ cum liberis communibus, aut alterius matrimonij, in quartam partem, si tres aut paucio- res, uel pro uirili, si plures sint, admittitur: quod latius ac fusius à doctoribus explicatur in l. fin. C. De indict. uidui. toll. Regul. 30.

PRAEDICTIS omnibus deficientibus, bona censentur uocantia, & fisco cedunt. C. De bon. uacan. lib. x. Extant titu. De hæredibus decurionum. Et si liberalitatis imperialis socius

ſine hærede deceſſerit, lib. x. C. De quibus ut multa dicamus, reor extra forum eſſe.

De ſucceßione autem clericorum eſt tit. in iure Pontificio.

De Succeßione ab inteſtato.

IN ſucceſsionibus ab inteſtato, qui gradus ſanguinis fuerit proximus, is ad ſuccedendum quoque proximum locum tenet. l. Auunculo. C. Communia de ſucceſs. Quæ regula in aſcendentibus & deſcendentibus plana eſt: ſed in cognatis ex latere, qui aliàs eiuſdem lineę & ordinis, aliàs in diuerſa linea ſunt: item in filijs præmortuorum, qui patris ſui locum uendicant ſæpe non obtinet. Imò nonnunquam cognatus remotioris gradus, excludit remotiorem, ut declarat Iuſtini. in §. Repetitis itaque. Inſtit. De ſerui. ſucceſs.

Regul. 31. SERVI olim ſucceſſorem ab inteſtato, præter dominum non habebant. l. Seruus. & l. Ancillæ. C. Commu. de ſucceſs. l. Quod attinet. ff. De regu. iur. Sed hodie totum hoc, abolita tam prędura & inclementi ſeruitutis forma, prorſus immutatum eſt: & poſſunt teſtari omnes, qui nunc imaginem ueteris ſeruitutis repræſentant, ut maximè agricolæ, ſeu ruſtici noſtri temporis, pro diuerſitate tamen locorum.

Regul. 32. AFFINITATIS iure nulla ſucceſsio permittitur. l. Affinitatis. C. Commu. de ſucceſs. quid? eſt'ne iam dictum maritum uxori ſuccedere? eſt quidem, ſed uir & uxor coniuges ſunt, & cauſam præſtant affinitati, non ipſi affines ſunt. Vnde Modeſtin. in l. Non facile. ff. De gra. affi. & nomi. eorum. Affines, inquit, ſunt uiri & uxoris cognati, non autem dixit uir & uxor. Oldendor.

Regul. 33. VBICVNQVE locum habere poteſt ſucceſsio ex teſtamento: ibi ceſſat inteſtati quæſtio. Vlpi. in l. Quandiu. ff. De acqui. hæred. l. Antequam. C. Commun. de ſucceſs. Is qui naturæ beneficium ſpectat, oportet, ut ſecũdum naturam ſit gratus: ideo ſunt quædam cauſæ ex quibus liberi poſſunt à parentibus exhæredari, & contrà parentes à liberis. §. Iuſtum autem proſpeximus. ſuprà Vt cùm de appell. cognoſ. Sunt item nonnullæ quæ ſufficiunt ad excludendos cognatos. §. Ingratudinis. ſuprà De nupt. Si quis ergo tam oblitus omnis pietatis, ut ſic delinquat aduerſus aliquem ſanguine coniunctum: is neque ab inteſtato poteſt ad ſucceſsionem eius peruenire, ſi talis cauſa probata fuerit.

VERVM

VERVM hîc referamus casus, quibus succedentes ab intestato hæreditariæ succeſsionis incapaces reperiuntur. Imprimis si maximam, aut mediam capitis diminutionem paſsi sunt, ut in metallum damnati, uel deportati.l.j.c.De hæred.institu. Relegati uerò siue in perpetuum, siue ad tempus, & omnia bona sua (nisi per sententiam specialiter auferantur) retinent, & filios in potestate habere non desinunt.l. Deportatorum.c. De pœnis.l.Relegatorum.§.Ad tempus.l.4.ff. De interdict.& relega. Et istis qui hoc tempore proscribuntur, ab interpretibus æquiparari solent: nisi esset in certum locum relegatio perpetua: illa nanq; deportatio est.l.j. De iure fisci lib.x.c.l.Exilium. iuncta l.Relegatorum.§.Hæc est.ff.De inter.& relega.

SECVNDVS, casus, si quis criminis lęsæ maiestatis reus inuentus fuerit, filium sibi hæredem habere non potest, neque nepotem, siue legitimum, siue illegitimum.l.Quisquis.§.j.c. Ad leg.Iuli.maiesta.alij tamen agnati, non fiscus succedere debent: quoniam illius delinquentis filios duntaxat ab hæreditate fecit alienos, ex sententia doctorum in d.l. Quisquis.§.j. Vnde cùm filij hæredum nominibus indigni sint, fiscus repellitur, qui aliàs non succedit, nisi is cui aufertur hæreditas, hæredis nomen habeat.d.l.Quisquis.§.Ad filias.l.His consequenter in princ.ff.famil.ercisc. Ratio est, propterea quod ob alienum delictum auferṫur, fisco applicare non oportet.l.Eam quam.c. De fideicom.

TERTIVS, qui hęreticorum fautor est, atque defensor, neque intra annum pœnituit, ipso iure incapax existimatur, tametsi alio excommunicato, & si per annum in excommunicatione permanserit, lex hæredi non auferat.c.Excommunicamus.§.credentes.De hære.c.Decernimus.De sentent.excommu.in 6.

QVARTVS casus, monachi qui paupertatem uouerunt, & Diui Francisci regulam sunt amplexi omnium bonorum fiunt incapaces, etiam si post profeſsionem episcopi, uel Cardinales efficerentur.Clemen. Exiui de paradiso.De uerbo.sig.Glos. in uerbo mendicantium.cap.Quorũdam.De electione.in 6.alij uerò religiosi non prorsus sunt incapaces, nam res immobiles uendere poſsunt, & sibi ipsis neceſsitatis tempore subuenire: imo regulares canonici communia inter se bona, sed non unicuique propria, habere poſsunt.Glos.in uerbo domum.c.j. De relig.domi.in 6.c. Non dicatis.12.quæsti.j.l.Deo nobis.c. De episcop.& clericis.Iustin.tamen in hac Nouell.constit.nullum probat discrimen, aut sexus, aut ætatis, aut conditionis: adeò ut Monachus intestato patri succedat iure ciuili. Sed hodie moribus

bus nostris quasi capite diminutus ciuiliterque mortuus repellitur cuiuscunque sit ordinis. testis locupletissimus est Guilher. Benedictus in cap. Rainutius. in uerb. & uxorem nomine Adelasiam. nume. 249. De testa. Quam consuetudinem non esse contra libertatem ecclesiæ, ualidissimis rationibus probat Barto. quem consule consilio 35. Et fortassis habent aliunde satis monachi. certè olim apud Iudæos non succedebant leuitæ, nec ullam possessionem habebant, quod & alteri uiuerent, & pollicitus erat dominus, se partem hæreditatis eorum fore.

QVOD autem diximus, religiosos quosdam esse non prorsus incapaces, fallit in Cisterfensibus, qui neque in communione quicquam retinere possunt. c. Recolētes. De statu mona. Quę omnia à iuris pontificij interpretibus diffusius explicantur in Cleme. professores. De regulari. cum similibus.

MVLTA ex his quæ suprà diximus, displicuerunt ciuitatibus, uel quòd non satis intelligerent, uel quòd nimis dura quædam existimarent: ideoq; mirum in modum hanc successionis intestatæ materiam per statuta sua uariarunt, quæ utique cum ad rempub. aliquam perueneris, facilè perlustrare poteris, ut sequaris: nisi naturæ nimis repugnent. Porrò hæc quæ hactenus diximus, ferè pertinent ad ordinem iuris, quem ignorare non oportet, iuxta elegantissimam legem, De quibus. ff. De legibus.

Singularia quædam successionis in Feudis.

HAEC successio in feudis propriè ad causam intestati pertinet, quoniam cliens seu uasallus in ultima uoluntate de feudo disponere non potest, etiam ad pias causas. c. unico. in princi. De success. feud. & ibi Bald. iuncto c. j. §. Donare. Qualiter olim feud. alie. poter. c. Imperialem. De prohibi. feud. alie. per Fede.

HODIE tamen non solum in hoc regno ex generali consuetudine, uerumetiam citra montes liberum atque integrum est cuilibet, de huiusmodi bonis, non secus quàm de rebus hæreditarijs testari posse: quæ consuetudo ualida ac firma est. Ex senten. Bald. in citato c. cuius sententiam sequitur Iason in l. De quibus. & ibi Glos. ff. De leg. Panor. in consi. 3. in 2. uolu. Guilh. Bene. in cap. Raynutius. in uerbo, duas habens filias, nume. 70. De testamen.

IN feudi autem successione duo sunt ordines. Primus est descendentium, hoc est, liberorum. Secundus, transuersorum seu collateralium. Nam ex natura & consuetudine feudorum ascendentes non succedunt in feudo. c. j. De natu. success. feud. Guilh.

Benedi.

Benedi.rationem affert in d.cap.in uerbo, & uxorem nomine Adelasiam.quoniam succeßio, inquit,ascendentium non est de iure naturali, sed ciuili & mere politiuo, quod lege municipali, uel statuto tolli potest. In descendentibus uerò,aut sunt fœminæ, aut masculi ex fœminis, ut nepotes ex filiabus: & tunc liberi fœminini sexus, uel masculi quidem, sed per lineam fœmininam descendentes, non succedunt in feudis.nisi si inuestitura, hoc est, conceßio illa solennis per quam feudum conceditur,facta sit nominatim ut filiæ succederent. Quo tamen casu non aliter succedunt, quàm si nullus extet masculus: semper enim filij excludunt fœminas propter armorum expeditionem.c.j.§. Filia uerò.De succeß.feud.c.j.§.Ad filias uerò.De succeß.fratr.d.c.unico.De natu.succeß.feud. Aliàs perpetuò excluduntur fœminæ, etiam si inuestitus pater esset pro se suis'que hæredibus. Cùm in materia feudo.uerbum (hæres) solum pro filio masculo accipiatur, & non pro filia, nec pro extraneo hærede.c.j. De alie.feud. Et ita de facto consultus Ludouicus respondit consil. j.cuius initium est, Visis in facto.Hodie tamen ex generali consuetudine regni Franciæ,fœminæ unà cum masculis promiscuè & indifferenter succedunt in feudis, ut testatur Io. Fabri in Nouell.Ingreßi.C. De sacro sanct.eccles. ubi ait, feuda in regno Franciæ ad instar patrimoniorum redacta esse.& in titu.De leg. patro.tut.in fine.cuius sententia probatur per text.in c.significauit.secundum intellectum Hostiensis, quem ibi refert & sequitur Panor.De rescript.in princ.& in c.Dilecto.in prin.De testa. Guido Papæ quæsti.69.qui etiam asserit, ita seruari in patria Delphinatus.& idem in quæstio.134.imo etiam in feudo appellatione suorum hæredum, non solum uenire in hoc regno filias uerumetiam quoscunque alios extraneos hæredes: quemadmodum in rebus hæreditarijs ex sententia Guido.Papæ in Quæst. 230.in quorum sententiam pedibus descendit Guilh.Bene.Gallica.rerum peritißimus,in c.Raynutius.in uerbo,duas habens filias.nume.67.extra De testa. Aut descendentes sunt masculi, & illi omnibus alijs præferuntur, secundum ea quæ suprà de reb.hæred.dicta sunt.hoc est, filij naturales & legitimi masculi succedunt in feudis, paternis, antiquis & nouis, æqualiter iure repræsentationis seruato.hoc est, ut nepos loco sui patris præmortui succedat.c.j.De succeß.feud.c.j.De succeß.fratr.ubi definitur paternum feudum, quod fuit illius parentis qui est eius agnationis communis,hoc est, à quo uelut communi stipite cœpit ea agnatio.Sic antiquum est,quod maiores quoque in eadem

familia habuerunt. Nouum uerò, quòd in persona mortui clientis beneficiarij primum cœpit. Liberi legitimati per subsequens matrimonium, nec soli, nec cum alijs legitimis liberis, admittuntur.c.j.§.Naturales filij.Si de feudo contentio sit inter domi.& agnatos uasall.

LIBERI naturales tantùm, multominus succedunt in feudo: cùm nec legitimatis detur locus. Minime ergo aut spurij, aut ex damnato coitu progeniti possunt peruenire ad feudorum successionem. Et hæc succedendi puritas in militaribus illis beneficijs, multum confert ad ingenuitatem, quæ nobilibus nostro seculo rectissimè tribuimus iure gentium. Qui propterea nuncupantur ingenui, nobiles & gentiles homines, ut nunc quoque in Italia: quoniam maiores eorum illibatam seruarint natiuitatem, & nunquam seruitutem seruierint; item immaculato ac legitimo thoro quoque nati sint. nec certè ista sunt somnia, ut quidam phanatici putant, confundentes iura personarum.

LIBERI legitimi tantùm seu adoptati, non succedunt in feudis.c.j.§. Adoptiuus. Si de feudo defun.contentio sit inter dominum & agnatos uasalli. In feudis Marchiæ, Ducatus, uel comitatus non est omnino locus successioni: sed per inuestituram ab imperatore denuo huiusmodi feuda recipiuntur à liberis & agnatis.c.j.De alien.feud.& c.j. De feudo mar.uel duca. uel comi.

ASCENDENTIVM ordo ad successionem, ut suprà diximus, in feudis planè non admittitur. peculiariter enim in his per usum sic recipitur, ne superiores succedant inferioribus, ut pater filio, auus nepoti. Sed contrà tantùm inferiores superioribus.

De successione collateralium.

SECVNDVS ordo est collateralium, qui admittuntur descendentibus non superstitibus, & agnati duntaxat admittuntur ad successionem feudorum non etiam cognati.c.j.§.Ad filias uerò.De success.fratr. Quod intellige de feud.pater.uel antiq.d.c.j.§. His uerò deficientibus. Nam in nouis beneficijs, frater uel filius fratris non succedit: sed feudum reuertitur ad dominum.c.j.§.In alio uerò.De success.feudi.c.j.De bene.fratr.& qual.fra.in bene.frat.succe.ubi traduntur aliquot exceptiones huius regulæ. Et animaduerte hîc, quòd ista consuetudo accedat ueteri Romanorum iuri, in excludendis cognatis fœminini sexus. Durat autem hæc successio in feudis in infinitum usque, hoc est, quandiu

diu aliquis extiterit, natus ex primo acquirente.c.unico. De natu.succesſ.feud.

ILLVD denique nullo modo eſt ignorandum: quòd ſiquis bona habeat feudalia & non feudalia, ut uulgatis uocibus utar, fœmina à feudis ſecluſa, utique ad alia parentis admittitur, ut ſunt pecuniarij reditus, nomina, ueſtes, ac reliqua ſupellex.ut uult Oldendorp.cui pleraque referimus accepta.

Ex his autem quæ de hæreditate diximus.

SEcundum caput huius nouellæ legis eſt, quod ad Tutelas legitimas pertinet. Dicitur autem legitima tutela, quæ à lege XII.Tabul.defertur, quoties nullus eſt teſtamentarius tutor: uerba legis hæc ſunt:

TVTORES LIBERIS IN POTESTATE, TESTAMENTO PARENTES DANTO.

SI NON SINT DATI, AGNATI QVI SVCCESSIONEM SPERANT, TVTORES SVNTO.

VLPIANVS in l.legitimos tutores.ff.De leg.tuto. Defertur autem hęc tutela legitima proximioribus ab inteſtato uenientibus, nulla neque hac in parte differentia introducenda, per agnationis & cognationis iura, ſed omnibus, qui impuberem uel maſculino uel fœminino genere contingunt,ex æquo ad tutelam uocandis:quoniam ij qui in illis bonis ſucceſsionem habere ſperant, tueri ac conſeruare illa bona debent.l.Iuriſconſultus. ff.De gra.aff.& nomi.l.j.in princi.ff. De leg.tutor. Hæc, inquit Vlpianus, ſumma prouidentia: ut qui ſperarent hanc ſucceſsionem, ijdem tuerentur bona, ne dilapidarentur. Profectò hanc prudentiæ rationem, ciuiliter & urbanè metitus eſt Vlpian.ex utilitate pecuniaria. Cæterùm uera ratio ex lege naturali colligenda eſt: quia ſcilicet agnatus cùm proximum ſanguinis & ſucceſsionis locum teneat,natura exigit ab eo, ut pueri quoque tutelam ſuſcipiat, etiamſi nulla ſint eius bona. Nam Tutela, autore Seruio, eſt uis atque poteſtas in capite libero, ad tuendum eum, qui propter ætatem ſe defendere nequit: iure ciuili data, ac permiſſa. Vnde appellantur Tutores,quaſi tuitores,ac defenſores perſonæ potius, quàm bonorum.l.j.ff. De tute.§.j.Inſtit. eo. Vnde ſi ſint plures uenientes ab inteſtato eiuſdem gradus,

quia omnes succedere debent, quando æque sunt proximi, ad omnes simul hæc tutela deferri solet. Caius in l. Si plures sint agnati.ff. De legi.tutor. Nisi propter sexum, uel ætatem, aut morbum excusentur: ut mulier, impubes, surdus, & mutus.l. Agnato propior fœmina.ff.eod.minus autem audiens potest.l. fin.ff.eo. Cæterùm non uult Iustinian.ita prorsus omnes mulieres à tutelis submoueri quin admittat matrem & auiam, nam has, etiam postpositis omnibus agnatis cognatis'que admittit: modo s.c. Velle.& secundis nuptijs renuntient, ut hîc. Verùm uolentes tantùm, cùm alij sint necessarij tutores, si excusationem non habeant, Instit. De excus.tutor.in princ i.sed si tutrices esse nolint, tutorem saltem idoneum petere coguntur.l.2.§. Si mater. ff. Ad Tertyll. Cæterùm de nuptijs melius aliquando iudicarit Iusti. Nam in nouella constit.84. cùm matrem tutricem esse uellet, cui aliqua obligatio cum filio esset: statuit ne ullum ab ea iusiurandum exigeretur de non iterandis nuptijs. Illud postremò hîc subijcit, ut si plures eodem sint gradu cognati, qui ad tutelam ueniant: unus ex ijs deligatur cui administratio incumbat. Nempe interest pupilli per unum tutelam administrari: id'que etiam olim prætori curæ fuisse scribit. Vlpi.in l.3.§ Apparet.ff. De admin.tutor. Cæterùm quid de his ueteres leges statuerint, paucis aperiamus. Legitimi autem tutores ex uarijs legibus uocantur, & ex legibus ex quibus uocantur tutelæ legitimæ onus accipiunt.l.2.§.fin.ff. Vnde legiti.l. Nec lucrum.c. De cur. furio. Primo ex uerbis & mente legis xii. Tabula.quæ agnatis proximioribus tutelam defert, & illa dicitur legitimos tutores fecisse.Instit.De leg.ag.succefs.in princ. Vlpia.in l.legitimos tutores nemo dat.ff. De leg.tuto. Sed eos tantùm, quos ad legitimam hæreditatem uocat, agnatos uidelicet.l.j.in princip.ff.eod. quorum hæreditas sicut olim minima capitis diminutione auferebatur, ita & illorum legitima tutela: hodie uerò neutrum tollitur.l.Tutelas.§. Sed legitimæ.ff. De capi.diminut.l.2.& 3. §.non solùm.ff.De leg.tut.l.4.c.De leg.tute. Alij præter agnatos legitimi hæredes non nominatim à lege x i i. Tabul.sed in consequentiam hæreditatis per alias leges sunt legitimi tutores. Instit.De leg.patro.tute. Sic cognati hodie, quia ut agnati succedunt, ita & tutelam recipiunt, ut hîc, quæ ne minima capitis diminutione tollitur, quia cognatio nomen naturale est.§.Quos autem.Instit.De cap.dimi. Sic pater si filium uel nepotem emancipet, sicut ad emancipati bona admittitur, ita & illius tutor fit legitimus.l.j.in princi.ff. Si à parente quis manu.fuerit.Instit.De

leg.

leg.parentum tute. Sed contrà, imo legitimi tantùm tutoris uicem sustinet.d.l.j.in fine. Aliter Accurl.aliter Barto.respondit. Sed neuter, iudicio Lorioti rectè. Ait igitur Loriotus, eum legitimum dici tutorem,qui & ipse legitimus quoque hęres esset. d.l.j.in princi. Pater autem emancipans olim filij emancipati legitimus hæres non erat, & per consequens nec legitimus tutor. l. Tutela.§. Sed legitimæ.ff. De capi.dimi. Sed ipse extraneus manumissor iure ciuili & succedebat, & tutor erat Theophi.in §. Tertio loco.Instit. De bono.possess.iure tamen prætorio, illi extraneo manumissori per bonorum possessionem Unde x.personæ pater præferebatur.§.Quę autem.Insti.eo.Et tunc non legitimus erat tutor, quia per illam bonorum possess.non fiebat hæres, sed possessor tantùm, ob quam bonorum possessionem uicem legitimi tutoris sustinet.§. Quos autem.Insti.eo.l.3.ff.De leg.tuto. Non obstat, quòd frater quoque extraneo manumissori præferatur.d.§. Tertio loco. Unde uidetur uicem tutoris legitimi sustinere debere, perinde ac pater. Respondeo, cùm pater ex ipsa manumissione statim filio suo emancipato tutor sit,uicem legitimi tutoris sustinens, hîc frater non potuit nisi uicem patris, uice legitimi sustinere.§. Et præterea si impubes.Institu. Quib.mod.ius patriæ potestatis soluitur.d.l.3.in fi.Olim tamen pater emancipans etiam iure ciuili legitimus hæres erat, si contracta fiducia emancipasset.l.2.§.Obijcitur.ff.Ad Tertyll.& per consequens legitimus erat tutor.Instit. De legi.paren.tute. Dicitur autem contracta fiducia filium emancipare,quando specialiter legitima iura sibi reseruaret; & non per pactum, quia pactum de succedendo nullum est: sed ut per fiduciam pudore aliquo (ut olim in fideicommissis) legitima iura patri relinqueret, ob idque fiduciarius hæres diceretur.l.fi.C.De eman.libero.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.De uerbo.obliga.Instit.De fideicom.libert.in princ.l.Seius Saturninus.ff.Ad Trebell.Hodie uerò pater emancipans semper contracta fiducia emancipare intelligitur, & per consequens semper est & legitimus hæres & tutor.§.fi.Insti.De leg.agna.succes.iuncto §.Nostra autem.in prin. & in uersi.fin.Institu. Quib.mod.ius patr.potesta.soluitur.si hic pater legitimus tutor impuberis emancipati moriatur, ipsius filius maior fiduciarius tutor emancipati erit.l.4.ff. De leg.tuto. Nec obstat quòd imo fratris legitimus tutor sit.l. Aduersus.C. De exceptio. Quia id uerum est, quando frater proximior est hæres legitimus, ubi autem pater emancipat,frater non est proximior sed ipse pater.§.fi.Instit.De cap.dimi.l.j.§.Liberos.ff. Si

à parente quis manu.fue. Porrò Iustia.non solùm fratris emancipati, sed & filij mei à patre meo emancipati me fiduciarum tutorem facere uidetur.Institu. De fidu.tute.uersi.quo defuncto. Postea rationem subiungit,cur filius patroni non sit fiduciarius tutor liberti, sicut filius emancipatoris: quia,inquit,filius patroni eadem iura habuisset in libertum, si manumissus non fuisset, quæ habebat patronus.Institu. De fidu.tute.uersi.atqui eo.iuncto uersi.libertus eo.Hæc Iustinia.ratio iure à Lorioto reijcitur, cùm pater fratrem meum emancipat: quia si ille emancipatus non fuisset, licet meam legitimam tutelam, quæ ratione legitimæ hæreditatis mihi defertur, incidisset tamen in meam potestatem, non recidisset, & per consequens nec in tutelam,quæ ratione dissolutæ potestatis prouenit; qualis patroni, uel patris tutela.l.Tutor.uersi.nec dissimilem.ff. Ad Velleia.l.3.uersi. ergo.ff.De leg.tuto.Instit. De leg.parent.tutela. In filio uerò meo ab ipsius auo emancipato prædicta ratio cessat: quoniam filius meus si emancipatus non fuisset,in potestatem meam recidisset, & per consequens in tutelam legitimam,cuius uim in eum quoque emancipatum habere debeo, cum illi succedam, licet fratri olim emancipato non successissem.Instit.Quib.mod.ius patriæ potesta.solui.in princip.d.l.4.in fine,& l.Aequissimum.§. Si ex filio.ff.Ad Tertyllia.l.j.§.Liberos.ff.Si à par.quis man.fue. Propter hanc difficultatem Glos.in uerbo atqui.Instit.De fidu.tutela.Insti.tribus modis interpretatur,sed falso. Et ideo Haloandri lectio manifestè docet fratrem tantùm tutorem fiduciarium esse posse:uerùm Theoph.Inst.De fidu.tute.fiduciarium tutorem tam fratrem, quàm patrem & patruum appellat: si emancipator legitimam semel emancipati tutelam habuerit.Cuius authoritas ob id defendi potest, quòd sicut in legitima hæreditate successioni locus nõ est,ita nec in legitima tutela iam suscepta.§.Placebat.Instit.De leg.agna.succes.d.l.3.à contrario sensu.§.non tantùm.ff.De leg.tut. Sed si emancipator legitimam tutelam nunquam habuisset,olim pater uicem legitimi sustinebat.d.l.3.in fine.Hodie tamen tam ille,quàm frater, uel patruus,legitimi sunt tutores.l.4.C.De legib.tute.

SCHOLIA IN HVIVSCE NOVELLAE SIMPLICEM INTERPRETATIONEM, QVALIA TENVES'S BREVES'QVE NOTAE ADFERRE POSSVNT.

Plurimas & diuersas leges.) Veteres iuris successionum ab intestato, multas uarias que ambages copiose descripsimus suprà in Historia iuris emendati, ex cuius lectione plurimas & diuersas fuisse leges ueteribus temporibus promulgatas, nullo negotio disces.

Per quas non iuste differentia.) De huiusmodi differentia successionis ab intestato, quæ uetustissimo iure obseruabatur, inter agnatos cognatosq́; lege etiã Historiam iuris emendati, ubi hæc pluribus uerbis explicatur.

Itaq; prioribus legibus pro hac causa positis, &c.) His uerbis Iustinia. uidetur aperte detrahere uelle prioribus legibus, easq́; corrigere, & nouam formam ac normam attribuere successioni intestatæ hac constitutione. Casus tamen speciali lege limitati, per hanc nouam legem & generalem non mutantur. l. Bona militis. ff. De ueterano. & mili. success. l. Si quis incesti. c. De incestis nuptijs. Ratio in promptu est: quia lex noua generaliter loquens ad ueterem specialiter loquẽtem non extenditur. l. Sciendum. cum Glos. in princ. ff. Qui satisdare cogantur. Præterea hæc lex noua differentiam agnationis & cognationis tollens, usque ad quem gradum uocentur agnati uel cognati nihil disponit. Vnde hoc respectu antiqua iuris dispositio supererit: similiter antiqua feudorum successio obseruabitur, cùm lex generalis ad illam nunquam extendatur. c. j. §. Si generali. Si de feudo fuerit controuer. inter domi. & agna. Et eo maximè, ubi specialis est antiqua feudorum successio.

Quia igit̃ omnis generis ab intestato successiõe.) Quemadmodum testandi causa, ex uoluntate relinquentis bona sua dependet: ita successio ab intestato tres gradus habet, puta, Descendentium, Ascendentium, & Transuersorum: ne tota cognatio irruat in bona defuncti.

Si quis igitur descendentium fuerit.) Primùm quidẽ Iusti. hîc statuit, primo loco succedere debere liberos omnes, quocun

quocunq; sint gradu, nulloq; sexus discrimine, & siue emancipati fuerint, siue in potestate. Sed uetus lex.XII. Tabu.emancipatos filios à successione (ut suprà pluribus ostendimus) reijciebat. Quare inter suos & emancipatos hodie nulla uidetur esse differentia, saltem ab intestato: idq; communi interpretum sententia receptum est in l.Gallus Aquilius. §.Et quid si tantum.ff. De libe.& posthu.

Cuiuslibet naturæ aut gradus.) Iustini.his uerbis addit inter liberos nullum quoque esse discrimen gradus: sed illud tantum seruari, ut in stirpes succedatur, si nepotes aut alij inferioris gradus ad successionem uocentur: ut non nisi eam portionem consequantur quam eorum parens, si superesset, consequuturus erat.

Si igitur defunctus descendētes quidem non &c.) Secundo loco Iustinia.hac Nouella constitutione uocat ad successionem parentes, nempe ubi nulli supersunt liberi. Vocantur autem parentes & sine ullo sexus discrimine, & siue paterni sint, siue materni generis. Sed ordo seruatur, ut qui propinquiores sunt, alijs præferantur. Quòd si eodem pari que gradu sint, ueluti auus, auiaq; paterna, paterni, simul & materni: cuique generis semis datur. Si pater sit & mater: singuli semissem habebunt.

Exceptis solis fratribus ex utroque parente.) Cum parentibus, fratribus'que non admittit hæc constitutio uulgaris fratrum filios, qui tamen in Græco Haloandri codice admittuntur. πάντων ἐκ πλαγίου συγγενῶν τούτους προτιμᾶσθαι θεσπίζομεν, ἐξῃρημένων μόνων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπαίδων ἐξ ἑκατέρου γονέως συναπτομένων τῷ τελευτήσαντι. hoc est, omnibus hosce ex transuerso cognatis præferri sancimus, exceptis solummodo ex utroque parente defuncto coniunctis fratribus fratrumq; filijs: hi enim cum gradu proximis uocantur, portionemq; sui parentis capiunt, quos etiam cum parentibus fratribusq; defuncti admittendos esse sanxit Nouella eiusdem imperatoris constitutio 127. Quare temerè & perperam hunc articulum huic editioni uidetur esse assutum, cum in constitu.127.quæ posterior est Iustinia.suas leges fateatur se non pigere emendare. Et ne dubitemus de ea posteriore Constitutio.quòd desideretur adhuc in Græco exemplari, facit Harmenopolus: qui eius sententiam ijs quibus scripta fuit, bona fide refert lib.iuris ἐπιτομῶν 5. Titu.8. nec sane potest omnino noua uideri huius rei ratio. Nam si ueteres con-

stitutio

ſtitutiones cum matre etiam admittebant filios patrui, cur non admittat fratrum filios? Vide Baldui.in commentarijs Inſtitu.

Si autem plurimi aſcendentium uiuunt) puta, pater mater, auus auia, proauus proauia tam paterni quàm materni.

Hos præponi iubemus.) hîc etiam haud dubijs uerbis Iuſtinia.ueteres leges abrogat: quibus in ſucceſsione nepotis Auus patrem, Pater matrem, Mater auum excludebat: quibus omnibus ſuperſtitibus, cæteris auus potior erat. Hodie uerò, ut hîc uidere licet, excepto uſufructu & feudo, in quo frater, & lucris nuptialibus, in quibus illi à quibus prouenerunt admittuntur: ut pluribus ſuprà oſtendimus. Pater uerò & mater auis etiam ab alterutro excluſis (qui poſt patrem & matrem in ſtirpes tantùm admittuntur) filio ſi ſoli ſint, æqualiter ſuccedunt. Si ſit fratrer non ex altero, ſed utroque latere coniunctus, aut huius filius unà cum illis concurrit. Et tunc uult Iuſtinia. hæreditatem in capita diuidi æqualiter: quanquam ubi ſoli ſuccedunt parentes, nolit numerare capita, ſed materni ſemiſſem paternis alterum ſemiſſem dari. Nec illud prorſus nouum uideri debet, ut ex alicuius acceſsione & ſocietate mutetur ſucceſsionis ratio. Certè olim ſoror quæ cum alia ſua ſorore & matre ſuccedens, nõ niſi quadrantem erat habitura, ſi cum fratre & matre ſuccederet, trientem conſequebatur. §. penult. Inſtit. De s.c. Tertyll.

Si igitur defunctus neque deſcendentes, &c.) Hîc Iuſtinia. poſt liberos ac parentes tertio loco uocat cognatos, qui à latere ſunt: ac primùm quidem fratres utrinque coniuncti, ſimulq́ fratrum aliorum filij, ut hi ſaltem portionem ſui parentis conſequantur. Iis enim Iuſti. hîc tribuit ius repræſentationis, ut uulgò loquimur, quò magis cum ſuis patruis ad ſucceſsionem admitti poſsint referentes patris ſui perſonam, eiusq́ gradum ac locum ſubeuntes. Omittuntur etiam hîc in uulgato exemplari fratrum filij, qui in Græco tamen Haloandri adduntur. Cui potius habenda fides ſit, pronuntiare equidem non auſim. Certè Græca uidentur æquitatis ratione niti. quod conſidera. ὁμοίως δὲ καὶ ἀδελφόπαιδας, οὓς καὶ μετὰ τῶν πατέρων πρὸς τὴν κληρονομίαν ἐκαλέσαμεν.

His autem non extantibus.) hoc eſt, Si non ſuperſint fratres & ſorores, qui ex eodem patre ex eademq́ matre progeniti ſint. Cùm ſimiliter quoque fratrum filij, ſecundo loco illos fratres ad hæreditatem uocamus, qui ex uno parente defun-

ctum contingunt, uel per patrem ſolùm, ut conſanguinei, uel per matrem, ut uterini.

Theiois maſculis & fœminis.) Cum ſimpliciter legimus θεῖον, promiſcue & indifferenter poſſumus uel auunculum, uel patruum intelligere: ut hîc. Græci uerò ut hanc tollant dubitationem, addunt aliquam notam: ut apud Aeſchinem in quadam ad Cteſiphontem epiſtola eſt ὁ ἐκ μητρὸς θεῖος, ut ſignificetur auunculus. Apud Lucianum in ſomnio itidem eſt ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος. Senſus ergo horum uerborum eſt. Si defuncto fratres ſuperſint, & alterius fratris ſororis'ue præmortuorum filij, uocabuntur hi ad hæreditatem cum patruis & auunculis amitis & materteris ſuis, & quotcunque tandem fuerint tam magnam ex hæreditate portionem capient, quantam percepturus fuiſſet pater eorum, ſi ſuperuixiſſet.

Præponantur iſtius filij proprijs theiois.) Hoc eſt, præferantur eiuſmodi filij patruis, auunculis, amitis, & materteris ſuis, etſi tertio gradu ſint, quemadmodum & pater eorum præferretur. Quibus uerbis Iuſtini. apertè ſtatuit patruum defuncti, etſi tertio ſit gradu, non admitti ad ſucceſsionem cum filijs fratrum: quia & filij fratrum parentes ſuos referunt, eaque ratione ſecundum gradum ſubire poſſunt, & alioqui etiam hæreditas facilius ad inferiores deuoluatur, quàm ad ſuperiores recurrat.

Huiuſmodi uerò priuilegium.) Iuſti. id priuilegij in hoc cognationis ordine, ſolis præbet fratrum, aut ſororum filijs aut filiabus, ut in iura ſuorum parentum ſuccedant. Nulla enim perſona ultra filios fratrum in hac collaterali ſucceſsione ſuum repræſentat parentem. quare remotiores in gradu ut nepotes fratrum & ſororum, abnepotes, unà cum patruis, auunculis, amitis, & materteris, ad ſucceſsionem non admittuntur. ut hîc. iuncta Nouella poſt frat. frat. filio. C. De leg. hæred.

Sed & ipſis fratrum filijs tunc &c.) Hic haud dubijs uerbis uoluit Iuſtinia. fratrum filios in locum parentum ſuorum defuncto ſuccedere uelle, quàm cum patruis, auunculis, amitis, & materteris, ad ſucceſsionem uocarentur: idq; ex dictione tunc colligere licet, quæ extremitatem temporis ac punctum ſignificat: ut pluribus docet Vdalricus ille Zaſius in ſuis Singularibus. Cæterùm cùm nulli ſuperſunt fratres ipſius defuncti: ſimpliciter iure communi ueteriq; ad ſucceſsionem uocantur fra-

trum

trum omnium filij: ut in capita æqualiter omnes succedāt. Quod & olim prudentes responderunt, & Cæsares rescripserunt. l. 2. §. Hæreditas. ff. De suis & leg. hæred. l. j. ad finem. ff. Si pars hæred. peta. l. penult. ad fin. c. De leg. hæred.

Si autem cum fratribus defuncti.) pugnāt etiam hoc loco uulgata exemplaria cum Græcis: ut nos suprà pluribus ostendimus in §. Si cum ascendentibus.

Si uerò neque fratres.) Cum neque fratres, neque fratrum filij uiuunt, tunc omnes deinceps à latere cognati ad hæreditatem uocantur in capita, non in stirpes, obseruatis gradibus, ut proximi præcedant, pares simul admittantur: reiecta prorsus masculini & fœminini, item agnationis & cognationis differentia.

Ex his autem quæ de hæreditate diximus.) Hæc est secunda huiusce constitutionis pars, quæ ad tutelas legitimas pertinet, in qua Iustinia. statuit, ut si nullus sit testamentarius tutor, legitima tutela proximis quibusq; deferatur eo ordine, quo ipsi ad successionem uocantur: quia plerumque ubi successionis est emolumentum, ibi & tutelæ onus esse debet. Institu. De leg. patro. tute.

Nulla neque in hac parte differētia introducēda.) Olim soli agnati & hæredes & legitimi tutores erant, ex l. x i i. Tabula. Verùm hodie cognati, quia ut agnati succedunt: ita & tutelam recipiunt, quæ nec minima capitis diminutione tollitur. §. Quos autem. Instit. De cap. dimi.

Si masculi perfectæ ætatis sint.) Hoc est maiores 25. annis. Nam inciuile est, eos qui alieno auxilio in rebus suis administrandis egere noscuntur, & ab alijs reguntur, aliorum tutelam uel curam subire. §. Item si maior. Institu. De excusa. tuto. uel curato.

Et nulla lege prohibeantur) Vt muti & surdi, qui nec legitimi tutores esse possunt, cum nec testamento, nec alio modo utiliter dari possint.

Nisi mater & auia fuerint.) Quæ hodie legitimæ tutrices esse possunt, sed uolentes tantùm, cum alij sint necessarij tutores, si excusationem non habeant, Instit. De excus. tuto. in princip. modò s. c. Velleia. & secundis nuptijs renuntient. Sed de nuptijs non iterandis nullum hodie ab eis exigitur iusiuran-

dum.§.Quia uerò multam.suprà Vt sine proh.mater & auia.

Vnum aut plures quanti ad gubernationem) Hoc est, ut unus eligatur cui administratio incumbat, ne per multos tutela spargatur. Interest enim pupilli per unum tutelam administrari. Id'que etiam olim prætori curæ fuisse scribit Vlpia.in l.3.§.Apparet. ff.De admini. tutor.

FINIS.

